

RUKA

Ñeti garosikao

Ruka ñeti epovoz ñeti kapot ev. Met Ruka aban pop pi Zuda bon Grik porihanañap ok, met pi Kristoz mañairooh-abanari 12 porihanañ nap bon. Met pi goerah Grik ñe pimovonañ skurutak lokohot het hodad ahov bahapuh, dokta abanap ravat lamari meñizoo. Met pi tin pimauz ñevonañ menoohap ok. Met Kristo hamarrah hehporah Ruka pim herisin et narë, oñ pi Polinañ honeo gogot tooh, ma añarab mod Kriston eteo-harihö ahoam piin mañoohan hatevetet pimaz hodadeo bah, ma nariz ñeti menooh-poñ amun rekö hat hodadeo bah. Tat ñeti epov menahan hez.

Met Zuda añarab bon, oñ Grik añarab pimeri Iesuz ñetiv tin hatevetet pi map tin tamah-pop paru amun meñizapan hat hamarrah erah, pot hodad tapanez homet Ruka ñeti poñ menah. Ma modariz namen ñeti nañ amun piuhö tep epatak menah.

Met Iesu hamarrah hehaekanañ maot hasahan krismasañ 30-z zut bon tah-porah Ruka ñeti epov red menah.

Aban Ruka Iesuz ñetiv menahat ev

Ruka ñeti epov menahavoz kapot ev

¹⁻⁴ Aban ahop Tiopilas, ne nimaz homet ñeti epov ev menomaz toh. Met batam God han hehat Iesu añaraboz ñaravatak emat het

tooh-ñetiv pinañ honeo het eteoh-pori haovai emoohan aban nari pim ñeti poñ main main menahan hezaek ne houloñ map rekö hahö. Povož ne parum menahan hez-poñ bahoneo batat pim kapot tahaekanañ tooh-ñetiñ tep hone-tak menat nihaz meeman emapanen Iesuz ñeti hateteoñ-poñ ni rekö hat kapotaz tin hodad ravat barotap batat hekez hat ev menomaz toh.

Enzolip Sekaraiian mañahat ev

⁵ Met batam aban ahö nap pim abatao Erod pi Zudia zeisik korav ahop ravat heh. Met pi pot ravat heh-porah aban mod nap Sekaraia amun poek heh, met pi Godiz homet anumaihol bareñ elat mañarohap ok, met aban pinañ honeo paru gog pot tooh-togü potaz abatao Abaisa pot mañooh. Met Sekaraiaz añapuz abatao Elisabet, met añ popuz aban kapotakari amun anumaihol bareñ elat mañaroh. ⁶ Met Sekaraiar añapuz het tovai soohao Godiz hahan Moses menahan hehat tin baval hat tovai sooh, povoz pi parupimaz biñ ravat heh. ⁷ Met parup hehapuh Elisabet ñaro navat hehan parup het añavai ravat heh.

⁸⁻⁹ Tahapuh Sekaraiaz togut Abaisa mañooh-pot Godiz homet anumaihol bareñ elat mañarohopanez aliz poñiz nasik Sekaraiar pim modari emat Godiz tup ahomakeh gogot tohot hehapuh parum toohat gog nao tahan Sekaraiaz abatao ou ravahan pi iñidoh romevok hehaek bot muz ulagi tinavonañao bat zeì pomakez kohat giruvok lokat mañarapanen God ulagi tin povon hatevetepanez hat pi bat kohat lokah. ¹⁰ Met bot pov mañarahan ñadoohan

Zuda añarab mañ mañohopanez emat topourat-hehari iñidoh mañeo hahot heh. ¹¹ Tahan kohat poek Godiz enzolip erat bot ulagiv mañarat bizahan ñadooh-arü posiz teritak rouvat hehan, ¹² Sekaraia etet rak tat ñaihet tah. ¹³ Tahan enzolip Sekaraian epat mañah, “Ni tovai ñaihet totun. Met God nim mañeo haoñit hat haveteh, povoz nim añap Elisabet tokat ñekevonañ ravat ro nap batapan. Tapanen pim abatao Zoan pot mañekë. ¹⁴ Met ro pop batapanen hepanen pimaz ni biñ ahov ravat heken añarab modari amun piin etet biñ ravat hepan. ¹⁵ Met ro pop nonop batapanez porah Godiz Pul Tinap piih rekö ravat hepanezaek God etet hepanen aban abatavonañ ahop ravat hepanepuh pi bain ivovor iv kez modañ nainam hepan. ¹⁶ Tat pi Israel añarabon Godiz ñetiv mañohopanen ahovokaro hatevetet non horiorö betet loporizaro boreurat God parum ahoputihar ravohopan. ¹⁷ Met ro batapanez popuz tohopanezat batam propet aban Elaiza Godiz ñetiv hahot kez tohot heh-popuz zut pi kezavonañ het tohopanepuh papahol parum ñarohol mogao metat berat main ravat hepanezaek papaholon mañohopanen hodad tinao bat maot parum ñaro porinañ honeo ravat hepan. Ma añarab hat man man tat Godiz ñetiv hat havetet elat tohopanez porin mañohopanen paru hatevetet hodad tinao bat tin tovai sohopenepuh darim Amip emapanez ñai bizat het etevai sohopan.”

¹⁸ Met enzolip Sekaraian pot mañahan pi hatevetet hañiv epat mañah, “Ae ne añavai haravohon nem añap amun añ añavaip haravahag, ni

tairao nañaireken ne ñeti nañeñ-okovoz, Rotap ok nañameñ, pot homem?” ¹⁹ Met pot mañahan enzolip hatevetet hañiv epat mañah, “Ne Gebriel Godinañ honeo hezap ev, met pi ñeti tin epov niin bar nañomaz hat nañat nemeehan ne eroh. ²⁰ Met God hahan hez-porah rotapuv ou ravapanezao niin ne ev nañohon hatevetet barotap navat, oñ ñeti okov neen nañeñ, povoz petev nim ñeo bavon navatohog, ni ñeo nak heken nim añap ropuz ñekevonañ ravat hepanepuh batapanenahoh ni maot ñeo hakë,” pot mañah.

²¹ Pot enzolip mañoohan Sekaraia kohat ze giruvok houloam hehan añarab pi berevapan hat pimaz iñidoh gaa tat het eteohari pi naverev tahan paru home midin tat, “Sekaraia pi tair tohot houloam hez batah?” pot paru hahot ahoam heh. ²² Tahan Sekaraia berevahapuh parun ñeo namañ, rouvat am het mar nenañinañ kohat tahavoz parun zu metahan paru epat homeh, Peti pi kohat hehaek potaz nao bavatahan etehapuh ok emat tamah, pot homet etet heh. ²³ Met Sekaraia aliz pim gog pot tooh-poñ bon tahan pim zeitak maot sat heh. ²⁴ Tahan tokat pim añap Elisabet ñekevonañ ravat kohat pim zeimakeh ñonihol 5 am hehapuh pi epat haoh, ²⁵ “Met batam ne ñaro navat hehon añarab nem modari neen etet ñeti horiv nañoohavoz tu ravat het tovai emooh, oñ petev Godihö ne neñizahan ñekevonañ ravoh, povoz nem tuav bon tahaek ne ev biñ ravat hez.” Pot pi hat modariz zeñik helakao nas, oñ am pim zeimakeham heh.

Enzolip Marian ropuz mañah

²⁶⁻²⁷ Met ñari añ tohai nap Maria pi Galili zeisik pim zeitaz abatao Nasaret poek heh, met pim abü bapanez au hahan hehapuz abatao Zosep, pi Devid batam aban ahop ravat heh-popuz iz mimiholohanañ nap. Met Maria poek hehan Elisabet ñekevonañ ravat hehan ñonihol 5 bon tahan 6 popuh God pim enzolip Gabriel meehan Nasaret zeitak emah. ²⁸ Tat Marian epat mañah, “Eñarim ae, God pi orah rezah ni masakao nanat ninañ hez.” ²⁹ Pot mañahan enzolipuz ñeti mañahporaz kapot pi tin hodad nat, povoz home midin tahapuh ñaihet tat heh. ³⁰ Tahan enzolipuhö maot epat mañah, “Maria, ni tovai ñaihet to-tun. Met God nim hezhezavon eteamahan ni tin hez. ³¹ Oñ hatevetet, tokat ni ñekevonañ ravat ro nap batat ro popuz abatao Iesu mañekë. ³² Met Godihö hapanen ro pop pim iz mimip Devidiz urutak rouvat korav ahop ravat hepanen añarabohö piin etet epat hahopan, ‘Rotap God abarah het mapori ritou metat hezapuz rop ok,’ pot pimaz hahopan. ³³ Met pi tapup ari Zekopoz iz mimiholoz amun korav ahop ravat hepandez pov bon natotü, oñ pohao het am hepan.” Gabriel pot Marian mañah.

³⁴ Tahan Maria enzolipun epat mañah, “Met ne tohai abup navap eveg, tair tat ro hameñ-okop batomaz ok nañameñ?” ³⁵ Pot at mañahan enzolip ñeti hañiv epat mañah, “Met Godiz kezao ninañ hepanen pim Pul Tinap niiti emat rekö ravapanen ro tin pop nim ñekevok ou ravapan. Tapanen ni bateken hepanen añarab piin etet epat hahopan, ‘Godiz ro tinap ev,’ pot pimaz hahopan. ³⁶ Met nim añ azap Elisabetez añarabohö

pi ñarohol bonop pot haoh-pop amun añavai haravat hezaek petev pi ropuz ñekevonañ ravat hezan ñonihol 6 totoi ev bon tapanez tah. ³⁷ Met God rekot nonair nai mapotü tohopanezap ok, povoz pim ñeti hah-epov rekot niih ou ravapan.” ³⁸ Pot mañahan Maria enzolipun epat mañah, “Ne Godiz as ñarip ev, povoz pim zaitivok niin nañahan emat neen nañeñ-okatam netap.” Pot mañahan enzolip Maria betet sah.

Maria sat Elisabeten eteh

³⁹ Met enzolip pot hat sahan Maria aviam het bal hat Elisabeten etepan hat pimotü bahou batat zuam pim zeit betet Zudia zeisik dañeñik zei ahö nat demahan hehaekaz hat sah. ⁴⁰ Sohot sa berevat Sekaraiaz zeimakeh lokat Elisabeten etet pot mañah, “Eñarim ae, ne nihaz helakao emohog, ni tin heza?” ⁴¹ Pot mañahan Elisabet Mariaz ñeti mañahavon hatevetevaiam pim ñekevok rop biñ ravat lek tat sat em tah. Tahan pih Godiz Pul Tinap map rekö ravat hodadeo manahan, ⁴² pi ñeo ñarah hat epat Marian mañah, “Eñarim ae, Godihö masakao ni nanat petev tin netamah-povohö añ modariz metamahao ritou metat hez. Met nim ñekevok ro hez-okop amun God masakao manamahap ok. ⁴³ Met ne añ abatao bon betezap eveg, tair tat ni nem Amipuz nonop nehaz helakao emeñ?” ⁴⁴ Pot mañat Elisabet Marian maot epat mañah, “Met ni ñetiv nañeñin ne hatevetevaiam nem loporih rop hezaek nim ñeti hañivoz biñ ravat lek tahan hateveteohö. ⁴⁵ Met ni Godiz ñetiv nañahat rotap ravapanez homeo barotap bateñ, povoz biñavonañ tovai sookë.” Pot Elisabet Marian mañah.

Maria biñ ravat hahat ev

⁴⁶ Pot mañahan Maria biñ pimau ravat epat hah,

“Met nem loporih nem Amipuz abatao bat hel batat hez.

⁴⁷ Ma God pimop ne ba navatat hez-popuz homet biñavonañ hez.

⁴⁸⁻⁴⁹ Met ne añ abatao bon betez hez-epop pim irih hezan pi nemaz unun naman, oñ am homeme hez, povozahoh ne pimaz homet biñavonañ hez. Met pi neeh pim kezao ba ou batat tin ahö nao netah, povoz orah rezah añarab mapori darim map ahop tin pov netahavoz paru hodad tohopan. Met pim abatao bat hel batat, Pi abat tinavonañap ok, pot pimaz hamoh.

⁵⁰ Met añarab tairari pim irih het tovai sohopenez pori pi masakao manohopan, met paru petev hez-nenari pot nametotü, oñ tokat parum roholor ro izahol amun taput metohopan.

⁵¹ Met God pop pim kezao ahö hezan tin mapotuhar tamahap ok. Tat aban tairari parumaiz heriñ bat hel batat zaitivonañ tovai samah-pori pi ruamahan pihanañ main ravat hez.

⁵² Ma pi hamahan aban korav ahö nari er hor ravamahan aban abatañ bon betez hez-narihoen abatañinañari ravamah.

⁵³ Met añarab nonair nai bon hezari meñizamahan paru tinatunañ tovai samah, ma nonair naituz ahö ravat hezari piuhö meamahan nai nav betezam samah.

54-55 Met batam God darim iz mimip Abraam popur iz mim modari meñizohopanez au mañahan hehat pi unun naman, oñ parur parum roholor ro izahol meñizohot pe-tev amun dari Israel añarab pim irih het tovai sameg-eperiz orah rezah zakep tat eñizamah.”

56 Pot Maria hat bon tahapuh pi Elisabetenañ parup hehan ñon nasikaro nas bon tahan pim zeitakaz maot boreurat sah.

Elisabet rop batat Zoan mañah

57 Tahan Elisabet het tokat pi rop batah.

58 Tahan pim kapotakari pi rop batahao hahan hatevetet paru emat pinañ honeo Godihö masak ahö piin mañairahavoz paru mapori biñ ravat heh.

59 Tat hehan alizañ 7 bon tahan zeirevai aliz 8 posik parum toohat parupimeri ropuz biz kosis elapan hat em topourahapuh kosis elat pim papapuz abatao ropun mañapan hat paru hah. ⁶⁰ Tahan pim nonop pat, “Evo, pim abatao Zoan pot mañak.” ⁶¹ Pot hahan parupimeri piin epat mañah, “Auma, met aban aripim kapotak nap abat okat nao parum napun namañ.” ⁶² Pot mañat met paru, “Ropuz abat tairao papap pimauhö mañapanen dari hatevetek,” pot hat marañinañ zu metah. ⁶³ Tahan Sekaraia parun mañairapanez zisiz zu metahan bat emat manahan, Pim abatao Zoan mañak, pot menat mañairahan paru agol atat etet heh. ⁶⁴ Met pot tovai nen tapurah Sekaraia maot ñeo hahapuh pi Godiz abatao bat hel batat biñ mañah. ⁶⁵ Tahan paru poek hehari pim hahavoz rak

tahapuh pim tah-ñeti pov haovai soohan Zudia zeisiz zeí dañeñik an pap manah. ⁶⁶ Met rotap Godiz masakao ro popunañ heh, pvoz pim ñetiv haovai soohan hateveteohari pimaz homet pot haoh, “Ro pop tokat pi ahö ravat tair tohopanezap ok?” Pot paru haovai sooh.

Sekaraia biñ ravat hahao ev

⁶⁷ Met ro popuz papap Sekariaz loporih Godiz Pul Tinap an pap manat meñizahan tokat ou ravapanez ñetiv pi epat hah,

⁶⁸ “Met God dari Israel añaraboz ahö popuz biñ haok. Met dari hori hegiek eñizat non tinaoroh eñehan hez, pvoz pimaz biñ haovai sook.

⁶⁹ Met batam Devid pim ñeo baval haovai emooh-popuz iz mimiholohanañ aban kez tat maot dari pimeri ba avatapanezap pimauhö ba ou havatahan hez.

⁷⁰ Met batam propet abanari pim pot tohopanezat ñetiv bar haovai emooh.

⁷¹ Met Godihö dari Israel añaraboz kaev ravat bahori avatohopanezari ma darimaz hori homehopanez porihanañ maot avapan.

⁷²⁻⁷⁵ Ma pi tapupuhö pim hahan heh-tin pot tat darim iz mimihol meñizat zakep metohopan, pot propet abanari ourah haoh. Met batam darim iz mimip Abraamin epat au mañah, ‘Met arir arim iz mimihol modari kaev ravat bahori etohopanen, ne ari eñizat heman tin het ñaihet natotü, oñ orah rezah nemaz homevai sohot nem ñetiv tinam hatevetet nem zut tinaharam tovai sohopek.’ Met ñeti tin ahö mañahan

heh-pov pi unun naman hezaek am home-hot hez.”

⁷⁶ Met Sekaraia pot hat maot pim ropun etet epat mañah,

“Met nem rop, ni darim Amipuz garosik sovai pim nonor ba oñ batovai sooken, añarab nimaz pot hahopan, ‘Met epop God mod mapori ritou metat hez-popuz propet aban pim hamahañ hateveteamahap eveg etei,’ pot nimaz hahopan.

⁷⁷ Met niuhö darim Amip ou ravat pim añarab hori hezaek parum hori tohopanez poñ ol betehot maot pimeri bavatapanez pov parum mañooken hodad ravohopan.

⁷⁸⁻⁷⁹ Met rotap God darim ahop pi zakep ahovonañ hezap okeg, petev dari mapori kuturutak het ñomakaz homet ñaihet tat hezaek, pim masak tinao abarahanañ meepanen erat gitapuz zut alizao anat hepanen, dari tin barai ñarohot pim non tinaoroh lop tinarizaronañ biñ ravat hek.”

Pot Sekaraia hah.

⁸⁰ Met Sekaraiáz rop ahö ravovai pim hodad tinao amun ahö ravovai emoohaek, pi ahö haravat pim zeí kapot betet añarab bonoek ham betez nonair nai bon heh-porah sat heh. Met tokat pi borourat emat Israel añarabon ñetiv mañohopanezat ravahan, pi main sat hehaekanañ maot emat ou ravahan paru piin eteh.

*Maria rop batah-ñetiv**Matiu 1:18-25*

¹⁻² Met batam paru añaraboz abatañ tepatak namen heh. Met tokat Iesu batapanezao totoi ravah-porah Roma zeï maposikaroz aban korav ahop ravat hehap Sisa Ogastas, pi kapot tat añarab pim irih heh-poriz abatañ menapanez homet hah. Met pot homet haharah pim irih Siria zeisik aban ahö modap pim abatao Kuirinias heh. ³ Met abatañ menapanez hahan añarab mapori taputahar tapan hat nap nim zeï kapotakarohaz sooh. ⁴⁻⁵ Tahan Zosep pi Devidiz iz mimip ok, met Betelem zeitak Devid ahö pop batah, povoz abatañ menapanez hahan hatevetet, Zosep pim añ bapanez au hahan hehap Maria bavizat, parup Galili zeisik Nasaret zeitak hehaekanañ bal hat zeï pot betet parupim abatavokaro menapanez hat, Zudia zeisik Betelem zeitak sah. Met Maria ñekevonañ heh. ⁶ Met parup zeï potak sa berevat hehapuh rop batapanez kohat bahan Maria hateveteh. ⁷ Met poek añarab map zeïñik beo rezat hehan, parupim zeï hepanezamakez mel tovai soohan bon tah, povoz bol kauholoz zeimakeh sa lokat het pim ro garosikap batat, dim givorah bapotï urahapuh, bol kauholoz sisiñiñ bizohopanen nohopanez teket matut tahan hehaek bizahan orat heh.

Enzolihol boloholoz koravorin mañah

⁸ Met kutur potak aban nari zeï potaz totoi het iñidoh hovisik bol sipsipiholoz korav heh. ⁹ Tahan God pim alizavonañ enzolip meehan erahan alizao parum etañik ma okat epat rouvat al tezahan, paru enzolipun etet ahoam ñaihet

pimau tahapuh dei dei tah. ¹⁰⁻¹¹ Tahan enzolip aban porin epat mañah, “Evo, ari tovai ñaihet totunei, oñ hatevetei. Ne ñeti tin nao arin añomaz ev emoh. Met petev kutur epatak Devidiz ze kap okatak ñari añ nap rop batah. Met ro pop darim Amip Kristo tapup pi batam Godihö ari añarab pimeri maot ba avatapanez au hahan hezap petev ou haravat hez. Met ñeti arin añoh-epov rekot ari añarab ze maposikaroharizaro hatevetet biñ ravat hepekezao eveg, ¹² bar añoman ari sat etei. Met ro hamoh-pop batat givorah bapoti urat bol kauholog sisiñiñ biamahan namah-tek potak bizahan hezaek sat etepekepuh, Enzolipuz ñeti dein añahao rotap ev ravah, pot homepek.”

¹³ Pot enzolip mañovaiam enzol modari ahovokaro revahanañ enzol garos erat het mañoohepopuz hehaek erat Godiz biñ ravat daa epes paru hah,

¹⁴ “Abarah God het mapori ritou metat hezapuz homet biñ haovai sohok. Met hamarrah God ari tairariz homeme hezporinañ pim masakao pohao het hepanen, guai ravat tin masak hepek.”

Pot paru hat sah.

Sipsipiholoz koravori sat ropun eteh

¹⁵ Met pot hat paru enzolihol maot boreurat abarah helat iz ravat sah. Tahan bol sipsipiholoz korav ravat heh-aban pori enzolipuz mañahavoz homet epat nae nap mañah, “Kar, dari sat Betelem zeitak Godihö enzolip meehan emat ro añahapun etekag, erohol sak sei.” ¹⁶ Pot hat paru Mariar Zosep hehaekaz melahar sahapuh

ro goe pop bol kauholog sisiñiñ biohan nooh-tek potak bizahan orat hehaek, ¹⁷ sat etehapuh enzolip emat ro popuz ñetiv parun bar mañahat añarab zeï potak heharin mañovai soohan hateveteoh. ¹⁸ Met mañoohan hateveteoh-pori agol atat nae nap epat mañooh, “Ui, ñeti tairao ev emat darin añamah batah,” pot hah. ¹⁹ Oñ Maria pim ropuz ñetiv Godiz enzolip erat aban porin mañahan hatevetet emat parun mañahavoz pim loporih bizat homeme heh. ²⁰ Met aban bol sip-sipiholog koravori Betelem zeitak soohaekanañ maot borourat parum hehaekaz sohot enzolipuz mañahan sat etehavoz homehapuh, paru biñ ravat Godiz abatao bat hel batat, “Enzolipuz añahan sat etegiv rotap ravah,” pot nae nap mañovai sooh.

Pim abatao Iesu mañah

²¹ Met tokat alizañ 7 bon tahan aliz zeirevaizasik parum toohat tat ropuz biz kosis elah. Tat pim abatao mañapanez hat garos nonop ñekevonañ narav heharatï enzolipuhö erat bar mañahat homet, “Iesu,” pot mañah.

Iesu tup ahomakeh bat sah-ñetiv

²²⁻²⁴ Met batam Moses ñeti kateñ hahaek navok epat hah, “Zuda añahol ñarohol havatapanepuh honep honep maot Godiz etañik tin ravapanez hat id pururuañariv ma parupim zut modañariv basat, añ pop pimauhö pot natotü, oñ aban gog pov tohopanez nap manapanen bat id poñariv urat mañarapan.” Pot pi hahan menahan hez. Met mod epov amun menahan hez, God epat hah, “Met añ nap pim ro garosikap batapanepuh

nemop bavatapanen hepan.” Met batam epovokaro hahan menahan hezavoz homet tokat ñon honesiz zut bon tahan Zoseper Maria taput tapan hat rop bat Zerusalem zeitak sah.

²⁵ Met porah Zerusalem zei potak aban Godiz homet het tin tovai sooh-ñapuz abatao Simion poek heh. Met God Israel añarab meñizapanez hahan hehaek, aban pop homet pi ñai bizat etehot heh. Met Godiz Pul Tinap pinañ honeo het, ²⁶ garos epat piin hodadeo hamanahan heh, Met ni nañomotü, oñ am biriri heken darim Ahopuhö Kristo meepanen emat eñizapanez au hahan hezpop ou ravapanen, etetahoh tokat ni ñomekë. Pot Pul Tinapuhö piin hodadeo manahan hehaek Simion popun etepanez homet heh. ²⁷ Met pop Pul Tinapuhö Godiz tup ahomakeh sapanez hodadeo manahan pi garos tup pomakez romevok sa lokat hehan, Mariar Zosep amun Mosesiz ñetiv menahan hehat tapan hat rop bat em lokovai Simion ropun etet, ²⁸ ba opitit Godiz biñ ravat epat hah,

²⁹⁻³¹ “Nem Ahop, nim Pul Tinapuhö neen au nañahan hehovo rotapuv petev añarab maporití ou ravahan dei eñizat nimeri maot ba avatapanez epopun nemaüz etañinañ etehoek ni haken ne nim gog aban epop lop tinarinañ het ñomom.

³² Met kuturutak havoñad rañiamegipuh nonoron tin etevai samegivoz zut epop añarab maporizaron hodad tinao manohapanen, paru Zuda bon oñ añarab zei modasikaroharizaro Godiz homevai sohopan. Tapanepuh paru Israel añarab

epopuz kapotakariz abatao bat hel batohopan.”

³³ Pot Simion ro popuz hahan nonopur papap hatevetehapuh agol atat home midin tohot heh. ³⁴ Tahan Simion God parup meñizohopanez mañahapuh Marian epat mañah, “Ni hatevet, Met Godihö ro epop meehap ev, met pi ahö ravat Godiz hahan hezat tohopanezaek Israel añarab piuhö epat metohopan. Met nari pim gog tohopanezavon etet kaev ravohopanez pori piuhö bahori batohopan, met añarab pim tohopanezat etet zait tohopanez pori piuhö tinaek meñehopanen hepan. Met pi Godiz nonor ba ou batohopanen nari pimaz kaev ravat ñeti horiv hahopan. ³⁵ Tohopanen parum kil homehopanezañ piuhö ba ou batohopanen añarab modari hodad tohopan. Met nap kaizas bareñamahan kakam ahov hateveteamahavoz zut nim loporih pimaz zakepiv ahoam tookë.” Pot Simion Marian mañah.

³⁶ Met Godiz tup ahö pomakez romevok añ nap heh, met pim abatao Ana, met pim papapuz abatao Panuel, met Panuel popur pimeriz abatao Aser, pot mañooh. Met añ pop Godiz ñetiv añarabon mañoohap ok. Met pi tohairah abup bat hehan krismasañ 7 bon tahan abup ñomahan, ³⁷ pi añ hapurip pim main am het añ añovai ravat hehan pim krismasañ 84 bon ravah. Tahan pi tup pomak betet naek nas, oñ orah rezah poek het mañ hahot heh, ma porah karah Godiz abatao bat hel batat tin piin mañ mañoohopanez hat, gipizoz ahao hat nainam het mañ haohap heh. ³⁸ Met Simion ro popuz ñetiv hat bon

tahan Mariar Zosep rop bat hehaek nakoe añ pop emat Godiz abatao bat hel batah. Met God Zerusalem añarab hori hehaek meñizat maot non tinaoroh meñepanez hat ñai bizat etet heh-porin añ popuhö ropuz ñetiv parun mañooh.

Nasaret zeitak maot sah-ñetiv

³⁹ Met Zoseper añap Godiz homet tapanez hahan hehao tat bon tahan parup rop bat maot Galili zeisik Nasaret zeitak sat heh. ⁴⁰ Tahan poek rop het ahö ravovai kez tat gogot tohopanezat ravovai soohan God meñizat masak metoohan pi hodad ahovonañap ravat heh.

Tup ahomakeh Iesu sat tah-ñetiv

⁴¹ Met orah rezah krismasañik paru Israel añarab Zerusalem zeitak sat paru topourat Godiz parumeri meñizoochan tin hehavoze homet anumair gipiz arö tat nooh-povoz abatao Pasova mañooh. Met pot toohavoze homet Zoseper Maria orah rezah paru honeo poek sat topourooh. ⁴² Met Iesu pim krismasañ 12 ravahan parum topourat toohat maot tapanez hat paru nonopur papap sah. ⁴³⁻⁴⁴ Met sat Zerusalem zei ahö potak hehapuh Pasovaz homet gipiz arö tat nooh-pov bon tahan Iesu am poek hehan, nonopur papap Nasaret parum zeit hotoh hehaekaz nonorozañ sohot epat homevai sooh, Met peti deipim kapotak modarinañ honeo pi garos ok hasah, pot homet soohaek hapanezai ravahan, non pavarah zei natak parupim kapotak modari orapanez tat hehaek sat etehan, ⁴⁵ pi bon tahan orat

zeirevai aliz modasik modari am parumatakaro-haz soohan parup maot poekanañ borourat Zerusalem zeitak mel tapanez hat emah.

⁴⁶ Met poek maot emat mel toohan bon tahan orat zeirevai aliz modasik melahar soohan pi am bonoam hehan orat zeirevaizasik Godiz tup ahomakez romevok sat etehan, Iesu aban ahori-nañ toutat het parum haohat hatevetet pi hañ parun at mañohot heh. ⁴⁷ Met pi hodad tinavonañ het parum haoh-ñeti poñiz hañiv tin mañooohan aban hateveteoh-mapori agol atat heh. ⁴⁸ Met pi pot tohot hehan nonopur papap emat etet home midin tat hehapuh nonopuhö epat mañah, “Nem rop, met dei nim papap nimaz mel tat zakepiv ahoam tat maot ev emegig, tairaiz ni okat deip eteñ?” ⁴⁹ Pot hahan Iesu hañiv parupin epat mañah, “Met ne nem Papapuz hodadevok pim tup epamakeh ev het hamoh-epovoz arip hodad nat het nemaz zeï modañik mel toogi?” ⁵⁰ Pot mañahan nonopur papap pim mañahavon hatevetet hodad nat, oñ parup am homehot heh.

⁵¹ Tahan Iesu pim nonopur papapunañ paru borourat maot Nasaret parum zeitakaz sah. Met pi poek sat hehapuh pim nonopur papapuz haohat baval hat tohot hehan, Maria ropuz haovai tovai emoohavoz pim loporih ahoam homehot heh. ⁵² Met Iesu ahö ravovai pim hodadeo ahö ravovai soohan, God ma añarab modari pim toohavon etet, Pi ro aban tinap ok, pot pimaz hodad ravat heh.

*Zoaniz ñetiv mañoohat ev
Matu 3:1-12; Mak 1:1-8; Zon 1:19-28*

¹ Met Sekaraiaz rop Zoan ham betez nonair nai bon heharah sat hehan, Godihö piin ñetiv mañooh. Met mañooh-porah Roma aban zeï maposikaroz korav ahop ravat heh-popuz abatao Sisa Taiberias, met pi poek map ahop ravat hehan krismasañ 14 bon hatahan modavoz ñon nari bon tah. Met Sisa popuz irih Zudaholoz zeisik aban ahö ravat heh-popuz abatao Pontias Pailat, met modap Erod pop amun pi Galili zeï mod posikaz ahop ravat hehan, pim nanep Pilip pop amun Ituria ma Trakonitis zeï posikaroz ahop ravat heh, met Lisantias pi Abilene zeï posiz ahop ravat heh. ² Met Zudia zeisik aban Anasir Kaiapas parup anumaihol bareñ elat mañaroohariz aban ahoñariv ravat heh. Met ev menoh-ahö eperi heh-porah God Zoanin pim tohopanezat ñetiv bar mañahan hateveteh. ³ Tahapuh pi ham betez porah hehaek betet Zodan iveriz nakoe zeï posizañ sohot ñeti epov añarabon mañovai sooh, “Met arim horiñ map betet loporizaro borourepeken ivoh emeehoman, God arim hori tovai emamegpoñ ol betehopan.” Pot Zoan añarabon mañovai sooh. ⁴ Met batam propet aban Aisaia pim tepatak epat menahan hez,

Met ham betez narah aban nap het ñeo ñarah epat hahopan, “Arim Amip emapaneg, pimaz homet ari ñai bizat pim nonor ba oñ batohozei.”

⁵ Tat pi tin emohopanez nonair nai ur elat gupoñ ked mezat dañeñ menat nonor pekü hezaek ba oñ batat nonoroh heleñ hezaek

tiz betet batin batohopeken tin opep ravohop.

⁶ Tapanen dari añarab mapori God maot pimeri ba avatapanez hahan hez-popun etet hodad ravook. *Aisaia 40:3-5*

Pot Aisaia menahan hezaek Zoan emat menahan hez-taput toohan rotapuv ou ravoooh.

⁷ Met Zoan propet aban Aisaiaz menahan hez-taput tat Godiz ñetiv añarabon mañovai soohan, añarab ahovokaro piuhö ivoh memeehopanez hat emat topourah. Tahan pi parun epat mañah, “Ae, ari hamal ñaro eperi, tokat God arim hori tamegiñiz hañiv etapanez ñetiv tairapuhö hahan ari hatevetet ivoh emeeman pov bazei manepék hat nehaz emeg?” ⁸ Met, ‘Deim horiñ betet lo-porizaro boroureg,’ pot hapek, povoz tin tovai sohopeken arim tohopekezavon dei etet, ‘Rotap parum horiñ betet hodad tinao maot bah,’ pot arimam haok. Met arimam tovai, ‘Abraam deim iz mim tinap ok, povoz dei pim zut Godiz ñarohol ravat hez,’ pot hamegi? Evo, pot ari haotunei. Met rotap ne arin epat añom, God rekot hel upai epeñ bat Abraamizari matut tapanen ou ravat pim ñarohol ravat hepan. ⁹ Met God zi kapoñik enarinañ menapanez baval hat kip tat ñai bizat etet hez. Tat zi tairañ uloñ tin navad hepanez poñin etet pi menat itiñadek betepanen map ñadapan.”

¹⁰ Pot mañahan añarab hatevetet ñaihet tat piin epat at mañah, “Ui erom, povoz dei tair tak?” ¹¹ Pot at mañahan pi ñeti hañiv parun epat mañah, “Met aban tairap dim houloñariv

oraepanezap pimau nap bat aban mod dimip bon hepanezap manap. Ma aban gipiz ahö oraepanezap pi zu taput gipiz bon hepanezari natü manap.”

¹² Pot parun mañovai aban takes monis boohnari piuhö ivoh memeepaneze hat honeo emat hehaek paru piin epat at mañah, “Añairameñip ae, met dei amun tair tak?” ¹³ Pot at mañahan pi hañiv parun epat mañah, “Met ari takes monisiz Roma gavman aban ahoriz hamahat tat moni pos tinam bohozei, oñ moni modas revah bizapanen arim bepekez añarabon mañotunei.”

¹⁴ Pot mañahan ñai aban nari honeo emat hehaek piin epat at mañah, “Erom, dei amun tair tak?” Pot hahan pi parun epat mañah, “Met ari toyai kez tat añarab arim modariz monis givogü botunei, ma moreg hat paru nari ñevok basat bizotunei, ma arim gogovoz monis anohopanezarah revah modas bizat anohopanez homet, ‘Darim moni mod nas revah bizat anapan nak,’ pot haotunei.”

¹⁵ Met añarab Zoaniz mañoohat hatevetet parumam biñ ravat nae nap epat mañooh, “Met okop God meeapanen erat eñizapanez haohap Kristo tapupu? Ma tairapuhö ok hamah?” Pot pimaz home houloñ homet haoh. ¹⁶ Tahan Zoan hatevetet parun epat mañah, “Evo, met aban arim hameg-okop nem tokat emapanepuh pim kezavohö nem kezao ritou metat hepan. Met pop pi aban abat ahovonañap ok, oñ ne aban goe abatao bon betezap ev, povoz ne pi aban ahop hahö-popunañ toutat deip ñetiv hakaz rekot bon. Met ne iv et pei upaivonañ emeamoh,

oñ popuhoh Godiz Pul tinap ari añarab anapan. Tapanen dari itinañdek nai beteamegin ñadat bon tamahavoz zut arim horiñ bavon batapan. ¹⁷ Met aban hamoh-pop pim savoris bat hez. Tamahaek aban nari uitikapiz gogot tovai uit kosiñ bamain batamahapuh, kos poñ savorisinañ holat itinañdek beteamahan ñadamahan uit tinakap parum zeiniñ bat em biamahavoz zut pi ari añarab pot etohopan.” ¹⁸ Met Zoan parun pot mañat Godiz baiñetinao añarab tin hatevehopanez hat ñeti nañir nañiti bavatat parun mañooh.

Zoan kakam zeimakeh memorizah
Matiu 14:3-4; Mak 6:17-18

¹⁹ Met Erod Galili zeisiz aban ahö ravat heh-pop pim nanepuz añañ Erodias batep tat bat hehapuh hori modañ amun tovai sooh, povoz Zoan aban popun ñe kezao epat mañah, “Ni hori ahoñ tameñip ok.” ²⁰ Pot mañahan Erod kaev ravat hori ahö modao tat Zoan memeriipanez mañahan paru pi bat kakam zeimakeh memorizah.

Zoan Iesu ivoh memeeh-ñetiv
Matiu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹ Met Zoan garos kakam zeimakeh bat namemeriz heharah pi añarab modari ivoh memeehanam, Iesu amun piiti sahan ivoh memeeh. Tahan Iesu mañ haohan Zoan etet hehan abar elat okat epat tahan, ²² Godiz Pul Tinap id pururuapuz zut Iesuz gagaih erah. Tahan abarahanañ ñe nao epat hah, “Ni nem rop, ne lopori nihar nanat nim tameñivon etet nimaz ahoam biñ ravamoh,” pot hah.

*Iesuz iz mimiholoz abatañ ev**Matiu 1:1-17*

²³ Met Iesuz krismasañ 30 ravahan pi pim gogot kapot tat tovai emooh. Met pi popuz papap Zosep, pot añarab homet heh.

²⁴ Met Zosepez papapuz abatao Ilai, met Ilai popuz papapuz abatao Matat, met Matat popuz papapuz abatao Livai, met Livai popuz papapuz abatao Melkai, met Melkai popuz papapuz abatao Zanai, met Zanai popuz papapuz abatao Zosep.

²⁵ Met Zosepez papapuz abatao Matataias, met Matataias popuz papapuz abatao Emos, met Emos popuz papapuz abatao Neam, met Neam popuz papapuz abatao Eslai, met Eslai popuz papapuz abatao Nagai.

²⁶ Met Nagai popuz papapuz abatao Meat, met Meat popuz papapuz abatao Matataias, met Matataias popuz papapuz abatao Semen, met Semeniz papapuz abatao Zosek.

²⁷ Met Zosekez papapuz abatao Zoda, met Zodaz papapuz abatao Zoanan, met Zoananaz papapuz abatao Resa, met Resaz papapuz abatao Serubabel, met Serubabel popuz papapuz abatao Sialtiel, met Sialtieliz papapuz abatao Nerai.

²⁸ Met Nerai popuz papapuz abatao Melkai, met Melkaiz papapuz abatao Edai, met Edai popuz papapuz abatao Kosam, met Kosamaz papapuz abatao Elmadam, met Elmadam popuz papapuz abatao Er.

²⁹ Met Era popuz papapuz abatao Zosua, met Zosua popuz papapuz abatao Eliese,

met Elieseze papapuz abatao Zorim,
met Zorim popuz papapuz abatao Matat,
met Matat popuz papapuz abatao Livai.

³⁰ Met Livaiz papapuz abatao Simion,
met Simion popuz papapuz abatao Zuda,
met Zuda popuz papapuz abatao Zosep,
met Zosepez papapuz abatao Zonam,
met Zonam popuz papapuz abatao Elaiakim.

³¹ Met Elaiakimiz papapuz abatao Melia,
met Meliaz papapuz abatao Mena,
met Mena popuz papapuz abatao Matata,
met Matataz papapuz abatao Netan,
met Netan popuz papapuz abatao Devid.

³² Met Devid popuz papapuz abatao Zesi,
met Zesiz papapuz abatao Obet,
met Obet popuz papapuz abatao Boas,
met Boas popuz papapuz abatao Salmon,
met Salmoniz papapuz abatao Nason.

³³ Met Nason popuz papapuz abatao Aminadap,
met Aminadapiz papapuz abatao Atmin,
met Atmin popuz papapuz abatao Anai,
met Anaiz papapuz abatao Eron,
met Eron popuz papapuz abatao Peres,
met Peresiz papapuz abatao Zuda.

³⁴ Met Zudaz papapuz abatao Zekop,
met Zekop popuz papapuz abatao Aisak,
met Aisak popuz papapuz abatao Abraam,
met Abraamiz papapuz abatao Tera,
met Teraz papapuz abatao Neo.

³⁵ Met Neoz papapuz abatao Serak,
met Serak popuz papapuz abatao Reu,
met Reuz papapuz abatao Pelek,
met Pelek popuz papapuz abatao Ebe,

met Ebez papapuz abatao Sela.

³⁶ Met Selaz papapuz abatao Kainan,
met Kainan popuz papapuz abatao Apaksat,
met Apak-sat popuz papapuz abatao Siem,
met Siem popuz papapuz abatao Noa,
met Noaz papapuz abatao Lamek.

³⁷ Met Lamek popuz papapuz abatao Metusela,
met Metuselaz papapuz abatao Inok,
met Inok popuz papapuz abatao Zaret,
met Zaret popuz papapuz abatao Maalalel,
met Maalalel popuz papapuz abatao Kenan.

³⁸ Met Kenaniz papapuz abatao Inos,
met Inosiz papapuz abatao Set,
met Set popuz papapuz abatao Adam,
met Adam God kapot tat matut tahan hehap ok.

4

Seten Iesu zu metah-ñetiv *Matiu 4:1-11; Mak 1:12-13*

¹ Met Godiz Pul Tinap Iesuh rekö ravat meñizat hodadeo manahan, pi Zodan iveriz nakoe hehaek betet ham betez añarabor nonair nai bon heharah sat heh. ² Tahan Seten emat au alizañ 40 Iesu pim hapanezat tapan hat zu metohot heh. Met pot metooh-porah Iesu gipiz nain hehapuh ginaz map hori ravat heh. ³ Tahan Seten piin epat mañah, “Erom ni Godiz rop, pot hameñ, povoz haken hel epov nim gipiz ravapanen nekë.” ⁴ Pot mañahan Iesu Godiz ñetivoti homet het ñeti hañiv piin epat mañah, “Baiñetinavoz Tepatak epat red menahan hez, Met gipiz nenatuhar dari añarab novai sookan darim loporizaroh tin hekazao ou naravotü.”

⁵ Pot mañahan Seten Iesu bavizat revah naek helat parup rouvat hehapuh, hamarah zeisikaroh aban korav ahorir añarab irih heharir zeirurumar nonair nai mapotun tapuratiam mañairahan eteh. ⁶ Tahan epat mañah, “Met map nañairohon eteñin tinahar hez-okotü nemotuhar ok, povoz nemaуз zaitivok tairap au mañomaz pop rekot pim bapan. ⁷ Met ni nem abatao bat hel batat rariñ rez bareñat* nen, ‘Nem ahop,’ pot neen nañekë, povoz ne nonair nai tin nañairohon eteñ-okotü niin au nañoman, niuhohar map okotuz korav ahop ravat hekë.” ⁸ Pot mañahan Iesu ñeti hañiv piin epat mañah, “Met Baiñetinavoz Tepatak epat menahan hez, Met God nenap darim ahop hat pi nenapuz abatao bat hel batat arim ahop bavatohozei. Pot menahan hezaek ne nim hameñ-okat natotü.”

⁹ Pot Iesu mañahan Seten Iesu bavizat Zerusalem zeitak sat akah revah Godiz tup tové ahomakez tokovok meñet maot epat mañah, “Ni Godiz rop, pot hañi? Povoz epekanañ ni peg hat hamarah hotoh okoek meñet sa. ¹⁰ Met Baiñetinavoz Tepatak epat menahan hez, Met God pim enzoliholon mañat meepanen emat nimaz tin korav ravat hepan.

¹¹ Tat parum marañik ni navapanen hel okoñihö nim eñañik naneelotü. *Buk Song 91:11-12* Pot menahan hez, povoz ni epekanañ meñet seken pi neñizapanen ni hori naravotü.” Pot Seten piin mañah. ¹² Tahan Iesu ñeti hañiv piin

* **4:7:** Pavar 7 -Met porah aban korav ahop hehan pim irih hehari piin ñetiv mañapanen tin hatevetepanez hat pim totoi emat rariñ rez bareñat piin mañooh.

epat mañah, “Tin hañ, oñ epat amun menahan hez, Met ni nap betez nao tekez homet, Nem ahop God ne neñizapanen tom, pot hat pi zu metotun. Pot menahan hez, povoz pi nem ahö pop zu metom hat, betezam ne epekanañ peg hat okoek nameñetü.”

¹³ Met Iesu pot mañahan Seten pim mañapanezat tapan hat zu metoohaek, pi betet tokat mod narah pi maot emat zu metapanez homet sah.

Iesu pim gogot kapot tah

Matiu 4:12-17,23-24; Mak 1:14-15,39

¹⁴⁻¹⁵ Met Godiz Pul Tinap pinañ honeo het bakez batoohan pi Galili zeisik maot borourat sahapuh, Zudaholoz topour zeñik lokat Godiz ñetiv mañoohan, zeï posik añarab mapori pim mañooh-ñetiv hatevetet pimaz biñ ravat heh.

Nasaret pimeri pi kos rez manah

Matiu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Met Iesu zeï posizañ sohot Nasaret pim zeï kapotak pi goerah het ahö ravah-poek sa berevah. Tat parum gogot natotuz aliz poñiz nasik pim toohat tapan hat paru Zudahol honeo parum topour zeïmakeh sa lokat hehapuh pi ñetü nao rekö hapan hat bal haz rouvat heh. ¹⁷ Tahan aban nap Baiñetinavoz Tepat bahapuh pi manahan barah hat etet propet aban Aisaia popuz batam menahan hezao epat rekö hah,

¹⁸ “Met darim Ahopuz Pul Tinap nenañ hezan, ne añarab betez nonair nai bon hezarin pim ñetü tinao mañomaz hat ba ou navatat nañat nemeeh. Met añarab horivohö

birepez zut demahan hezari neohö baviloman, paru maot tinam tovai sohopan. Ma etañ kutariz zut hezarin mañohoman, paru maot tin etet homehopanez hat ok ba ou navatah, ma tairari modarihö bat hor batamahan honoñaivonañ hez-pori baverevoman, tin hepenez hat ba ou navatah. ¹⁹ Ma God pim añarab hori hezaek masakao manapanez pov totoi ravovai sah, pot añarabon mañat meñizohomaz hat ba ou navatah.” *Aisaia 61:1-2*

²⁰ Met Iesu pot rekö hat bon tahapuh tepat bapoti urat aban manah-pop maot manat toutah. Tahan añarab topour zeï pomakeh heh-pori, Pi ñeti mod nao mañapan, pot homet paru piinaharam map et bameet hehan, ²¹ pi parun epat mañah, “Met Baiñetinavoz Tepatak menahan hezat rekö hahon ari hateveteg-epovoz rotapup petev ne ev ou haravat hez.” ²² Pot pi parun mañat am ñetiñ mañoohan paru hatevetet parum loporizaroh muz tahan paru homeme het epat nae nap mañooh, “Ae, met pi okop Zosepez rop ok.” ²³ Met pot paru hahan Iesu parun epat mañah, “Met ari epat peti neen nañepek batah, ‘Ni aban lamari batin batameñip okeg, nimauzari batin bat.’ Ma mod epov amun nañepek, ‘Kapaneam zeitak red povor kao tooñin emat dein añah-poñiz zut nañ ev nim zeï kapotak tooken eteok.’ Pot ari neen nañepek batah. ²⁴ Oñ ne arin epat aňoman hatevetei, Met propet aban Godiz ñetiv hamah-nap pimauz zeï kapotakarín mañamahan paru pori pimaz kaev ravat hez. ²⁵ Met batam propet aban Elaiza heharah kris-

masañ 3 met modavoz ñonihol 6 Israel zeisik utar napel hehan gin ahov tat heh. Met pot tat hehan añ hapurihol ahoam zeí posik het gin ñomat heh, ²⁶ oñ God Elaiza Zuda pori meñizapanez nak, oñ Saidon zeí pat posik añ hapuri pat nap Sarepat zeitak gin hehaek meñizapanez hat meehan sah. ²⁷ Ma propet aban mod nap Elaiza Israel zeisik heharah añarab ahoam obuloñ pohao tat hehari Elaiza popuhö paru batin navat, oñ Siria zeí pat posikanañ aban nap pim abatao Neman nen pop pim obul poñ tat hehaek emahan, Elaiza popuhö pi batin batah.” Pot Iesu parun mañah.

²⁸ Met Iesu ñeti pov mañahan añarab topour zeí pomakeh hehari hatevetet epat homeh, Met darim tamegivoz hat ok ñai añah, pot parum loporizaroh homet gitait ravat mogao ahoam tah. ²⁹ Tahapuh Iesu bat parum zeí pot rop navoz totoi demahan heh, povoz paru epat hah, “Dari pi baverevat helakapuh sesevok betekan sat ñomapan.” Pot hat pinañ honeo paru helah. ³⁰ Tat totoi helahapuh Iesu parum ñaravatak soohaek pi lipohar sat sah.

Iesu pitup aban napuh menahaek ruah

Mak 1:21-28

³¹ Met Iesu poek hehaekanañ iriti sohot Galili zeisik Kapaneam zeitak sah. Tat poek hehapuh parum gogot natotuz aliz poñiz nasik paru Zudahol parum topour zeimakeh lokat hehan Iesu lokat parun baiñetinao bar mañooh. ³² Tahan añarab hatevetet hehari parum marahol ker menat epat homeoh, Ui aban okop pi ñeti magei epeñiz maupuhö ok hamah. ³³ Pot homet hehan

aban napuh pitup menat hehaekanañ epat ñeo ñarah hah, ³⁴ “Ni Iesu Nasaret zeitakanañap dei tair etekez hat ev emeñ? Ni Godiz nemeehan emeñ-tinap, pot dei hodad hezag, dei bahori avatekez emeñi?”

³⁵ Pot hahan Iesu epat ñai mañah, “Tovai ni maot okat haotun, oñ aban okop betet ni berevat sa.” Pot mañahan pitup berevapanez tat aban pop hamarrah bavetehan sa ñodat ur nakel, oñ tinam hehan pitup pihanañ berevat sah. ³⁶ Met pim pot tahavon añarab etet agol atat hehapuh paru epat nae nap mañooh, “Ui, pei magei tairao ev tah batah. Tat pi aban okopuh pitup menat hehaek hodad ahovor kezavonañ het mañahan hatevetet berevat sah?” ³⁷ Met Iesu pot tahavoz añarab ñetiv haovai sohan zeï porih map an pap manat sah.

Saimoniz añ lelamap batin batah

Matu 8:14-15; Mak 1:29-31

³⁸ Met Iesu topour zeï pomak betet Saimoniz zeimakeh sahan, pim añ lelamap lam mid midiv tat orat hehaek paru pi meñizapanez Iesun bar mañah. ³⁹ Tahan pi sat añ pop arusik orat hehaek nakoe rouvat lam mid mid pov bon tapanez mañah. Tahan añ pop tin ravat bal hahapuh parum gipiz bareñat tezat manahan nah.

Iesu añarab ahovokaro batin batah

Matu 8:16-17; Mak 1:32-34

⁴⁰ Met gitap bañodoohan añarab ahovokaro parumeri lam navor nao tat hehari bavizat batin batapanez hat Iesuz nakoe bat emah. Tahan pi honep honepuh pim marañ bizat parum lam tat

heh-poñ bavetehan tin ravah. ⁴¹ Met añaraboh pitü menat hehari ruahan berevat sapanez tat ñeo ñarah epat hah, “Ni Godiz rop ok.” Pot mañovai berevat sah. Met pitü pori, Iesu pi Kristo Godiz au hahan hezap ev, pot paru hodad, povoz paru maot hapan hezavoz pi parun ser mañat ah ñeo mañah.

Iesu zeï nañik ñetiv bar mañoo

Mak 1:35-39

⁴² Met orat zeit maak al teevai soohan Iesu bal hat zeï pot betet añarab bonoek pim main het pim Papapun mañ mañapanez hat sat hehan, añarab pimaz mel tovai emohot pi hehaek etet pi paru betet maot modaek sapan hezavoz mañah. ⁴³ Tahan Iesu epat mañah, “Met God arim koravopuz masakavoz roketak hepekez ñeti añamoh-pov arim zeï nen epatakam het añohom bon, oñ ne añarab zeï modasikarin amun mañovai sohomaz au nañahan hez, povoz rekot ne am sat mañovai sohom.” ⁴⁴ Pot mañahapuh poekanañ pi zeï modañik sat paru Zudaholoz topour zeïnik lokat ñeti pov mañovai sooh.

5

Iesu aban narin ñetiv mañah

Matiu 4:18-22; Mak 1:16-20

¹ Met aliz nasik Iesu Genesaret iv havevoz kupavok pi sat hehan, añarab ahovokaro Godiz ñetiv hapanen hatevetepanez hat, paru emat topourat pim okat epat rouvat pi ba atalip metah.

² Tahan Iesu etehan bout natakaro iv havë povoz gaorevok beri hat em bizahan oraehan, pisihol booh-abanari parum dev kitü ivov betehot hehan

pi eteh. ³ Tat Saimon popuz boutitak helat epat mañah, “Erom ae, nim boutit beken deip havevok aviam hon ravopain.” Pot mañahan pim hahat tahan Iesu boutitak toutat hehapuh añarabon pim ñetiv mañooh.

⁴ Met pim ñetü mañoohao bon tahan Saimonin pot mañah, “Ari aban ninañ gogot tameg-eperi boutit epekanañ bat iv havevoz lopotak tovë er horat hezaek sat dev kitü betet pisihol bepek,” pot mañah. ⁵ Tahan Saimon ñetü hañiv piin epat mañah, “Nem ahop ae, haopat kutur epatak dei gog ahov tat dev ki epotü upaiam betevai houloam sat em toogin zeit al teehan dei pis nari nav, oñ ni hañ povoz dei maot betet etek,” pot mañah. ⁶ Tahapuh sat parum dev kitü betehan iv havevok er horahan, pisihol ahoam ki potuk holat map atalip tahan ki potü beri hahan porourapanez tat heh. ⁷ Tahan Saimon bout modatak hehari meñizapanez as hahan emahan, pisihol dev kitunañ beri hat boutitakaroh bizañhan honoman manahan, havevok er horapanez tat heh. ⁸⁻¹⁰ Tahan Saimon pim abat modao Pita pot tahavon etet pir aban paru honeo hehari pisihol ahoam baholahavoz homet agol atat dei dei ahoam tah, ma Sebediz roñariv Zemisir Zon parup Saimoninañ honeo pisihol boohañariv, parup amun povon etet taput tat heh. Tahan Saimon Iesuz eñañik rariñ rez bareñat* epat mañah, “Nem Amip ae, met ne aban horip eveg, ni ne

* **5:8-10:** Pavar 8 sat 10 -Met porah aban korav ahop hehan pim irih hehari piin ñetiv mañapanen tin hatevetepanez hat pim totoi emat rariñ rez bareñat piin mañooh.

nevetet sekez nañamoh.” Pot mañahan Iesu epat mañah, “Ni ñaihet totun, oñ ni añarab batogü manat Godiz ñetiv mañooken hatevetehopanez gogot añairohom.” ¹¹ Met Iesu pot mañahan paru boutitakaro beri hat gaorevok bat emat parum boutitakaror nonair nai map betet Iesunañ honeo sah.

Iesu aban obuloñinañap batin batah

Matiu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹² Met Iesu zei natak sat hehan narah aban pim herisik map obuloñ pohao tat heh-ñap piin etet emat hamarrah ñodahapuh epat mañah “Nem ahop ae, ni rekot ne batin navatekez zait tekë, povoz haken ne tin ravom.” ¹³ Pot mañahan Iesu aban popuz herisik maras ut urahapuh epat mañah, “Ne zait toh, povoz ni tin rav.” Pot mañovai obuloñ tapuraham map bon tahan aban pop tin ravah. ¹⁴ Pot metahapuh Iesu aban popun ah ñeo epat mañah, “Ni sekepuh añarab modarin nem ev netoh-ñetiv tovai mañotun, oñ ni sat aban anumaihol bareñ elat mañaramahariz napun nim heris mañaireken pi etet, ‘Rotap epop tin haravah,’ pot nimaz hap. Tapanen batam Mosesiz hahan hezat ideñariv bat ni Godiz hañiv metekë. Teken añarab modari niin etet nim tin raveñivoz paru hodad ok hatapan. Tapanen ari honeo maot hepek.” Pot piin ah ñeo mañahan sah.

¹⁵ Met zei posik Iesuz tooh-ñetiv an pap manahan map hateveteh. Tahapuh añarab ahovokaro lamao tat hehari batin batohopanez hat, ma pi ñetiv hahopanen hatevetehopanez hat nen tapurah Iesuhaz emooh. ¹⁶ Met porah karah Iesu

pim main ravat sat añarab bonoek pi Godin mañ mañohot heh.

Iesu eñar mar ñomat hehap batin batah

Matiu 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷ Met aliz nasik Iesu ñetiv añarabon mañohot hehan Galili zeisik zeï natakanañ natakanañ, ma Zudia zeisik Zerusalem zeï ahö potakanañ, ma zeï mod map potak katak Parisi abanari met aban ñeti kateñiz mañairahol hehaek, paru honeo emat het hatevetehot heh. Tahan añarab lamari bat emohopanen batin batohopanez Godiz kezao Iesu hamanahan hehaek pi lamari batin batohot hehan, ¹⁸ aban eñar mar ñomat heh-*nap* pimeri bi tav tavas tat bavizat bat emahapuh kohat Iesu hehaek basapan hat tat etehan, ¹⁹ añarab zeimakeh map atalip tat hehan paru balokapanez bapap tat het arop ririñasizañ rao rao revah hela-hapuh, zeï aropos atvat demahan hehaek ur edat bapor rezat aban lamap orat heh-bi tav tavasik bitom kitï urat kohat meehan, Iesuz nakoe añarab togü manat hehaek er horah. ²⁰ Met meehan er horahan Iesu aban lam pop bat emoohari, Pihö rekot aban epop batin batapan, pot paru homeo badae batat bat emahavoz Iesu hodad ravat aban lamapun epat mañah, “Erom, ne nim hori tovai emooñ-poñ ok ba haol beteohö,” pot mañah.

²¹ Pot mañahan Parisi abanarir aban ñeti kateñ añarabon mañoohari parumam pot homeh, Met aban epopuhö rekot napuz hori tapanez nao baol navetetü, oñ God nenapuhoh baol beteama-hap ak. Met pi Godiz zut ravapan hat okat mañahan dari hatevetegin tin narav. ²² Pot homeohan parum homeoh-pov Iesu zuam hodad hatat

parun epat mañah, ²³ “Tairreiz arim loporizaroh nemaz okat homeameg? Met ne aban epopun pot mañoh, ‘Nim hori het tovai emooñ-poñ ba ol haveteohö,’ pot ev mañoh, oñ rotap baol haveteohö ma baol navet, povoz ari etet hodad nat. Oñ aban epopun, ‘Ni bal haz,’ pot mañoman pi petev bal hapanen ari etepekezaek nem kezao ou ravapanen hodad tepek. ²⁴ Met ne Añaraboz Nanep ev het ari añaraboz hori tamegiñ ol betehomaz kez pov neeh hez-pot hodad tepekez hat ne aban epopun, ‘Ni bal haz,’ mañoman pi bal hapanen etet nem kezavoz ari hodad tepek.” Iesu parun pot mañat aban lamapun epat mañah, “Erom, ni bal hat houlorumet bat nim zeitakaz sa.” ²⁵ Pot mañahan añarab etet hehan aban pop bal hat pimotü bat sapanez tat Godiz abatao bat hel batat biñ haovai pim zeitakaz sah. ²⁶ Tahan añarab map poek hehari etehapuh agul atat hehapuh, Godiz biñ ravat epat haovai sooh. “Ui, dei mamog pei ou ravah-akavoz zut navon et narë hegiek petev ou ravahan eteg.”

*Iesu Livaiz as hah-ñetiv
Matu 9:9-13; Mak 2:13-17*

²⁷ Met Iesu aban lam pop batin batahapuh pi iñidoh berevat etehan, aban takes monis boohap pim abatao Livai pim takes monis booh-zeimakeh toutat hehan Iesu piin etet epat mañah, “Erom, ni emeken deip honeo sopain.” ²⁸ Pot mañahan Livai bal hat pim gog toohat betet Iesunañ parup honeo sah.

²⁹ Met tokat Livai pim zeimakeh añarab emapanen Iesunañ honeo gipiz tez bizat napanez

as hahan emah-porah, aban Livaiz takes monis boohat booh-nari, ma hori modañ tooh-nari em lokahapuh paru honeo toutat het nooh. ³⁰ Tahan Parisi aban nari, ma aban ñeti kateñiz mañairahol parunañ honeo heh-nari poek gipiz nooh-ñetiv hatevetet emat etet Iesuz mañairooh-abanarin epat at mañah, “Erohol ae, ari tairaiz aban hori tamah-okorinañ honeo toutat gipiz nameg,” pot mañah. ³¹ Tahan Iesu hatevetet parun epat mañah, “Aban nap lamao nat tinam hepanen meñizat batin batapanez aban mod nap pihaz nasotü, oñ aban nap lamao tat hepan, povoz meñizat batin batapanezap pihaz sapan. ³² Met povoz zut ne, ‘Dei aban tin tamegiri ev,’ pot hamah-poriz hat ne naem, oñ aban hori tamah-tapuri meñizoman, parum loporizaro boreurapanez hat ne emoh,” pot mañah.

Gipiz nain hehavož at mañah
Matiu 9:14-17; Mak 2:18-22

³³ Met añarab nari Iesun epat mañah, “Met Zoaniz mañair abanari porah karah Godin mañ mañohopanez hat gipizor ivovoz ah ñeo hat nain het mañ hamah, met Parisi aban pori paru am taput tamah, oñ nim mañairameñ-abanari paru gipizor ivov am novai samah.” ³⁴ Pot mañahan Iesu navoti bavatat hañiv epat mañah, “Met añarab nari parum kapotak nap emapanen, paru pinañ honeo het biñ ravat gipiz nohopan. ³⁵ Oñ tovai sohot ñai aban narihö aban pop basapanez porah pim kapotakari pimaz zakep tat gipiz nain hepan.”

³⁶ Iesu pot mañat navokaro navotï bavatat epat ñetiv mañah, “Met aban nap pim dim giv topar kelapanen giv tet magei nar kelapanez poek nameotü. Met pi pot tapan, povoz maot zuam giv tet magei pot meeapanen hepanezaek dim topar kelapanen puiorö maot ahö ravapan. ³⁷ Met mod nao amun epat hez, Aban nap iv ñerë hep mamog biipanen oraet hop hop hatat hepaneze povok ivov holapanen emat beo rezapanepuh zuam rapat ozourapan, ³⁸ oñ iv ñerë hep magei tinavok ivov holapan, povoz rapat naverevotü, oñ tin hepan.” ³⁹ Pot mañat maot epat mañah, “Met añarab bain iv mamogao nohot, ‘Bain iv mamog epovohar muzeo ev,’ pot hat bain iv mageivoz kaev ravamah,” pot mañah. *(Pot Iesu ñetiv paru añarab tairari batam haovai emooh-ñeti poñi zait tat pim ñeti mageivo kaev ravat hehari bain iv mageivor mamogavotï bavatat mañah.)*

6

Paru uit uloñ tavat nahan mañah *Matiu 12:1-8; Mak 2:23-28*

¹ Met tokat parum gogot natotuz aliz poñiz nas al tezahan Iesur pim mañairooh-abanari uit av nañiz ñaravavozañ sohot mañairooh-abanari uit uloñ tavat marañik utur zoñ tat kosiñ betet uviñ novai sooh. ² Tahan Parisi aban nari etet parun epat at mañah, “Erohol ae, met petev darim gogot natotuz alizas eveg, tairaiz ahao hahan hezao elat ari aliz epesik gog okov tat uit uloñ tavat nameg?” ³⁻⁴ Pot at mañahan Iesu parun epat mañah, “Evo, paru horiv ok nat, oñ Devid darim iz mim ahop ravat hehapuz tah-ñeti pov ari rekö

hamegiek tin hodad nata? Met Devid popur pimeri emohot gin ñomat gipizoz mel tahan bon tahan, pi kohat Godiz tup ahomakeh bereñ Godiz au hat bizooh-nañ aban anumaihol bareñ elat mañaramah-nenari nohopan, pot hahan hezaek Devid aban pot toohariz nap bon, oñ am lokat berë poñ bat nat pimeri amun manahan nah.⁵ Oñ ne Añaraboz Nanë epop darim gogot natotuz aliz hahan hezañiz maup ravat hezap ev.” Pot parun mañah.

Maras hori hehap batin batah

Matiu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Met paru Zudaholoz gogot nat heh-aliz mod nasik Iesu parum topour zeimakeh lokat añarabon ñetiv mañohot het etehan, aban mar giñas bel ravat ñomat heh-nap poek emat heh.
⁷ Tahan Parisi abanari, ma aban ñeti kateñiz mañairahol emat hehaek Iesun etet kil pot homeoh, Met darim gogot nat-aliz epesik peti pi aban okop gogot tat batin batapan, ma tair? Met pi pot tapan, povoz dari pi ñevok bizak. ⁸ Pot paru homeohan Iesu parum homeoh-pov zuam hodad tat pi aban maras bel ravat hehapun epat mañah, “Ni bal hat ev emat rouv.” ⁹ Pot mañahan aban pop em rouvat hehan Iesu aban mod pimaz pot homet etet heh-porin epat at mañah, “Met Mosesiz menahan hez-poñ baval hat tovai darim gogot nat hez-alizañik dari modari meñizat tin metohok, ma am et mereet hekan horiam hepan?” ¹⁰ Pot mañahapuh aban porin et bameet hehapuh aban maras bel ravat hehapun epat mañah, “Erom, nim maras tu haz mee.” Pot mañahan aban pop pim maras tu hez meehan tin

ravah. ¹¹ Met pot Iesu mañahan tahavoz parv etet kaev ravat gitait ravahapuh nae nap epat mañah, “Dari aban akap tair metak?”

Iesu pim mañairahol 12 bamain batah

Matiu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹² Met pot toohaekanañ Iesu aliz nasik dañ navok sat mañ hahot hehan kutur ravat maot al tezah. ¹³ Tahan Iesu pim mañairooh-añarab ahovokaron as hahan pim nakoe em topourahan, paruhanañ abanari 12 bamain batahapuh aban poriz abatao aposor pot mañah. ¹⁴ Met aposor mañah-aban poriz abatañ ev,

Saimon, met Iesuhö pim abat modao Pita mañah-
pop,

met pim bosip Anduru,

met Zemisir,

Zonir,

Pilipir,

Batolomiur,

¹⁵ Matiur,

Tomasir,

met Zemis modap Alpiasiz ropur,

Saimon modap, pi Selot porihanañ nap.*

¹⁶ Met Zudas Zemis modapuz ropur,

Zudas Iskeriot, pi tokat Iesu bapanez bar mañat
mañairahap.

Paru pori ba ou batah.

Añarab ahovokaro batin batah

Matiu 4:23-25; Mak 3:7-12

* **6:15:** Pavar 15 -Met Selot mañah-pori Roma ñai aban patari parumaz korav ravat hehaek, sapanen parum zeis maot parv-mauhö korav ravat hepanez kilam gogot toohari ok.

17 Met pot tahapuh, Iesu mañairooh-abanari 12 pori dañ povok hehaekanañ irih gup atvat navok er horat hehan, poek pim ñetiv mañooh-añarab ahovokaro heh. Met añarab modari Zudia zeisikanañ nari, ma Zerusalem zeï potakanañ nari, ma iv havevoz totoi Taiar Saidon zeï ahö potakarohanañ nari, añarab ahö povokaro amun map emat poek heh. 18 Met paru poriz nari Iesu ñetiv hahopanen hatevetehopanez hat emooh, met nari lamao tat hehari, ma pituhol menat hehari batin batohopanezam hat bat emooh. Toohan pi mapori batin batooh. 19 Met paru mapori batin batohopanez kezao ahö Iesuh hehpot paru hodad, povoz pim nakoe emat parum marañ pih ut urat tin ravapanez hat rez kin kin tooh.

Iesu ñeti navor nao mañah
Matiu 5:1-12

20 Met Iesu pim mañairooh-abanarin etet epat mañah,

“Met ari nonair naitü bonori, God arim koravopuz masakavoz roketak hakez, povoz ari non biñavonañ hepekezaoroh hasameg.

21 Met ari petev gin ñomat hezari, biñavonañ hepekez non pooroh ari hasameg. Pot haravat hez. Met God eñizohopanen ari rekö ravat hepek.

Met ari iñir zakep tamegiri, ari biñavonañ hepekez non pooroh hasameg. Pot haravat hez. Met tokat ari maot biñ ravat kek hahopek.

²² Met ari ne Añaraboz Nanepuz ñeo baval hat tovai sohopeken añarab modari arim tohopekezavon etet batiu tiu batovai hori etovai arimaz ñeti moregañ hat paru, ‘Hori tamahari ok,’ pot hahopanez porah arim loporizaroh am biñavonañ hepek.

²³ Met batam Godiz propet abanari tin tovai emoohan aban pot ari etohopanez añamoh-poriz izaholohö paru hori ahoñ metooh. Met povoz zut paru ari etohopanen, tokat abarah God hañ tinao ari anapanen bepekez homet biñ pimau ravat hezei.

²⁴ Mai zakep, ari monir zeirurum ahotunañari petev potuz biñ ravat, Dei tin tovai sameg, pot homeameg, oñ tokat abarah ari biñ ravat tin naketü.

²⁵ Mai zakep, ari petev gipiz nat ñequeo hatat hezan tovai samegiri, tokat giñaz map hori ravepek. Ma ari petev kek hat biñavonañ tovai samegiri tokat ari zakep ahov tat ahoam iñ hahot hepek.

²⁶ Ui mai zakep, met batam arim iz mimihol propet aban moregariz biñ ravat parum abatañ bat hel batat mañooh, met ganö parum moreg pori pot metoohavoz zut añarab modari arimaz biñ ravat arim abatañ bat hel batapanen, tokat parunañ honeo hañ horiñ ariti ou ravapan hezag, tinam homet hez.” Pot Iesu parun mañah.

Darimaz kaveri masak metook
Matu 5:38-48

²⁷ Pot mañat maot epat mañah, “Met petev ari nem ñetiv hateveteamegirin epat añom, Met paru tairari arimaz kaev ravat hori etohopanezariz

arihoen hañ kaev ravat hori metotunei, oñ tin metohozei. ²⁸ Met tairari arim teri nai bat edemat bizat hepanezari, ma hori modañ etohopanez poriz ari God meñizohopanen hodad tinao maot bapanez hat piin mañ mañhopek. ²⁹ Met nap nim girapotak nourapan, povoz ni hañ pi urotun, oñ girap modat rez maneken maot nourap. Ma tairap nim dim tamaravokap neteepanez pop nim dim modap amun bat manek. ³⁰ Ma nap niuhö nai manekiz hapanen ni bagiz gut totü, oñ am man. Ma mod napuhö nim nai pim bapanen tokat poi pi maot ni nanapanez mañotun. ³¹ Met arim modarihö tin tairao etohopanez ari homet zait tat hepekez potam paru metohozei.

³²⁻³³ Met añarab horiri parumaz zait tat hezariz masak metamah, met ari taput tat arimaz zait tat hepanez nenariz ari zait tat masak metohopek, povoz God ari pot metohopekezavoz hañ tinao anapane? Evo, ari hañ tinao naanotü. Met paru aban Godiz hodad nat hezari parum kapotak nenarinañ toutat ñetiv hahot hez, oñ modariz paru kaev ravat hez. Met ari amun parum tamahat tovai ari patariz kaev ravat arim kapotak nenarinañ toutat ñetiv hahopek, povoz tin ravapane? Evo, tin naravotü. ³⁴ Ma arim mod narihö natuz mañ añapanen hamanepekepuh maot paruhö tokat hañitü anapanez homepek, povoz God ari hañ tinao anapane? Evo, met paru Godiz hodad nat hezari taput tamah, oñ ari modari arim natü manat tokat paruhöz hañ natü anapanez hom namee hepek, povozahoh pi hañ tinao tokat ari anapan. ³⁵ Met arim kapotak bonori ma arimaz zait nat hepanezari tin metohopek, ma nari natü

manat hañitü paruhoen anapanez namañ hepek, povoz God pimauhö pot metohopekezavoz hañ tinao ari anapanen, pi map ahö ravat hez-popuz ñarohol ravat hepek. Met arim Pap pop tairari parumauz zaitivok hori nenañ tovai samah-pori amun pimauhö masakao paru am manamah. ³⁶ Met pim paru pot metamahavoz zut mod hori etohopanezariz ari zakep tat tin metohozei,” pot mañah.

*Añarab modariz tohopanezavoz an natotü
Matiu 7:1-5*

³⁷ Iesu pot mañat maot epat mañah, “Met ari modariz tohopanezañin etet an tat homehotunei, ma parum tohopanez nañin etet, ‘Horiv ok tah,’ pot zuam haotunei. Met modariz hori etohopanezañiz ari unun manat kos rez manohopek, povoz God amun zu taput etat arim tamegiñin etet an tat nakaotü, oñ arim hori tohopekez poñiz unun manat kos rez manohopan. ³⁸ Met ari añarab modari meñizohot tairatuz paru teki tohopanez potü manohopekezavoz zut God ari amun anohopan, oñ pi ari modariz manohopekez potam naanotü, oñ revah modañ bizat ahoam anohopan. Met arim modari naiz hahopanen naman tohopek, povoz God zu taput ari naanotü.”

³⁹ Met Iesu navotü bavatat ñeti epov amun parun epat mañah, “Aban etañ kut tat hepanez napuhö aban etañ kut tat hepanez modap bat nonoron mañairapane? Evo, oñ parup houloñariv sesevok honeo edat sapan,” pot mañah. ⁴⁰ Tat ñeti modao maot epat mañah, “Met aban hodadevonañ nap aban modarin ñetiñ

badede mañohopanezaek pim irih het hatevete-hopanez pori pi ritou nametotü, oñ parü pi hahopanen hodadeo bovai sohotahoh tokat bon tapanez porah mañohopanez popuz hodadevoz zut pihoen hodadeo bapan.

⁴¹ Met ni nap nim etavok et kulup ahot hezan, tairaiz nim modapuz etavok et kulup goerap lokat hezaekan eteameñ? Tat nim et kulup ahotaz hodad nat, ⁴² oñ nim modapun pot mañameñ, ‘Erom ae, ni kil heken ne nim et kulup goe okarap banevetem.’ Pot ni moreg okov mañameñipun epat nañom, Met garos nimaüz etavok et kulup ahot hezaek bavetet tin etekepuhoh, rekot nim modap meñizat pim et kulup goerap hepanezaek ba mevetek,” pot mañah.

*Zi tinameder horimedez ñetiv
Matü 7:15-20, 12:33-35*

⁴³ Met Iesu ziñitü bavatat ñetü modao epat mañah, “Met zi tinamedek ul horiñ badapane? Ma zi horimedek zi ul tinañ badapane? Evo, pot bon, ⁴⁴ oñ dari zi ul tinañin etet, ‘Zi tinamed ev,’ pot hameg, met zi ul horiñin etet, ‘Zi horimed ev,’ pot hameg. Met bi mabororepek rekot tiompos uloñ navadotü, ma zen zen betezañik zi ul tin nakaz nañ navadotü. ⁴⁵ Met zi ul poñiz zut aban napuz loporih tairao an pap manat hez-pov gizasikanañ bar haz beteamah. Met aban tin nap pim loporihanañ home tinao hepanezaek ñetü tinañ hahopan, oñ aban hori nap pim loporihanañ home horiv hepanezaek ñetü hori nenañ hahopan,” pot mañah.

*Zeimakezaro demahavoz ñetiv**Matiu 7:24-27*

⁴⁶ Met pot mañat Iesu maot epat mañah, “Met tairaiz ari nemaz, ‘Deim Amip, deim Amip,’ pot nañameg, oñ ari pot hat nem ñetiv hatevetet baval nak tameg? ⁴⁷ Met ari nem hamoh-ñeti epeñ hatevetet baval hahopekez pori tairavotĩ zut tat añom? ⁴⁸ Met aban hodad tinavonañ nap pim zeimak demapanez garos pi ham kez tinarah hamauruñ kedet bahahav kez bareñ dao hat zeimak demapan. Tapanen teptep ahov haret urohopenen ut ahov pelohopenen iverĩ ñai reehopanepuh, zeim pomak kezao pi bahahav bareñat tin demapanen hepan, povoz ba naedotü. ⁴⁹ Met ari nem hamoh-ñeti epeñ hatevetet baval nak hepekez pori tairavotĩ zut tat añom? Met aban kut nap pim zeimak demapanez hat apor pap tat bahahav helok bareñapanepuh zeimak demapanen hepanen, teptep ahov urohopenen ut honoñai ahov pelohopenen iverĩ ñai rezat emat zeim pomak bareñ edapanen, map hori ravapan,” pot mañah.

7*Roma gog aban nap batin batah**Matiu 8:5-13*

¹ Met Iesu parun ñeti poñ map mañat bon tat Kapaneam zeitak maot sah. ² Met poek Roma ñai abanariz ahö napuz gog aban pim zait tat heh-nap ñomapanez lam ahov tat oraeh. ³ Met Iesu emat poek heh-ñetiv ahö pop hatevetet Zuda aban korav narin Iesu emat aban pop batin batapanez mañat asiv meehan, paru Iesuhaz sah.

4-5 Tat epat ahoam bar mañoooh, “Met Roma aban ahö nap pi aban tinap, dari Zudaholoz zait tat tin etamahap. Tat pi deim topour zeimakez homet monis bizahan Kapaneam zeï epatak demahan hez, povoz ni sat pi meñizat pim gog abanap lamao tat hezaek batin batekez hat ev emeehan emeg.”

6 Pot mañat Iesu bavizat paru honeo aban popuz zeimakez totoi honoohan Roma aban ahö pop pim hat nari asiv meehan Iesu soohaek emat pim hahat zu epat mañah, “Met Roma aban ahö pop epat niin nañakaz hat emeehan dei ev emeg. Met pi aban horivonañapuz zeimakeh ni tinap rekot sa nalokotü. 7 Met tair tat pi horip ni tinapuhaz ev nonoroh emameñiek emapan? Oñ epekam het ni ñe nenaohaken pim gog abanap tin ravapan. 8 Met pi pim ahö ravat hezariz irih het parum mañamahat tamah, ma pim irih ñai aban modariz pi korav ravat hez. Tamahaek poriz napun epat mañamah, ‘Ni ok sa,’ hamahan am pim hamahaek samah, ma modapun, ‘Ni ev em,’ pot mañamahan am emamah, ma pim gog aban napun gog nao tapanez mañamah-porah pim mañamahatam am tamah. Met povoz zut ni ev het ñe nenaohaken pim gog aban popuz lamao bon tapanen tin ravapan. Pot niin nañakaz hat dei emeehan nihaz emegit ok nañeg.” 9 Pot hahan Iesu aban popuz ñeti hahavoz hatevetehapuh pi homehot het añarab pinañ honeo sooharin epat mañah, “Met rotap aban pat akap nemaz homeo badae batah-akavoz zut Israel añarab nemerih ne gogot tovai emohoeck pot navon ne et narë.” 10 Pot mañahan aban asiv meehan emoohari borourat

zeimakeh maot sat etehan aban lamao tat hehap tin haravat heh.

Rop ñomahan baviriri batah

11-12 Met tokat zei nataz abatao Nein zei potak añ nap abup ñomahan hapurip paru rop nen hehapuh met rop ñomahan añarab paru zei potak hehari añ non pop meñizat aban rop basat baveirapanez hat bat temeraz haitokoroh hareohan Iesur pim mañairooh-abanarir añarab ahovokaro honeo paru zei potakaz emahan paru nae nap bavizah. ¹³ Met bavizovai Iesu añ popun etet pimaz zakep tat epat mañah, “Eñarim ni iñ haotun.” Pot mañahapuh ro ñomahap bi tav tavasik bat emoohaek Iesu maras bizahan aban bat emoohari gaa tah. ¹⁴ Tahan Iesu aban ro ñomahapun epat mañah, “Erom, bal haz.” ¹⁵ Pot hahan aban rop bal hat ñeo hahan Iesu ropuz marasiz bat añ nonop manah. ¹⁶ Tahan añarab parunañ honeo emoohari etet ñaihetivonañ honeo dei dei horiv tovai Godiz biñ ravat epat nae nap mañah, “Met Godihö darimaz zakep tahapuh eñizapanez hat propet aban ahö epop meehan darim ñaravatak emahap ev.” ¹⁷ Pot hat añarab ñeti Iesuz tah-pov nae nap mañovai soohan Zudia zeisik ma zei modasikaroh map ahö ravat sah.

Zoaniz mañairañariv Iesuhaz meeh

Matiu 11:1-19

¹⁸ Met Zoan ivoh memehap kakam zeimakeh hehan pim mañair abanari Iesuz tovai sooh-ñeti povon hatevetet sat piin bar mañah. ¹⁹ Tahan Zoan pim mañairooharihanañ nañariv meepanen sat Iesun epat mañapanez mañah, “ ‘Met tokat

nap emapan, pot menahan hezan dei ñai bizat etevai samegig, ni tapupu? Ma mod nap tokat ok emapanez dei ñai biit etet hek? Pot at mañei.” ²⁰ Pot pi mañat meehan aban poñariv Iesu hehaek sa berevat epat mañah, “Zoan ivoh emeoh-popuhö dei epat niin at nañakaz hat emeehan ev emeg. ‘Met tokat nap emapanez menahan dei ñai bizat etet hezag ni tapupu? Ma mod nap tokat emapanez dei etet hek?’”

²¹ Met pot parup sat Zoaniz hahat Iesun mañooh-porah pi añarab ahovokaro lam ahoñ tat hehari batin batooh, ma pi paruh pituhol menat hehaek ahoam ruoh, ma etañ kutari etañ batin batoohan paru eteoh. ²² Povož Iesu parupin ñeti hañiv epat mañah, “Met arip sat Zoanin petev nem tamohon etet hateveteameg-epeñiz bar mañei. Met paru etañ kut tat heharir, eñañ hori ravat heharir, aban obuloñ pohao tat heharir, hat koveñ unun manat heh-pori, map batin batamohovoz ñetiv, ma ñomamahari maot baval hamohovoz, ma añarab, ‘Dari hori hezaek tairap eñizapan,’ pot hahot hezari Godiz baiñetinao hateveteamahavoz ñetiv, map nem tamohon eteameg-epeñiz ñetiñ sat piin bar mañei. ²³ Met tairap nem tamohovoz homet, ‘Rotap emapanez hah-tapup ev, pot homet lop houlorizaronañ naketuz pop pim loporih biñ ravat hepan,’ pot sat piin mañei.”

²⁴ Pot mañahan parup sahan Iesu Zoaniz ñetiv añarabon epat mañah, “Met batam Zoan ham betez nonair nai bon heh-narah hehan, ari poek tair toohavon etepekez hat soog? Met havos teptepivok ba saem tamahavoz zut aban betez

napun etepekez hat soogi? ²⁵ Ma aban nap dimir giv tinatü tat hehapun etepekez hat soogi? Evo, pot bon, met paru dimir giv tinatü tat hezari zei ahö tinañik hez, oñ ham betez narah pori nakez. ²⁶ Ma ari Godiz propet aban napun etepekez hat soogi? Met rotap ari sat Godiz propet abanapun eteog, met piuhö propet aban modari map ritou metat hez. ²⁷ Met batam Godiz propet aban napuhö Zoan emat tohopanez ñetiv epat menahan hez,

Hatevetei, nem ñetiv hahopanezap meeman pi garos ravat emat nim nonor ba oñ batohopan.

Malakai

3:1

Pot menah. ²⁸ Met rotap epat añoman hatevetei. Met Zoan piuhö nem nonor ba oñ batah, povoz pi aban ahop ravat het añarab mod mapori ritou metat hez, oñ añarab God parum koravopuz masakavoz roketak hepaneze pov ou ravapanezaek añarab tairari masak povok hepaneze porihö Zoan ritou metat hepan.”

²⁹ Met pot Iesu haohan paru takes monis boohari, ma añarab modari garos Zoan ivoh memeh-pori hatevetet epat haoh, “Met rotap God non tinaorö petev darin añairamah,” pot haoh, ³⁰ oñ Parisi abanarir aban ñeti kateñiz mañairahol hatevetet ivoh memeeapanen, Godiz nonoroh sohopanez kaev ravat kos rez manat heh.

³¹ Met Iesu maot epat mañah, “Ari petev hez-eperiz tamegivoz tairavoti zut tat haom? ³² Met ñaro daparih het ekerë tamahariz zut ari tameg. Met ñaro poriz narihö biñ ravat tenaveñ urovai

modarin epat mañamah, ‘Met ari emepeken deinañ honeo daat mezak.’ Pot mañamahan mod pori kaev ravat epat hamah, ‘Evo, dei kaev.’ Pot hamahan tapurihö maot iñ mazamañ haovai mod porin epat mañamah, ‘Ari emepeken dari honeo het iñ mazamañ haovai iñ haok.’ Pot hamahan mod pori maot kaev ravat epat hamah, ‘Evo, dei iñ mazamañ haovai iñ haokaz kaev raveg.’ Met ari petev hezari ñaro poriz zut tameg. ³³ Met Zoan ivoh memehap emahapuh, pi goerahanañ pohao bain ivov nain heh. Tat porah karah pi gipiz nainotuz ahaio hat hehan ari etet ñaroholoti zut tat aňohovoz zut pimaz kaev ravat, ‘Pitup menat hezan pi rumurat okat tamah,’ pot ari pimaz haog. ³⁴ Oñ ne Añaraboz Nanep emat gipizor bain ivov nohot hezan ari etet ñaroholoti zut tat aňohovoz zut ari kaev ravat nemaz pot hameg, ‘Aban epop pi gipizor bain ivov ahoam nohot pi aban takes monis bama-harir hori tamah-modarinañ ñod reet hez,’ pot nemaz hameg. ³⁵ Met Godiz hodad tinao ari bat hegitin dei Zoaniz tin hodad teg narab, oñ ari pot nat, kut hez.” Pot parun mañah.

Iesuz eñañik ueriv ur memelah

³⁶ Pot hat bon tahan tokat Parisi aban nap gipiz bareñat Iesur modariz as hahan sat pim zeimakeh paru toutat gipiz tezat nooh. ³⁷ Met parum zei potak añ hori tooh- nap hehaek Iesu aban popuz zeimakeh paru toutat gipiz nooh-ñetiv hatevetet pi sat ñerë nao helevonañ matut tat uer ulagi tinao mañar meehan hehaek zum tat basat gipiz noohaek lokah. ³⁸ Tat Iesuz eñañiz totoi rouvat iñ hahot hehan esoroñ Iesuz eñañik

ñodoohan pim gag tae tovetanañ tok rizat olohot het eñañik tot novai uer ulagi tinavonañ pov baouzourovai ur memelooh.

³⁹ Met pot tohot hehan Parisi aban Iesu emat paru gipiz napanez as hah-pop etet pot homeoh, Añ epop pi hori tamahap ev, oñ aban epop Godiz propet aban naputin añ epopuz hori tamahavon hodad ravat meehan sah narab. ⁴⁰ Pot homeohan Iesu aban popuz homeh-povoz hodad tat epat mañah, “Saimon, deip ñeti nao haopain.” Pot hahan Saimonihö epat mañah, “Añairameñip ae, haken ne hatevetem.” ⁴¹ Pot mañahan Iesu pim pot homeohavoz homet ñeti epov epat mañah, “Met aban nap monisinañap hehapuh pi aban nap moni 500 kina manat aban mod nap moni 50 kina manat parupin pot mañah, ‘Tokat nem moni okosiz hañis arip ne nanepek.’ Met pi pot manat mañahapuh sah. ⁴² Met sat hehaekanañ tokat pi maot emat pim monisiz hañis bapanez hat monis manah-poñarivin as hahan emat moni hañis manapanezat rekot bon, povoz parup pap tah. Tahan aban monis manahap parupimaz zakep tat pot mañah, ‘Met arip monis bonoñariv, povoz nem monis maot ne navotü, oñ am sat hezei.’ ” Met ñeti pov hat Iesu Saimonin epat at mañah, “Saimon, ni tair homeameñ, monis manat maot navotuz hahapuz aban poñarivhanañ tairap ahoam pimaz zait tat homeme heh?” ⁴³ Pot at mañahan Saimon homet epat hah, “Aban monis ahoam manahan hañis naman tahap pimaz zait tat homeme heh batah.” Pot hahan Iesu hañiv epat hah, “Rotap ok hañ.”

⁴⁴ Pot mañahapuh Iesu havoe tat añ popun

etet Saimonin epat mañah, “Erom, añ epopuz tin netamahavon et hareeñi? Met nim zeimakeh lokohon ni dari Zudaholoz tamegit tat nem eñañ ivoh nevetepanez nim as roholon namañ, oñ añ epop pim esoroñinañ nem eñañ ivoh betet gag tae tovetanañ olamah. ⁴⁵ Met ne emohon ni ba noupitit tot nanein, oñ añ epop nem eñañik ahoam tot neinohot hez. ⁴⁶ Met darim tamegit nem gagavok ni ueriv ur nanemel teñin, pi uer ulagĩ tinavonañao bat emat nem eñañik ba ozourat ur nemelah. ⁴⁷ Povoze ne niin ñeti nao nañoman hatevet. Met añ epop nemaz zaitiv ahoam tat hezag et hareeñi? Erom, pim horiv ahoam hehaek haoloh. Oñ napuz horiv aviam olohomaz-pop pi nemaz aviam zait tapan.” ⁴⁸ Pot Iesu Saimonin mañat añ popun epat mañah, “Nim hori tooñiv map haoloh.” ⁴⁹ Pot hahan mod pinañ honeo het gipiz nohot heh-pori parumam pim pot hahavoz kaev ravat nae nap epat mañah, “Met aban epop tair heripuhö añ epopun, ‘Ne nim horiv haoloh,’ pot mañah?” ⁵⁰ Pot haohan Iesu añ popun maot epat mañah, “Ni nemaz homeo badae bateñ, povoz ni hori heñiekanañ Godizap maot haraveñig, bal hat lop tinarinañ sohoz,” pot mañah.

8

Iesunañ añ soohariz ñetiv

¹ Met pot tat tokat Iesu God darim korav ahopuz masakavoz roketak hekaz ñeti tin pov ze ahö potak katak ma ze goe modañik mañovai sooh. Tahan pim mañairooh-abanari 12 pinañ honeo paru sooh. ² Met añ narih garos pituhol

menat hehan Iesuhö ruah-pori, ma lam modañ tat hehan batin batah-pori amun parunañ honeo sooh. Met añ poriz napuh pituhol 7 menat hehan Iesuhö ruat batin batah-popuz abatao Maria pi Magdala zeitakanañap. ³ Met añ modap amun Erodiz gogotaz koravop Kusaz añap pim abatao Zoana, met añ modapuz abatao Susana, ma añ modari amun paru honeo soohaek añ map pori parumauz moniñinañ gipiz bat bareñat Iesur pim mañairooh-abanari tez manovai tin korav ravat sooh.

Aban nap uit biñ avasik beteh-ñetiv

Matiu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Met paru soohan zei ahö natarohanañ añarab ahovokaro Iesuz nakoe emat topourat hehan Iesu uit biñiti bavatat ñeti nao parun epat mañah, ⁵ “Met aban nap uit biñ avasik betepanez* hat basah. Tahapuh pi bi poñ betevai soohan bi nañ nonoroh ñodahan añarab sat em toohari bi poñ mezovai sat em tooh, ma idehol arat emat toutat amun nooh. ⁶ Met bi mod nañ helevoz revah hamar aviam hehaek ñodah. Tat poek berevahapuh hamar haleñaiiv bon, povoz maot zuam ñu ravah. ⁷ Met bi mod nañ zen zeneñ hehaek ñodat poñinañ honeo berevahapuh zen zen poñihö ahö ravat bamezahan uit uloñ navad. ⁸ Met bi mod nañ ham haleñai tinarah ñodat tinam berevahapuh uloñ ahö mapoam badat heharopok 100, met modañik amun 100 ahoam

* **8:5:** Pavar 5 -Met parum toohat uit bi poñ darim ñedeamegivoz zat nañed, oñ hamarav betevai sat em toohan berevooh. Met Mak 4:1-9 akopun eterë.

badah.” Met Iesu ñeti pov mañat añarabon epat mañah, “Met ari hat koveñinañari okeg, nem hahö-epovon hatevetet tinam hodad ravei,” pot mañah.

Iesuz borë ñetiñiz kapotaz at mañah

Matiu 13:10-23; Mak 4:10-20

⁹ Pot mañahan pim mañairooh-abanari ñeti povoz kapotaz basat em tat piin at mañah.

¹⁰ Tahan Iesu epat parun mañah, “Met Godiz masakavoz roketak hepekez nonor iz ravat hezaek petev ari nenari pimauhö hodadeo anamah, oñ paru modarin nañir nañiti bavatat mañamohovoz kapot ev. Paru etañinañ et hareamah, oñ tin et narë hez, ma hat koveñinañ hateveteamah, oñ paru kapotaz tin hodad narav hez,” pot mañah.

Uit biñ beteh hahavoz kapot bar mañah

¹¹ Tat maot epat mañah, “Met ñeti añoh-epovoz kapot ev, met Godiz baiñetinavoz uit biñiti bavatat ok añoh. ¹² Met bi nañ nonoroh ñodat oraehan idehol emat nah-pot añohoñiz zut añarab nari Godiz baiñetinao hateveteamahan Seten emat ganö paru baiñetinao tin hatevetet homeo badae batapanen God paru maot pimeri bavatapan hezag, Ne paru pim ñetiv hateveteama haek maot baveteman paru Godiz homeo badae navat hepan. Pot homet baveteamah. ¹³ Met bi nañ helevoz revah ñodat berevat zuam ñu ravah, pot añoh-poñiz zut añarab nari Godiz ñetiv hatevetet zuam biñ ravat bahorë hat hez, oñ medeñeñ revah moruat heh añoh-poñiz zut parum loporizaroh ñeti pov tin naviz, povoz

honoñai povor kao paruti ou ravamahan ñeti povoz kaev ravat beteamah. ¹⁴ Met bi nañ zen zeneñ hehaek ñodat berevahan bamezah, pot añoñoñiz zut añoñarab nari Godiz ñeti povon hatevetet bat tovai parum ham heriñiz tohopanezat ahoam homeamah, ma moniñir nonair naiz ahoam homeamah, povoz parum loporizaroh tin hepanezaou ou narav hez. ¹⁵ Met bi nañ ham haleñairah ñodat berevat ul tinañ badah, pot añoñoñiz zut añoñarab nari Godiz ñetiv hatevetet parum loporizaroh tin bizat het ñeti povoz hahan hezat baval hat ul tinañ badahavoz zut paru rez kek tat tin tovai samah.

Ramuñad ba iz navatotü
Mak 4:21-25

¹⁶ Met aban nap pim ramuñad rañizat kohat hapisiz giruvok, ma arusiz irih ogolerah bizat ba iz batapane? Evo, rekot pot natotü, oñ pim ramuñad ourah badapanen ñadohot al tezat hepanen añoñarab mod kohat emat hepenez pori alizavok tin het etohopan. ¹⁷ Met petev Godiz ñetivoz kapot iz ravat hezaek añoñarab hodad nat hez-mapoñ tokat piuhö ba ou batapanen paru hodad ravapan.

¹⁸ Met ne ñetiv hamohon ari hateveteamegiek tin homet tovai sohozei. Met tairap Godiz ñetivon hatevetet bat hepenez pop revah piuhö hodad modao manapanen pim loporih hodadeo ahö ravohopan, oñ mod tairap pim ñetivon hatevetet homet zait nat hepenez pop Godihö hatevetepanez pov maot pimau bapanen pi kerë hapan,” pot mañah.

Iesuz nonopur bosihol emahan hahat ev

Matiu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹⁻²⁰ Met Iesu añarabon pot ñetiv mañovai soohan narah pim nonopur bosihol pihaz emahan añarab ahovokaro zeï pim heh-pomakeh kohat lokat pi balopotak batat atalip tat hehan pim nakoe emapanez paru bapap tah. Povož iñidoh hehan nap kohatihanañ parun etet Iesun epat mañah, “Erom ae, nim nonopur bosihol niin etepan hat iñidoh ev emat gaa tat hez.” ²¹ Pot mañahan Iesu parun epat mañah, “Rotap pi ok hah, oñ añarab tairari Godiz ñetiv hatevetet baval hat hezari nem nonoholor bosihol ravat hez,” pot mañah.

Iesu hadao bagaa batah

Matiu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Met aliz nasik Iesur mañairooh-abanari boutitak helat pi parun pot mañah, “Erohol ae, dari iv havë epovož okatasitï sak.” Pot mañahan paru hatevetet boutitak helat sohot, ²³ Iesu au gom metahan au orat hehan had ahov iv havevok haret patao urooh. Tahan iv haveo ñai mol mol hat boutitak ivov kohat lokat beo reehan havevok er horat paru emiv elat ñomapanezat ravah. ²⁴ Tahan pim mañairooh-abanari sat Iesu bazageri metahapuh epat mañah, “Deim ahop ae, dari totoi ev havevok er horat emiv elakaz tegig, ni bal haz.” Pot mañahan Iesu bal hat hadavor haveo ñai toohaek bon tapanez mañahan had ahö urooh-pov bon tahan haveo maot pim hehat ravah. ²⁵ Tahan Iesu parun epat mañah, “Met ari nemaz homeo tin badae navat hez.” Pot mañahan paru ñaihet tat home midin tahapuh parumam

epat nae nap mañah, “Ae, pi hadavor iv havevon mañahan pim ñeo hatevetet zuam hahat tat bon tahag, aban epop tairap ev?”

Pituhol menat hehap batin batah

Matiu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ Met Iesur mañairooh-abanari boutitak helat Galili zeisikanañ iv havevozañ soohaek okatasiti sat Gerasa añaraboz zeisik sah. ²⁷ Tat paru poek berevat Iesu boutitakanañ er horahan zeipotakanañ aban pituhol menat heh-nap haret Iesu bavizah. Met aban pop orah rezah dimir giv nat barekap het zeitak nakezap, oñ pi mosik ñomoohari baveirooh-poek sat heh. ²⁸⁻²⁹ Met aban pop pituhol menoohan rumurooh-aliz poñik pim heris bahori batapan hezavoz aban modari pim eñar marah bi kezañir seniñinañ demat beteohan oraet orah rezah pi bi poñ baviat beteohan pituholohö ham ñai ñai betezarah maot bat sooh. Met aban pop Iesu bavizahan pi zuam pitü aban popuh menat hehapun epat mañah, “Ni aban epop betet berevat pataek sa.” Pot mañovaiam aban pop pim eñañik rariñ rez bareñat† ñeo ñarah hat epat hah, “Iesu God mapori ritou metat ahop ravat hezapuz rop, ni ne tair netekë hat ev emeñ? Erom, ni ne kakamao netotü, pot ok nañamoh.” ³⁰ Pot hahan Iesu aban popun epat mañah, “Erom, nim abatao haz.” Pot mañahan aban pop pituhol ahö piih heh, povoz hañiv epat mañah, “Met dei ahovokaro hez, povoz nem abatao Ahovokaro.” ³¹ Pot mañahan pituhol

† **8:28-29:** Pavar 28-29 -Met porah aban korav ahop hehan pim irih hehari piin ñetiv mañapan tin hatevetepanez hat pim toti emat rariñ rez bareñat

Iesun kezao epat mañah, “Ni dei pohao hañ horiv etohopanen hori ravakazaek sakaz añotun.”

³² Pot mañovai etehan bolohol ahoam totoi daparavah sisiñiñ nohot hehan pituhol parun etet Iesun epat mañah, “Met ni dei emeeken sat bol akarih lokak.” ³³ Pot hahan Iesu parum hahat tat meehan pitü pori abanap betet sat boloholok lokah. Tahan bolohol daparavazañ porü hat sat kohat iv havevok ñodat emiv elat ñomah.

³⁴ Met aban boloholoz koravori pot tahavon etet paru porü hat sat parum zei potakaroh añarab heharin ñeti pov mañovai sahan ³⁵ añarab aban pituhol menat hehan ruahan sahap, “Taek hez,” pot hat etepanez emah. Met emat etehan aban pituhol menat hehap pim hodadeo tin ravahan pi dimir giv tinatü tat Iesuz nakoe toutat hehan añarab emat piin etet ñaihet tat agol atat heh. ³⁶ Met Iesu pot tahan etet hehporihö añarab modari emahan aban pituhol menat hehap batin batahan tahat-ñetiv parun bar mañah. ³⁷ Met Gerasa zei posikari paru mamog pot navon et narë heh, povoz ñaihetiv horiam tahapuh Iesu parum zei pos betet zei mod nasiti sapanez mañah. Tahan paru zei pos betet boutitak helat sapanez toohan, ³⁸ aban pituhol menat hehan baverevah-pop emat Iesunañ honeo sapanez mañahan Iesu piin epat mañah, ³⁹ “Evo, ni deip honeo nasotü, oñ nim zeitak sat God ni tin netahavoz ñetiv añarabon bar mañohez.” Pot mañahan aban pop maot borourat pim zeitak sat Iesu pi batin bahavoz ñetiv añarab poekarin map bar mañooh.

Añ napur ñari nap batin batak

Matiu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰ Met Iesu poekanañ maot boreurat Galili zeisik mamog pim hehaek sahan añarab pimaz gaa tat ñai bizat etet hehari piin etet biñ ravat heh. ⁴¹⁻⁴² Met poek aban Zudaholoz topour zeimakez korav ahop ravat hehapuz abatao Zairas pop pim ñari nenap ñomapanez tahan pi Iesuz nakoe emat rariñ rez bareñat ñarip batin batapanez kezao epat mañah, “Ni nem zeimakeh emat nem ñari nenap batin batekez zait tat ev emat nañoh,” pot mañah. Met ñari popuz kris-masañ 12 ravat heh.

Pot mañahan Iesu Zairasinañ parup nonoroh soohan añarab ahovokaro pim okat epat rouvat pi balopotak batat sooh. ⁴³ Met porihanañ añ nap pi krismasañ 12 poñik uveo meehot lam zeitak koravori pi batin batapan hat sooh, oñ pi tin narav, am heh. ⁴⁴ Met añ pop pi Iesuz kosimarah emahapuh pim dimipuz tetemarah ut urahan pim uveo meohaek zuam bon tah. ⁴⁵ Tahan Iesu paru maporin epat at mañah, “Met arihanañ tairapuhö neeh ut noureñ?” pot hahan paru mapori, “Evo, dei niih ut nanour,” pot hahan Pita Iesun epat mañah, “Erom ae, añarab ahovokaro ev nim okat epat emat map ni ba atalip netat het ni ok ut nouramahag, tairaiz ni okat hameñ?” Pot mañah. ⁴⁶ Tahan Iesu epat mañah, “Evo, nap neeh ut nourahan nem kez nao piiti sahan ne hateveteohö, povoz arin ok at añoh.” ⁴⁷ Pot hahan añ pop, Iesu hodad hatat ok hah, pot pi homet dei dei tahapuh emat Iesuz eñañik ñodat pim tohot emat piih ut urat tin ravahavoz

kapot bar mañahan añarab pim okat epat hehari map hateveteh. ⁴⁸ Tahan Iesu piin epat mañah, “Eñarim, nim homeo neohö batin navatomaz ni homeo badae bateñ, povoz ni tin haraveñig, lop tinarinañ sohoz.” Pot añ popun mañah.

⁴⁹ Met Iesu pot mañovaiam Zairasiz zeimakehanañ aban nap emat Zairasin epat mañah, “Erom ae, nim ñarip hañomahan ne ev emohog, ni darim añairamahap betez bavizat emameñ.” ⁵⁰ Pot mañahan Iesu hatevetet Zairasin epat mañah, “Erom, nim loporih honoñai totun, oñ nemaz homeo badae bateken dari sakan nim ñarip maot bal hapanezap ok.” ⁵¹ Pot mañat paru Zairasiz zeimakeh sah. Tahapuh Iesu añarab pinañ sooharin, “Epek hezei,” pot mañat bagaa batahapuh Pitar Zemisir Zonir ñari ñomahapuz nonopur papap nenam pinañ lokapanez mañahapuh paru zeimakeh sat lokah. ⁵² Tahan ñari añ popuz kapotakari iñir zakep tohot hehan Iesu parun etet epat mañah, “Evo, ñari okop nañom, oñ pi ok au unun orat hezag, ari tovai ahoam iñ haotunei,” pot mañah. ⁵³ Tahan añarab hatevetet ñari pop rotap hañomah, pot paru hahomet heh, povoz Iesuz hahavoz paru kek mui ahoam tohot heh. ⁵⁴ Tahan ñarip oraeh-zei girü povok Iesur pinañ honeo emah-pori sa lokat Iesu ñaripuz marasiz bat epat mañah, “Ñari epop, ni bal haz.” ⁵⁵ Pot mañahan ñarip maot biriri ravat bal hahan Iesu paru pi gipiz manapanen napanez mañah. ⁵⁶ Met pot tahavoz nonopur papap agol atat home midin tat hehan Iesu ah ñeo parupin epat mañah, “Met arip nem toh-ñeti epov tovai añarab modarin

mañotunei.” Pot parun mañah.

9

Iesu pim mañairahol meehan sah

Matiu 10:5-15; Mak 6:7-13

¹ Met narah Iesu pim mañairooh-abanari 12 poriz as hahan emat pim nakoe topourahan pituhol menat hepanezarir, lam modañ tat hepanezari batin batohopanez kezao paru manah. ² Met pot metahapuh pi parun ñetiv epat mañah, “Met ari sat añarabon God arim koravopuz masakavoz roketak hepanez ñetiv bar mañovai lamari batin batovai sohozei. ³ Met ari sohopekez hat arim heriñ tin metohopekez homet arim irañir kizovetur moniñir dim modarir gipizor potü tovai basotunei.” ⁴ Pot mañat maot epat mañah, “Met ari sohot zeï natak sepeken añarab nari emat ari avat sat parunañ orepekez zait tat zeï tairañik avat sapanez poñikam lokat het gog ev au añat emeemaz toh-epeñ tovai zeï modañik sa orotunei, oñ anohopanez poñikam hezei. ⁵ Met zeï mod natak sat berevepeken añarab arimaz kaev ravat orohopekez zeï nañ naan tapan, povoz arim eñañik parum zeï potakanañ ham tomol moleo ñed bat hepanezaek teur betet zeï pot kos rez manat sepeken paru etet, ‘Ui, dari paru ganö meteg,’ pot hapan.” ⁶ Met Iesu pot mañahan pim mañairooh-abanari sat zeï posik zeï potak katak añarabon baiñetinao bar mañovai lamao tat hehari batin batovai sooh.

Erod Iesusz ñetivon hatetet hahao ev

Matiu 14:1-2; Mak 6:14-16

7-8 Met Iesuz pot tovai emooh-ñetiñ haohan hatevetet añarab nari epat haoh, “Zoan ivov emeohap maot birirī ravat bal hat hez.” Pot haohan añarab mod nari epat haoh, “Evo, propet aban Elaiza batam hehap maot birirī ravat bal hat hez.” Pot haohan mod nari epat haoh, “Evo, met Godiz propet aban batam heh-mod nap maot birirī ravat hez.” Pot paru Iesuz kapotaz main main haohan Erod Galili zei posiz aban ahop hatevetet basat em tat heh. ⁹ Tat pimam epat homeoh, “Met ne batam hahon paru Zoaniz gagai men elahan hañomah, oñ petev tairapuhö gogot tamahan ne pim ñetiv hateveteamoh?” Pot hat pi Iesun etepanez hat zait tat heh.

Iesuhö añarab ahov gipiz manah

Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Zon 6:1-15

¹⁰ Met Iesuz mañairooh-abanari soohaekanañ maot borourat emat Iesu bavizat parum tovai soohat ñetiv map Iesun mañah. Tahan pi hatevetet añarab mod mapori poek betet pim mañairooh-aban nenarinañ paru zei nataz abatao Betsaida mañooh-poek sah. ¹¹ Met paru poek sahan añarab ahovokaro paru sahao hatevetehapuh parum tokat sahan Iesu parun etet biñ ravat bat sa batahapuh parun Godiz masakavoz roketak sat hepandez ñeti pov mañovai, añarab lamari batin batohot poek heh.

¹² Met gitap bañodapanez toohan mañairooh-abanari 12 pori emat Iesun epat mañah, “Erom ae, dari mosik ev hezag añarab okorin mañeken zei totoi demahan hez-okoniñ sat gipiz bat napanepuh orap.” ¹³ Pot mañahan Iesu parun epat

mañah, “Evo, met povoz arihō etet gipiz natü paru manei.” Pot mañahan pim mañairooh-abanari epat piin mañah, “Ae, met deim bereñ mar nas met pis honeñariv nenam ev oraezag dei sat parum gipiz napanez natü zum takaz hameñi?” Pot mañah. ¹⁴ Met abanari 5 tauseniz zut hehan parum añaholor ñarohol amun poek togü manat hehavož homet mañairooh-abanari pot hah. Pot at mañahan Iesu pim mañairooh-abanarin epat mañah, “Ari añarabon mañepeken toguñ main main 50 naek, 50 naek, pot toutovai sap.” ¹⁵ Pot mañahan paru Iesuz hahat mañahan añarab toguñ main main mañahat toutovai sah. ¹⁶ Tahan Iesu bereñ mar nas met pis honeñariv bat abaran etet gipiz potuz Godin biñ mañahapuh gipiz pot bapezat mañair abanari manahan paru añarab manovai sah. ¹⁷ Tahan añarab mapori nohot kaev ravahan kametü hov kitü 12 bizahan oraehaek bavelahan map beo rezah.

Pita Iesuz kapot bar hah

Matiu 16:13-20; Mak 8:27-30

¹⁸ Met aliz nasik Iesu main ravat sat mañeo hahot hehan pim mañairooh-abanari emahan pi parun epat at mañah, “Met paru añarabohō nemaz homet tairap hamah?” ¹⁹ Pot mañahan paru epat hah, “Añarab narihō nimaz Zoan ivoh memeohap pot hamah, met mod narihō, ‘Elaiza batam hehap,’ pot hamah, met mod narihō, ‘Godiz propet aban batam ñomah-mod nap maot biriri ravat hez,’ pot nimaz hamah.” ²⁰ Pot mañahan Iesu parunahoen epat maot at mañah, “Met arimauhō nemaz tairap hameg?”

Pot mañahan Pita epat hah, “Ni Kristo, Godihö eñizekez au hahan hezap,” pot mañah.

Pi ñomapanez maot bar mañah

Matiu 16:20-28; Mak 8:30-38; Zon 12:23-26

²¹ Met Pita pot hahan Iesu parun ah ñeo epat mañah, “Ari tovai nemaz hag-okat modarin bar mañotunei.” ²² Pot mañat maot epat mañah, “Met ne Añaraboz Nanep tokat aban tup ahomakez korav ahorir anumaihol bareñ elat mañaramahariz ahorir aban ñeti kateñiz mañairahol ne kos rez nanat kakam ahov netapan. Tat paru mod narin mañapanen ne navat ur noñomapanen, nevizapanen oraet aliz nasikaro bon tapanen zeirevaizasik maot baviriri navatapanen bal haom.”

²³⁻²⁴ Pot Iesu parun mañat añarab ahovokaron epat mañah, “Met tairap nenañ emohopanez pop ne nemauz zaitiv betet nem Papapuz hahat baval hat pim zaitivok samoh-povoz zut pi pop nem tamoh-epat tovai emohot pot homehopan, Met ne Iesuz zaitivok sohoman modari honoñai tairao netapanez, ma ur noñomapanez hapanen ne kaev ravat ñaihet tat pi navetetü. Pot nemaz homet emookez pop nenañ honeo pohao tin het hekë. Oñ nap pim heris tin hepanez homet ñaihet tapanez pop pi pohao tin naketü, oñ hori ravapan. ²⁵ Met nap pi hamarrah nonair nai map hez-potü bat hepanepuh Godiz homet naketuz pop ñomapanen pim nonair nai potuhö rekot pi tin hepanez meñizapane? Evo, potuhö rekot nameñizotü. ²⁶ Met aban nap nemaz ma nem ñetiv hapanez kaev ravapanezap tokat ne Añaraboz Nanep nem alizavor nem Papapur enzoliholoz kezavor alizavonañ maot ou ravat

eromazarah ne aban popuz kaev ravat piin et nareotü. ²⁷ Met ari hatevetepeken ne rotap epat añom. Tokat ari eperihanañ nari nañom biriri hepeken, Godiz masakavoz roketak hepekez pov ou ravapanen etepekepuhoh tokat ñomepek,” pot mañah.

Iesuz heris pat ravah-ñetiv

Matiu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸ Met Iesu pot mañahan het au alizañ 8 bon tahan pi Pitar Zemisir Zon bavizat agarë dañ navok pi mañ hapanez hat paru sat heh. ²⁹ Tahapuh Iesu mañeo haohan pim heris pat ravahan pim dimir giv map aer ravat het uasiz tamahavoz zut livaliv tooh. ³⁰⁻³¹ Met pot tovaïam propet aban batam heh-nañariv Mosesir Elaiza Iesuz hehaek ou ravat paru honeo rouvat hehan parupim herisikaro amun aliz ahov al tezat livaliv toohan, Godiz hahat Iesu tovai sohapanen Zerusalem zeitak ur ñomapanen tapanezat ñetiv paru nae nap mañohot heh. ³² Met paru pot hahot hehan Pitar pim modañariv au gom toohaekanañ maot etañ elat etehan, Iesuz alizavon eteh, met pim alizavonañ honeo aban mod poñariv rouvat amun hehan eteh. ³³ Tahan aban poñariv Iesu betet maot sapanez toohan Pita pim tin hapanezao bon ravahan betezam Iesun epat mañah, “Deim ahop ae, dari ev tin hezpovoz biñ ravohog, rekot dei zei goe nañ nim namak, Mosesiz namak, met Elaizaz namak, pot demak.” ³⁴ Pot mañovaïam unit abarahanañ erat paru bamezahan mañairooh-aban pori un potan etet ñaihet tat hehan ³⁵ un potaz ñaravatakanañ

ñe nao epat hah, “Met nem rop, arimaz hat ba ou batohop ok, povoz ari pim ñetiv hahopanen tinam hatevetehozei.” ³⁶ Pot haovaiam unitar aban mod poñariv bon tahan Iesu main hehan paru eteh. Met mañairooh-aban pori poek tahan etehao mod narin namañ, oñ parum etehatam homet heh.

Pitup menat hehap batin batah

Matiu 17:14-21; Mak 9:14-29

³⁷ Met paru dañ povok hehaekanañ zeit al tezahan Iesur mañairooh-abanari er horat añarab ahovokaro emoohan paru bavizah. ³⁸ Tahan añarab poriz ñaravatakanañ aban nap ñeo ñarah hat Iesun epat mañah, “Añairameñip ae, ni nem ro epopun eterë. Met pi nem ro nenap ev, ³⁹ oñ orah rezah pitü hori nap pi kezao menat bavetamahan ñodat ñeo ahoam hamahapuh hodadeo bavon batamahan tur tem tamahapuh pim heris teperat oraezan agolasikanañ giz gihov reamah. Met pitü pop menat hezaek bon nat, oñ orah rezah bahori metamahan rop map hori ravovai samah. ⁴⁰ Met nim mañairameñ-abanari pitü pop ruapanez ne ahoam parun mañoohon paru bapap tah.” ⁴¹ Pot hahan Iesu paru porin epat mañah, “Beuo, ne houloam arinañ ev het añamohon ari hatevetet arim gagañik hodad tinao nav het kut tat nemaz homeo badae navat hezavoz homet arimaz nem loporih honoñai tamoh, oñ arinañ am heman ari tairarah nemaz tin homeo badae batepek?” Pot mañat aban popun epat mañah, “Kar erom, nim rop ev bat em.” ⁴² Pot mañahan rop magei bat emoohan pitup maot ro pop bahori metahan hamarrah ñodat tur

tem hat teperat oraeh. Tahan Iesu pitup ruat rop batin batat pim papap maot manah. ⁴³ Met pot tahan añarab ahovokaro Godiz kez ahö povon etehapuh paru ñaihet tat agol atat heh.

*Iesu pim ñomapanez ñetiv maot mañah
Matiu 17:22-23; Mak 9:30-32*

Tat paru Iesuz tahan etehavoz ahoam homeohan Iesu pim mañairooh-abanarin epat mañah, ⁴⁴ “Met ari ñeti añomaz toh-epovon hat koveñ bizat tinam hatevetei. Met ne Añaraboz Nanep aban napuhö aban mod narin mañairapanen ne navapan.” ⁴⁵ Pot hahan paru Iesuz ñeti mañah-povon hatevetehapuh Iesu hamarrah aban ahop ravat hepan, pot homet hehaek pim hahavoz kapot iz ravahan paru tin hodad narav tahapuh pim ñeti hah-povoz paru at mañapanez ñaihet tat am heh.

*Aban tairap ahop ravapan?
Matiu 18:1-5; Mak 9:33-37*

⁴⁶ Met Iesuz mañairooh-abanarihanañ tairap ahop ravat hepanen modari pim irih hepan pot hat, “Ne arim ahop ravom,” pot hahan modapuhö, “Evo, ne arim ahop ravom,” pot paru kilam ñetiv nae nap mañat ser haovai sooh. ⁴⁷ Tahan Iesu parum haohat hodad haravahapuh pi ñaro goe nap bat emat pim nakoe barouvat ⁴⁸ parun epat mañah, “Met tairapuhö nemaz homet ñaro goe epopuz zut nap meñizat tin metat hepanez pop ne amun ok neñizat tin hanetapanezavoz zut ravat hepan. Met aban ne neñizapanez pop ne main naneñizotü, oñ nem Pap nemeehan eroh-pop amun ok meñizapan. Met aban nap

pi añarab modari meñizat parum gogot metohopanez popun God etet, ‘Aban ahop ok,’ pot pimaz hahopan.” Pot Iesu parun mañahan hat-eveteh.

Dari eñizohopanezapuz ñetiv

Mak 9:38-40

⁴⁹ Met pot hahan Zon Iesun epat mañah, “Deim ahop ae, dei etegin aban napuhö pituholon nim abatao mañat ruoh, oñ pi darinañ honeo nakezapuhö pot tooh, povoz dei pin, ‘Evo, ni okat totun,’ pot ah ñeo mañeg.” ⁵⁰ Pot hahan Iesu pim mañairooh-abanarin epat mañah, “Evo, met aban tairap darim gogot bahorï navatotuz pop pi dari eñizohopanezap ok, povoz ari tovai pi bagaa batotunei,” pot mañah.

Sameria nari parumatak naorotuz hah

⁵¹ Met God Iesu abarahaz maot bat helapanez pov totoi ravahan pi Zerusalem zeitak sapanez homet heh, povoz nonoroh sooh. ⁵² Tat aban nari asiv meehan sat bar mañapanez garos ravat sohot Sameria zeisik zei natak añarab potakari zei namak manapanen paru orapanez sat mañah. ⁵³ Met paru Sameria añarab pori epat haoh, “Zuda añarab emat deinañ naorotü.” Pot haovai emooh. Met Zerusalem zei pot Zudaholoz zei ahot ok, pot paru hodad, povoz paru sat zeimakez at mañahan Iesu Zerusalem zei potak sapanez emooh-pov paru hodad ravahapuh kaev ravat zeimak namanotuz hahan Iesu tokat emoohan hahat piin mañah. ⁵⁴ Tahan pim mañairooh-abanañariv Zemisir Zon parum pot hahavoz homet Iesun epat at mañah, “Deim ahop ae, ni

gu haken dei hakan rekot abarahanañ itinañad ou ravat erat añarab okori ñadat bavon batapan ma tair?” ⁵⁵ Pot at mañahan Iesu borourat parupin ñai mañat hañiv epat mañah, “Evo, arip okat hao-tunei.” ⁵⁶ Pot mañat paru zeï pot betet modatak sah.

Iesunañ honeo sapanez aban nap hah

Matu 8:18-22

⁵⁷ Met paru nonoroh soohan aban napuhö emat Iesun epat mañah, “Erom ae, met nim sookezaek deip honeo sohopenez ne zait toh.” ⁵⁸ Pot mañahan Iesu piin epat mañah, “Met had bedehol parum oramah-tekeñ hez, ma idehol parum oramah-zezeñ amun hez, oñ ne Añaraboz Nanep zeï hemaz namak bon, pomez nim nañeñ-okovoz tinam hometahoh em.” ⁵⁹ Pot mañat pi aban modapun epat mañah, “Ni emeken deip sopain.” Pot mañahan aban mod pop hañiv epat mañah, “Nem ahop ae, ni gu haken ne sat het nem papap ñomapanen haveiromapuhoh emoman deip honeo sohopen.” ⁶⁰ Pot mañahan Iesu hañiv epat mañah, “Met paru nemaz homeo badae navat hepanezari parumeri ñomohopanen haveirohohan, oñ ni nenañ honeo deip sohopenepuh God arim koravopuz masakavoz roketak sat hepanez ñetiv ni añarabon bar mañookë.” ⁶¹ Pot mañahan aban mod napuhö Iesun epat mañah, “Erom ae, ne ninañ honeo deip sohopenez ne tamah, oñ gaa teken ne garos sat nemeri maras manatahoh maot emom.” ⁶² Pot hahan Iesu aban popun epat mañah, “Met aban nap nenañ honeo sohopenez pop maot borourat kosimarati pim nonair nai zeitakatuz, ma gog mod navoz maot

homet lop houlorizaro bat hepan, povoz pi Godiz masakavoz roketak het gogot natotuzap ravat hepanezap ok,” pot mañah.

10

Iesu abanari 72 meehan sah

¹ Met pot mañahapuh tokat Iesu pi abanari 72 ba ou batat honeñariv honeñariv baverat zeï ahö potak katak, ma zeï goe pim sapanez poñik paru garos meepanen sapanez tah-porah ² pi parun epat mañah, “Met ari emeeman sepekez teg-epovoz tairavotï zut tat añom? Met av epesik gipiz ahoam map utap hatat hez, oñ gog aban sat gipiz potü bat batogü manapanezari aviam hez, povoz ari av epesiz maupun mañ mañohepen pi gog aban modari ba ou batapanen sat gipiz potü bat batogü manohopan.

³ Met gog emeeman sat tovai sohopekez pot gog honoñai ahot ok, povoz epat añom, Met sohopeken had bedeholohö bolohol menamahavoz zut modarihö arimaz kaev ravat bahorï etohopan. ⁴ Met sepekez tat tovai arim heriñ tin metohopekez homet moniñ ma kizovetü bat sotunei, ma eñ suñ meet sotunei, ma nonoroh ari sohopekepuh añarab modari bavizat ñetiv ahoam hahotunei, oñ am ñeo mañovai sohozei. ⁵ Met pot tovai ari sohot zeï natak berevat zeï namakeh lokat toutat het pomakeh hepanezarin epat mañei, ‘Godiz masakao arinañ hepanen lop tinarizaronañ ari hezei.’ ⁶ Met pot mañepeken zeï pomakez aban maup masak etohot hepan, povoz arim mañepekez pov rotap ravap, oñ ari masak

naetotuzat ravapan, povoz mañepekez pov arimauti maot emapan. ⁷ Met zeï bat sa avatapanez pomakeh am hepekepuh tovai zeï modamakeh sotunei, oñ pomakeam het zeï potakarin Godiz ñetiv mañohopeken paru gipiz anohopanen ari, Ui dari hañ tairai paru manak, pot hometunei. Oñ gog abanari gogot tamahan hañiv manamahavoz zut ari amun añarab meñizat tohopekezavoz hañiv paruhö gipizor ivov ari anohopan.

⁸ Met zeï natak ari sepeken mar anat avat sat eñepanepuh gipiz arim nain hepekez natü bareñat tez anapan, povoz am nei. ⁹ Tat zeï potak am het lamari batin batovai añarabon epat mañei, ‘Met Godiz masakavoz roketak sat hepekez pov totoi arih emapanez tah,’ pot mañohozei. ¹⁰ Met pot mañat ari zeï mod natak sat berevepeken paru arim ñetiv hatevetepanez kaev ravapan, povoz ari nonoroh sat rouvat het parun epat mañei, ¹¹ ‘Ae, ari Godiz masakavoz roketak hepekez pov petev arim totoi ravah-ñeti tin pov dei arin añakaz hat emegin ari kaev raveg, povoz arim ham tomol moleo deim eñañik ñed bat hezaek maot ev teur betekaz teg.’ Pot parun mañat teur betet sei. ¹² Met pot etapanez añarab poriz epat añom, Met batam añarab Sodom zeitak heh-pori hori povor kao ahoam tooh, povoz tokat God ari añarab ñevok evizapanezarah pi Sodom pori hañ horiv metapan, oñ zeï añarab het arimaz kaev ravapanezatak hepaneze poriz horivohö Sodom añaraboz batam tooh-pov ritou metat map ahö ravapanezak God paru hañ hori ahö mapov metapan,” pot mañah.

*Parum toohavoz homet mañahat ev
Matiu 11:20-24*

¹³ Iesu pim mañairooh-aban 72 porin pot mañahapuh boreurat añarabon epat mañah, “Ui, ari Betsaidar Korasin zeitakaroh añarab eperi, met ne arim zeitakaroh lamari batin batat pituhol ruoh, oñ ari arim horiv navet am hez, povoz mai zakep ari honoñai ahov tokat bepekezari ok. Met batam Taiar Saidon zei potakaroh añarab Godiz hodad natari hehaek aban nap poek sa het nem red tamoh-epeñiz zut nañ tat añarab lamari batin batoohatin parum horiv betepanez hat zakep tat boteo hol ruat kir kizeñ tat heh narab, oñ ne arin red povor kao añairamohon arim horiv navet. ¹⁴ Povoz tokat ari añarab mapori ñevok eviipanezarah Taiar Saidon zei potakarohari parum horivoz hañiv aviam bapan, oñ arim horivoz hañiv ari ahoam bepek.” ¹⁵ Pot hahapuh modarin epat mañah, “Ae ari Kapaneam zeitakari, arim abatañ bat hel batat abarah helepekez homeamegi? Evo, ari poek rekot nahelotü, oñ horiñ tamahari ñomat sat hezaek evetepanen sepek.”

¹⁶ Iesu pot mañahapuh pim mañairooh-aban porin maot epat mañah, “Met tairari arim gizarop hapekezat hatevetet baval hapanez pori nem gizarop amun ok baval hapan, oñ tairari ari kos rez anapanez pori ne amun kos rez nanapanezari ok, met ne kos rez nanapan, povoz nem Pap ne nemeehan erohop amun ok kos rez manapan.” Pot pi parun mañah.

Aban 72 pori maot emah

17 Met tokat abanari 72 meehan sat gogov tovai soohaekanañ maot boreurat emat parum tovai soohavoz biñ ahov ravat Iesun ñetiv epat mañah, “Deim Amip ae, dei nim añeñit tat pituholon nim abatavonañ mañovai soogin hatevetet añarab betet berevat soohan tin ravoooh.” 18 Pot mañahan Iesu epat mañah, “Tin, met pot tovai soogin Seten pi uas reamahan eteamegivoz zut revah hehaekanañ er horat ñodahan ne eteohö. 19 Met ari hatevetei, nem kezavohö pi popuz kezao ritou metat hez, povoz nem kez pov ari anohon bat hezaek hamalehol ma pei hori tairari rekot ari emenat bahori naavatotü, ma Seten amun rekot bahori naavatotü, 20 oñ ari hamegin pituhol hatevetet berevat samahavoz, ‘Deimauhö hamegin berevat samah,’ pot hat biñ ravotunei, oñ abarah tepatak arim abatañ God red hamenahan hez-povoz homet ari biñavonañ hezei,” pot mañah.

Iesu Godin ñeti biñao mañah
Matiu 11:25-27, 13:16-17

21 Pot mañoohan Godiz Pul Tinap Iesuz loporih biñ ahov manahan pi epat hah, “Apai, ni nenap abarar hamarrah hezariz maup hez. Met paru nari pot hamah, ‘Dei hodad ahö tinavonañ het tovai sameg.’ Pot hamahari nim ñeti rotapuv hodad tapan hezavoz ba iz batameñ, oñ paru, ‘Dei hodadeo teki hezari eveg, ni eñzooken tin hodad ravohok,’ pot nañamahariz ni hatevetet kapot tin hodad tapanez mañairameñ, povoz homet ne nimaz biñ ravat hez. Met Apai, rotap nimaup zaitivonañ añarab pot metameñ, povoz ne eteamohon tin ravamah,” pot mañah.

22 Tahapuh Iesu maot añarabon epat mañah, “Met nem Papapuhö gog tamoh-map epeñiz au nañahan hez, met pi nenapuhö ne pim ropuz tamohot tin hodad hez, ma ne pim ropuhö nem Papapuz tamahat tin hodad hez, met añarab tairari ne mañairohomaz pori amun nem Papapuz hodad tohopan, oñ añarab pot namañairotuzari pimaz hodad natotü.”

23-24 Met pot hat Iesu boreurat pim mañairoohaban nenarin etet epat mañah, “Met batam Godiz propet abanari met zeisikaroz ahoari arim petev nem añairamohon etet hateveteameg-epeñin etet hatevetepanez paru zait tat heh, oñ paru mamog et narë ma hat navet heh, povoz petev nem tamohovon ari eteamegie, biñ ravat lop tinarizaronañ hezei,” pot mañah.

Sameria aban nap Zudap meñizah-ñetiv

25 Met aliz nasik aban ñetiv kateñiz mañair nap Iesun mañapanen pi hori hapan batah, pot homet epat at mañah, “Añairameñip ae, ne tair toman pohao tin het hemaz pov nanapan?” 26 Pot hahan Iesu hañiv epat mañah, “Met ñetiv kateñir ah ñeñ menahan hez-tep potak ñetiv tairañ ni rekö hameñ?” 27 Pot at mañahan aban pop epat hah, “Met menahan hezat ev, God arim ahop hez, povoz nim hezhezao, ma hodadevor lopori pi nenap map manat kez tat pimazahar zait tat hez. Met modao amun epat menahan hez, Nimauz homet zakep tat hezavoz zut añarab modariz homet zakep tat tin metovai sohoz, pot menahan hez.” 28 Pot hahan Iesu epat mañah, “Tin hañ,

povoz hañ-okat tookezaek pohao tinam het hekez tin pov ni nanapan.”

²⁹ Met pot hahan at mañah-aban pop modariz taevavok pi aban tinap ravapanez hat Iesun maot at mañah, “Met mod tairapuz homeman nem modap ravapanen tin metohom?” ³⁰ Pot mañahan Iesu aban nariti bavatat ñetiv epat mañah, “Met narah Zuda aban nap Zerusalem zeitak hehaekanañ Zeriko zeitak sapanez hat nonoroh er horoohan aban givogī nari nonoroh emat baelat hehan aban pop horahan kez tat tupuñir marañinañ uroohan ñomapanez tat oraehan pimotoü batezahapuh bat paru barezat sah. ³¹ Tahan aban pop hori ravat oraehan Zuda aban Godiz homet anumaihol bareñ elat mañaroonap emat etevai non helevavoti am sah. ³² Tahan aban popuz tokat Zuda aban mod nap pi aban Livai porihanañ nap Godiz tupumakeh gogov toohaekanañ emahapuh pim totoi haret piin etevai pihoen am bazei manat sah. ³³ Met pot parup tat hasahanahoh aban Sameria zeï hotoh pat posikanañ nap emat etet hori ravat oraehpopuz zakepiv ahoam tahapuh, ³⁴ pim totoi sat herisik ur kelahan hori ravat hehaek ueriv ma bain ivov mevizat medemah. Tahapuh pim bol donkipuz revah pi bavizat basahapuh añarab hotohanañ emat orohopanez zeïmak demahan hehaek meñet korav ravat hehapuh, ³⁵ orat het zeirevai al tezahan monis 2 kina aban zeï pomakez koravop manahapuh pot mañah, ‘Ni moni epes bat aban epopuz tin korav ravat heken tin ravap, met moni epes ni bat pimaz korav ravat het tovai sooken rekö narav tapan, povoz nim

moni nas honeo bizeken ne maot emomazarah moni hañis ni nanom, pot mañat sah.”

³⁶ Met Iesu ñetì epov mañahapuh aban piin mañahapun epat at mañah, “Met aban nañariv nap pot tahaek tairap aban horì ravat heh-popuz modap ravah?” ³⁷ Pot mañahan aban pop epat hah, “Met aban zakep tat tin metah-pat pop pim modap ravat tin meñizah.” Pot hahan Iesu epat mañah, “Rotap ok hañig, ni taput tovai sohoz.”

Matar Mariaz zeimakeh Iesu sah

³⁸ Met Iesu pim mañairooh-abanarinañ paru honeo sohot zeì natak berevah. Tahan poek añ nap pim abatao Mata hehaekanañ emat Iesu bavizat pi gipiz bareñat manapan hat kohat pim zeimakeh basat meñeh. ³⁹ Tahan pi poek sat hehapuh ñetiv haohan añ popuz saup pim abatao Maria Iesuz totoi emat toutat ñetiv haohat tinam hatevetehot heh. ⁴⁰ Tahan Mata pi gipiz bareñapanez gogot ahoam tohot kaev ravat emat Iesun epat mañah, “Erom ae, Maria emat nim totoi toutat betez hezan nem main gogot ahö tohot kaev ravoh, povoz mañeken pi emat ne neñizap.” ⁴¹⁻⁴² Pot mañahan Iesu ñetì hañiv epat mañah, “Mata ae, ni nonair nai mapotuz ahoam homeameñiek emat nen ok at nañeñ, met ni tin navoz hodad nat hez, oñ Maria tin povoz hodad ravat ev emat toutat hateveteamahaek pi mod naiz ni neñizapanez piin namañotü,” pot mañah.

11

*Mañeo hahopanezat mañahat ev
Matu 6:9-15, 7:7-11*

¹ Met narah Iesu pi naek sat het Godin mañ mañohot het garë hahan aban pim mañairooh-nap piin epat mañah, “Deim Amip ae, met Zoan pim mañairooh-abanarin mañeo hahopanezat badede mañooh, povoz zut nihoen dein mañeo haokazat añeken dei hodad ravak.” ² Pot mañahan Iesu epat mañah, “Met ari mañeo hahopekez Godin epat mañ mañohozei,

Apai, met dei mapori nim abat tinao orah rezah bat hel batovai sohokaz zait teg.

Ma ni deim koravopuz masakavoz roketak hekaz pov zuam ou ravapanez zait teg.

³ Ma ni orah rezah deim gipiz anooken nohok.

⁴ Met deim modarihö horiv etamahan dei parum etamah-poñiz unun manat kos rez manamegivoz zut ni amun deim hori tamegiñ bavetet unun manohoz.

Met ganö dei hori nao tak hezavoz ni dei evetetun, oñ deimaz tin korav ravat hez.”

⁵⁻⁶ Iesu pot pim mañairooh-abanarin mañeo hahopanezat mañat maot epat mañah, “Met arihanañ ni nap zeimakeh orat heken kuturutak batï nap hotohanañ emapanen gipiz manekes mel teken bon tapan, povoz nim mod napuz zeimakeh ni sat epat mañekë, ‘Eñarim ae, batip nem zeimakeh emahan ne gipiz bon, povoz ni bal hat gipiz natü nanekez emoh.’ ⁷ Pot mañeken nim mod pop epat nañapan, ‘Evo, dei ñaro haitokor hamerizat badao hat haoregiek, ne bal hat ni gipiz nanomaz kaeveg sa.’ ⁸ Pot nañat nim mod pop, Ae, nem modap ok emat hahag, ne zuam bal hat meñizat gipiz natü manom, pot pi homet zuam bal nakaotü, oñ ni am rez

kek tat mañovai sookë, povozahoh nim ahoam mañookez povon pi hatevetet bal hat nim gipiz mañekez potü nanapan. ⁹ Met ñetï pot añoh-epovoz zut epat arin añom, Met ari Godin rez kek tat mañ mañohopek, povoz pimau eñizat ari anohopan. Ma rez kek tat pim nonoroz mel tovai sohopek, povoz God rekot eñizat añairohopenen bar batohopek, ma ari haitokoroh urohopeken, pi hatevetet tezohopan. ¹⁰ Rotap epat añoman hatevetei. Añarab tairari rez kek tat Godin mañ mañohopanezari rekot manohopan, ma rez kek tat pim nonoroz mel tovai sohopenez pori bar batohopan, ma haitokoroh urohopenez poriz pi hatevetet tezohopan.

¹¹ Met ari papahol arim ñarohol pisihol manepekez añapanen ari hamal horï nari bat manepeke? ¹² Ma id ñekeñ manepekez añapanen ari hop havhavehol bat manepeke? Evo, pot bon. ¹³ Eñarohol, ari añarab horiri arim ñarohol nonair nai tinatuhar manohopekez hodadeo tin hez, met arim Pap abarah tinaharam hezapun mañ mañohopeken pi horï nao ari naanotü, oñ tinam ari eñizat pim Pul Tinap am anohopanez hodad ahö mapov pïih hez.” Iesu pot parun mañah.

*Pi Bielsebuliz kezavonañ tah, pot hah
Matiu 12:22-37; Mak 3:20-27*

¹⁴ Met narah aban nap pitup menat hehan ñeo nak heh-pop Iesuhö pitup ruahan sahan aban pop ñeo hah. Pot tahan añarab ahovokaro etet hehaek agol atat heh. ¹⁵ Tat narihö pimaz epat

haoh, “Met pi pituholoz ahop Bielsebul* pop kezao pi manamahan pituhol añaraboh menat hezaek ruamahan samah.” Pot paru haoh. ¹⁶ Met mod narihö Iesu zu metapanen tair tapan hat epat mañah, “Met ni red ahö deim et narë hez-nao añaireken dei etet, ‘Rotap pi God meñizat kezao manamahan gog okov tovai emamah,’ pot nimaz hak,” pot paru piin mañah. ¹⁷ Tahan Bielsebul popuz kezavonañ tamah-pot homet hahavoz Iesu zuam hodad ravat parun epat mañah, “Met paru añarab zeï nasik nari honeek hepanepuh kaev ravat berat toguñ main main ravat nae nap menohopan, povoz parum tin hepanezao hori ravapan. Ma zeï namakeh añarab kap hon nat hepanezaek nae nap zeï ñai tovai sohopan, povoz parum hepanezao amun hori ravapan. ¹⁸ Met povoz zut pituholoz ahop Seten pop pi hodad houlovokaronañ ravat het pim irih hezpitu pori ruohopanen tair tat am honeo hepan? Evo parum honeo het gogot tohopanez pov hori ravapan. Oñ ari nemaz epat hag, ‘Pi Bielsebul popuz kezavonañ pituhol ruamahan samah,’ pot hag, ¹⁹ povoz epat arin at añom, Met arimeri tairapuz kezavonañ pituhol ruamahan samah? Ma hameg-popuz kezavonañ pitü pori ruamahan samaha? Met pot parun at mañepeken paru epat arin añapan, ‘Evo, dei rekot Bielsebul popuz kezavonañ pim pitü pori naruotü.’ Pot arin añapanezaek ari nemaz okat hameg-pov moregao ravapan. ²⁰ Met ne pi popuz kezavonañ pituhol naru tamoh, oñ Godiz Pul Tinap kezao nanama-

* **11:15:** Pavar 15 -Bielsebul abat pov Seteniz abat modao ok.

han ruamohon paru hatevetet samah. Povož ari epat homepek, Rotap dari Godiz masakavoz roketak hekazao ev ou haravah, pot homet hezei.”

²¹ Pot mañahapuh Iesu pim kezavohö Seteniz kezao ritou metat hez homet ñeti epov parun mañah, “Met aban kez nap pim zeimakehaz raier ñamet bat ñai bizat tin korav ravat hepan, povoz pim nonair naitü tin oraepan. ²² Oñ aban mod kez napuhö emat aban pop ritou metat menat bahori batapanepuh pim eler ñam potü map batep tat bapanepuh potur nonair nai modatü bat aban modari gamö rezat manapan.

²³ Met añarab tairari nemaz homet naketuz pori nenañ dei zei ñai tohokazari ravat hepan, ma paru tairari nem añarab batogü naman tohopanezari paruhö neneri baverat bamain main batohopanezari ravat hepan,” pot mañah.

Pituhol menat heh-naputi zu tat mañah

Matiu 12:43-45

²⁴ Pot mañat Iesu maot epat mañah, “Met ne arim tamegivož homet aban pitup menat hepanež naputi zu tat epat añom. Met pitup aban nap menat hepanežak ruapanen pi berevat sat zei betezasik hepanežakaz melahar etevai sohopan. Tapanen pim hepanežak bon tapanen pi maot epat homepan, ‘Met ne maot somapuh nem mamog hehö-zei pomakeh lokat hem.’ ²⁵ Pot homepanepuh pi maot emat etepanen pim zei pomak ivoh betet batin batapanen hepanen ²⁶ etet pi maot boreurat sat pim modari map hori tohot hepanežari 7 bavizat paru emapanepuh aban popuh paru mapori lokapan. Tapanen pim garos

pitü honepunañ het aviam hori ravat hehat maot naketü, oñ pitü pop ruapanen satahoh tokat pim modarin mañat bavizat emat lokat pi map bahori batapanen hori ravat hepan,” pot mañah.

Iesu biñ ravat hekaz kapot ba ou batah

²⁷ Iesu pot mañahan añ nap añaraboz ñaravatak hehaekanañ piin epat mañah, “Met ni navatat apetei nanah-pop nimaz homet pi biñ ravat hezap ok.” ²⁸ Pot mañahan Iesu hañiv epat mañah, “Met rotap ok hañ, oñ añarab tairari Godiz Baiñetinao hateveteamahapuh baval hat tin tovai samah-pori paru biñ pimau ravat hezari ok,” pot mañah.

Red ahovon etepanez piin mañah

Matiu 12:38-42; Mak 8:11-12

²⁹ Met añarab ahovokaro Iesuz nakoe emat togü manovai soohan pi parun maot epat mañooh, “Met ari añarab eperi hori tohot hez. Tat ne Godiz kezavonañ red nao arin añairoman etepekez nenavoz hameg, oñ neohö red nao betezam arin naañairotü, oñ batam aban Zonaz tahavoz zut red nen pov ne toman ari etepek. ³⁰ Met batam God pi meñizat hehan Nineva zeitak sat añarab poekarin parum hori toohavoz ñetiv bar mañooh-povoz zut ne Añaraboz Nanë epop petev arim hori tameg-ñetiv bar añovai samoh. ³¹ Met batam añ kuin ahö nap zeï hotoh nasik het ahop ravat heh-pop pim zeis betet emat darim iz mimiholoz aban kiñ ahop Solomon pop hodad tinavonañ het ñetiv hahot hehaek hatevetepanez hat pi emah. Tat pim ñetivon hatevetet tin hodad ravah. Met rotap Solomon hodad tinavonañ ok

haoh, oñ nem hodadevohö pimov ritou metat hezan ne ev het ñetiv añamohon ari hatevetet hodad tinao nav hez, povoz tokat ari añarab ñevok evizapanezarah añ popuhö het arim pot tamegivoz homet, ‘Ari hañ horiv bepekezari ok,’ pot arimaz hapan. ³² Met pis ahop aban Zona ñiz betehan bal hat Nineva zeitak sah. Tahan paru añarab pori Godiz hodad nat hehaek parum horiv betet loporizaro boreurapanez Zona parun mañah. Met Zona gog tinao ok tah, oñ nem tamoh-epovohö pimov ritou metat hezan ne ev het arin ñeti tinao añamohon ari hatevetet loporizaro borë naur hez. Povoz tokat ari añarab ñevok evizapanez porah Nineva zei potakarihö het arim loporizaro borë naur tamegivoz homet, ‘Ari hañ horiv bepekezari ok,’ pot arimaz hapan,” pot mañah.

Arim loporizaroz alizao

Matiu 5:15-16, 6:22-23

³³ Met Iesu añarabon ñeti mod nao epat mañah, “Met aban nap pim ramuñad rañizapanepuh kohat hapisiz giruvok ma mod naek ba iz navatotü, oñ ram poñad ourah badapanen, ñadohot al tezat hepanen añarab mod kohat emapanezari alizavok tin het etehopan. ³⁴ Met arim etañ loporizaroz ramuñadez zut hez. Met arim et poñinañ tin etehot homehopekez poriz loporizaroh ramuñad rañizamegin al teamahavoz zut al tezat hepanen tinam etevai sohopek. Oñ tairari etañinañ etehot home horivonañ hepanez poriz loporizaroh ramuñad upiamahan katur manamahavoz zut paruh alizao bon hepan.

³⁵ Met ganö arim etañ horitun etehopeken arim loporizaroh aliz povoz zut hodad tinao bon hepanen ari kuturutak hepek hezavoz tin homet hezei. ³⁶ Met ari ramuñad rañizat alizavok tin etet sameg, povoz zut arim loporizaroh kuturut bon hepanen ari aliz nenavonañ hepek, povoz tinam etet sohopek,” pot mañah.

*Parisiholor aban mañairaholon mañah
Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40; Ruka 20:45-47*

³⁷ Met Iesu ñeti pov mañat bon tahan Parisi aban nap pim zeimakeh Iesu sat parunañ gipiz napanez mañah. Tahan parup honeo sat aban popuz zeimakeh lokat modarinañ gipiz napanez toutah. ³⁸ Tat Iesu paru Zudaholoz toohat pim marañ gipiz napanez garos ivov navet, povoz Parisi aban pop piin etet home midin tat heh. ³⁹ Tahan darim Amip pim homehavoze z uam hodad tat epat mañah, “Met ari Parisi abanari, arim heri koruñik tin ivov ñodameg, oñ ari givogivor hori ahoñ tamegiek arim loporizaroh horiñ map an pap manat hez. ⁴⁰ Met ari aban kutari, God arim heriñir loporizaro pi matut etahavoz ari hodad, ma hodad nat hez? ⁴¹ Met arihö aban nonair nai bonori loporï manat meñizepek, povoz arim loporizaro tin ravapan.

⁴² Mai zakep, met ari Parisi abanari zakepizari ari hori ravepek. Met arim nonair nai ma gipiz bat bamain batat orañ bizamegin 10 ravamahan ari poekanañ or hon nao bat, ‘Godizao ev,’ pot hat basat pim tup ahomakeh biameg. Pov tin ok tameg, oñ añarab modariz zakep tat masak

metao, ma Godiz zait tat homeme hepekezao, tin poñ ari unun manameg.

⁴³ Mai zakep, met ari Parisi abanari arim topour zeñik lokat topourameg-porah sat garosik tek tinañik toutat hepekez zait tat toutameg, ma ari añarab topouramahaek sohopeken paru pori arin etet, ‘Deim ahoari ae,’ pot arin añohopanez ari zait tat het pot tovai sameg. ⁴⁴ Met ari Parisi abanari añarab baveiramahan zañ tat hezaek añarab kut tat ham tinar ev pot hat revah samah, met povoz zut modari arim heriñin etet, ‘Tin tamahari ok,’ pot arimaz hamah, oñ arim loporizaroh map zañ tat hori ravat hez. Povoz zavaruzari ari hori ravepek.”

⁴⁵ Met Iesu pot mañahan aban ñeti kateñiz mañairaholoz napuhö epat mañah, “Añairameñip ae, ni ñeti hori okov parun kez ravat mañenin deiti honeo ravahan dei hatevetet tu raveg.”

⁴⁶ Pot mañahan Iesu hañiv epat mañah, “Met ari aban ñeti kateñiz mañairahol, met arim pot mañamegivoz tairavoti zut tat haom? Met ari honoman ahotü ñelet samegivoz zut ari paru honoñai povor kao bat het tohopanez ñeti kateñir ah ñeñ mañamegin paru baval hahopanez hat gog ahov tat kakamao hatevetet tovai emamah, oñ ari paru nameñiz hez, povoz mai zakepizari ari amun hori ravepekezari ok.

⁴⁷ Ma arim iz mimiholohö Godiz propet abanari menat baveirahan hezaek ari, ‘Hatahav ev beiraez,’ pot homet ze tinañ demat zi buñ ñedet red tinao metameg. ⁴⁸ Pot ari tamegiek epat ravamah, Tin tat deim iz mimihol propet aban pori men ñomah, pot homet hakamegivoz zut

ravamahag, mai zavaruzari ari hori ravat hepekezari ok.

⁴⁹ Met God hodad ahö mapovonañ hez-pop batam epat hahan hez, ‘Met tokat nem propet aban nari, ma aban hodad tinavonañ modari ba ou batoman paru Israel añaraboz ñaravatak gogot tohot hepanen Israel porihö nari bat men ñomohopan, ma mod nari bat urohopenen kaka-mao hatevetehopan.’ ⁵⁰⁻⁵¹ Pot pi hahan hezan arim iz mimihol garos tooh-taput ari amun to-vai sameg. Met batam God hamarar nonair naitü matut tahan heh-poekanañ, Abel horiv bon tinam hehap menahan aban narihö paru mod hori bonori am menovai emohot aban Sekaraia amun Godiz tup ahomaker anumaihol bareñ elat mañarooch-arü posiz ñaravatak hehan pop amun menah, met ari arim iz mim porinañ honeo ravat tokat hañiv bepek. Rotap epat añoman hatevetei. Met batam arim iz mimiholohö aban horiv bonori menah-povoz hañ horiv parunañ honeo ari amun bepek.

⁵² Met aban ñeti kateñiz mañairahol, ari Godiz masakavoz roketak hepekez zait nat het añarab masak povok hepanez zait tat hezariz haitokor ari merizat kirop ba iz batamegin añarab modari poek sat hepanez bapap tat hez. Povoz mai zakep ari hori ravepekezari ok.” Pot Iesu aban porin mañah.

⁵³⁻⁵⁴ Met Iesu pot mañahapuh paru zeï pomakeh hehaekanañ iñidoh berevahan paru aban ñeti kateñiz mañairahol, ma Parisi abanari pimaz map kaev ravat piin ñai mañat ñeti hori nao pim

gizasikanañ hapanen hatevetet pi ñevok bizapan hat paru Iesun at ñeñ ahoam mañohot heh.

12

Parisihol moreg metapan hez mañah

Matiu 10:26-27

¹ Met narah añarab map ahö navokaro topourat Iesuz okat epat rouvahapuh paru eñañ irih revah mezat atalip tat hehan Iesu garos pi mañairooh-abanarin epat mañah, “Ari hatevetei, Met Parisi abanari lop houlorizaronañ hezaek parum gipiz namahatü nohot ari hori ravepek hezag, tovai ari potü notunei. ² Met petev parum kil izek hat tovai samah-map poñ tokat ba ou batapanen ari etepek. ³ Met rotap arim kuturutak kilam het hamegiñ tokat alizavok ourah hahopanen mapori hatevetehopan, ma ari zei girü navok het modapuz nakoe haret kilam giz ñun ñun nae nap mañameg-poñ zei daparih añaraboz ñaravatak het ñeo ñarah hahopanen añarab mapori hatevetehopan.” Pot Iesu parun mañah.

Añarab modariz ñaihet natotü

Matiu 10:28-31

⁴ Met Iesu pot mañat maot epat mañah, “Nem modari arin epat añom, Ari tovai ham añaraboz ñaihet totunei. Met paru rekot arim ham heriñ ur oñomapan, oñ arim pulihol paru rekot ur nañomotü, povoz ari parumaz ñaihet totunei. ⁵ Oñ God nenap rekot arim heriñir pulihol honeo itinañadek sepekez añapanen ganö poek sat hori ravepek hezavoz petev ari pi nenapuz homet ñaihetivonañ het tovai sohozei.

⁶ Met ari id goehol 5 pori bat nepekez zumao 2 toea nen manat bameg. Met id goe poriz zumao aviam, oñ God poriz unun naman am homeme hez. ⁷ Tat parumaz tin korav hez-tapupuhö arimaz tin korav het arim gag tae honeo honeo rekö hakat hodad ravat hakez. Met arihö idehol ritou metat hez, povoz pi arimaz korav ravat hezag, ari modariz ñaihet totunei.” Pot Iesu parun mañah.

*Dari Iesuz nem Ahop pot haok
Matiu 10:19-20,32-33, 12:32*

⁸ Iesu pot mañat maot epat mañah, “Met tairap nemaz, ‘Iesu nem ahop ok,’ pot añarabon ourah mañohopanez pop tokat abarah Godiz enzolihol etet hepanen ne Añaraboz Nanep pimaz, ‘Epop nemop ev,’ pot mañom. ⁹ Oñ tairap, ‘Ne pimaz unun,’ pot nemaz añarab modari hatevetet hepanen hapanezap tokat abarah Godiz enzolihol etet hepanen ne pin, ‘Ne nimaz unun,’ pot mañom. ¹⁰ Met ari añarab eperi ne Añaraboz Nanepuz homet ñeti hori tairao hapek, povoz rekot God hori pov baol betepan, oñ pim Pul Tinapuhö kezao nanahan ne gogot toohon nari, ‘Pi Seteniz kezavonañ gog akat tamah,’ pot hahavoz zut añarab tairari Godiz Pul Tinapuhö nap meñizapanen tin nao tapanen ñeti horiv hat Pul popuz abatao batiu tiu batat epat hapan, ‘Seteniz gogot ok tamah,’ pot hapanen God rekot parum hapanez hori pov ba ol navetetü, oñ am pohao hepan.

¹¹ Met ari nari nem ñetiv baval hat emohopekezavoz mod narihö kaev ravat beri akahopanepuh ari Zudaholoz topour zeñik, ma gav-

man aban korav ahorihaz avat sat arimaz ñeti horiv mañohopanen hatevetet, ‘Ui, dari hañ tairao mañak batah,’ pot ari hat ñaihet totunei, ¹² oñ mañohopekez at añohopanez porah Godiz Pul Tinapuhö hodadeo ari anohopanen ñeti hañiñ mañohopek.” Pot pi parun mañah.

Aban monisinañap kut tah-ñetiv

¹³ Met Iesu pim mañairooh-abanarin pot mañat bon tahan aban nap añarab ahovokaroz ñaravatak hehaekanañ Iesun epat mañah, “Añairameñip ae, ne haoman ni hatevet. Dei nanepuz papap ñomahan nem nanep deipim papapuz nonair nai map pihar au ravat hez, povoz ni piin mañeken baverat nem natü nanap.” ¹⁴ Pot mañahan Iesu ñeti hañiv epat mañah, “Erom, met ne arim koravop ravat nim nañeñ-okat ba oñ batomaz tairapuhö niin nañahan nehaz emeñ? Evo, ne arim ñe okoñ ba oñ navatotuzap ev.” ¹⁵ Pot mañahapuh Iesu añarabon epat mañah, “Met ari hatevetei. Tin hepekez nonor tair hez? Met aban nap hamarrah nonair nai mapotü bapanez homevai sohopanezap rekot pim tin hepanež nonor bar batapane? Evo, rekot bar navatotü, oñ tin hepekez nonor pat hez. Povoz ari hamarrah nonair naitü ahoam bepekez homevai sohotunei.”

¹⁶ Pot Iesu mañahapuh paru tin hodad tapanež aban naputü bavatat ñeti epov mañah, “Met aban moni ahosinañ nap pim uitikap ahö ñedehan hehaek uloñ ahoam badat heh. ¹⁷ Tahan pi epat homeh, Kar, nem uit uloñ ahö utap tat hezag,

ne tair tomapuh nem gipiz okotü tin bizoman oraepan batah? ¹⁸ Pot homehapuh pi maot epat homeh, Met nem uit uloñiz zei goeñ demohon hezaek map ur edomapuh zei ahoñihar demat poek nem uit ul poñir nonair nai modatü bat emat honeo bizoman tin oraepan. ¹⁹ Met zei ahö poñ demat garë haomapuh nem potü batogü manat bizoman oraepanen gogot nat hemapuh nem gipizor bain ivov nohot biñ ravat tinaharam hem. ²⁰ Met aban pop pot tapanez homehan Godihö piin epat mañah, ‘Ni aban kutap, met ne kutur epatak ni ñomekez haoman ñomeken, aban mod napuhö nimotuz korav ravat hepan.’ ” ²¹ Met Iesu pot parun mañat maot epat mañah, “Met añoh-epovoz zut ari tairari hamarah nonair nai mapotuz zaitiv ahö tat sohopekepuh Godiz zait nat hepekezari ari nonair nai bonoriz zut ravat hepek.” Iesu pot parun mañah.

Ham heriñizatuz home midin natotü

Matiu 6:25-34

²² Met Iesu pim mañairooh-abanarin maot epat mañah, “Erohol epat añoman ari hatevetei, Met dei gipiz tairatü nohok? Ma deim heriñik dimir giv tairatü took, pot hat arim hepekezavoz home midin totunei. ²³ Met God ari matut etahapuh pi pul emenahan ari biriri hez-pov tin ahö ravat hezao ok, oñ gipizor dimir giv potü betezatü ok. ²⁴ Met ideholoz tamahat ari homei. Paru avañ nañed, ma parum gipiz bavelohopanez nai bon, ma parum zezeñik gipiz basat naviz, oñ arim Pap abarah hezapuhö id pori gipiz man-amahan namah. Met God ideholon eteamahan goe betezari, oñ ari añarabon pi eteamahan arihö

id pori ritou metat hez. ²⁵ Met ni nap epat homeokë, Ne nañomotü, oñ am birirí hem. Pot ahoam homekez pop am birirí heke? Evo, ni nap pot hat rekot birirí naketü. ²⁶ Met ari ev añoh-epat hat am birirí hepekez pap tat hezaek arim heriñizatuz ahoam homeameg-povoz kapot bon, pot ne arin ok añamoh.

²⁷⁻²⁸ Met ari zi buñiz tat meveramahat homei. Parumauhö nao tamahan parum redeo naverev, oñ zi bu hamoh-poñ meverat hezan eteamegin aliz zeirevaizasik lul ñodat ñu ravat bon tamah. Met rotap aban Solomon darim iz mim batam kiñ ahop ravat hehap, pi dimir giv redevonañ tinatü tooh, oñ zi buñiz redevohö pim red tooh-pov ritou metat hez. Met ari Godiz tin homeo badae navat hezari hamoh-epovoz hodadeo bei. God zi bu betez poñiz korav het red povor kao tinam metamahap arimaz amun tin korav het arim heriñik dimir giv metohopekezatü tinam anohopan. ²⁹⁻³⁰ Met paru Godiz hodad natari pot hamah, ‘Dari taekanañ gipizor ivov bat nook, ma dimir giv bat meok,’ pot hat home midin tamah. Oñ arim Pap abarah hezap ari gipizor dimir givov tekí tepeken pi zuam etet hodad tat arimaz homehohan, povoz pimaz hodad natariz home midin tamahat tovai ari totunei. ³¹ Oñ ari epat tohozei. God arim koravopuz masakavoz roketak hepekez zaitiv ahö tat homevai sohopekez pov bagaros batepek. Tepeken pi arimaz kaev naravotü, oñ tin korav het gipizor dimir giv rekot ari anovai sohohan.” pot Iesu parun mañah.

*Dari abarah hañ tinao bakaz ñetiv
Matiu 6:19-21*

³² Met Iesu pot mañat maot epat mañah, “Ari nem bol sipsipiholoz zut ravat hezari aviam hez, met darim Papapuz masakavoz roketak hepekez hat piuhö ari ba ou avatahan hez, povoz tovai ñaihet totunei. ³³ Met arim nonair nai bat modari manat zum tat monis bat añarab nonair nai bonori manepeken, revah abarah arim pot tovai sohopekezavoz hañ tinao helohopanen, poek tibi-hol men borö nakaotü, ma girgir narezotü, ma givogiri lokat givogï navotü, oñ tinam oraepan. ³⁴ Met ari tairari hamarrah nonair nai ahotuz zait tat batogü manepek, povoz potuzaharam homevai sohopek, oñ ari abarah hañ tinao hela-panez zait tat tovai sohopekezari poekazaharam homevai sohopek,” pot mañah.

Iesu pi maot erapanez hah

Matu 24:42-44

³⁵ Met Iesu pim mañairooh-abanarin maot epat mañah, “Met ne arim Amip maot emomag, ari tinam arim dim givoñ bateki batat barat zapatiñ revah urat arim ramuñ rañizat bat hezei. ³⁶ Met aban ahö nap añarab mod nari gipiz bareñat pimaz as hapanen pi sat parunañ honeo biñ ravat gipiz nohot hepanen pim gog abanari zeitak betezam naketü, oñ poekam het gogot tin tohot hepanen parum aban ahö pop maot emat haitok zisik kad kad urapanen hatevetet zuam haitokor teepanezavoz zut ne arim ahop maot emomaz hat etehot hepek. ³⁷ Met gog aban pori parum ahop naem tapanez porah maot emapanez homet paru au gom natotü, oñ gaa tat tin etaet hepan, povoz emapanen paru biñ ravapan. Met parum ahö pop emat paru pimaz tin homet hepenez povon

etet parun epat mañapan, ‘Ari nem gog aban tinari ev, oñ petev ari toutat hepeken, neohö arim gipiz tezat anoman ari bat nepek.’ Pot mañat pi parumaz asit metapan. ³⁸ Met parum ahö pop lop gitum ma hohor mamogap ñeo hapanez porah emapanen gog aban pori pim emapanezavoz homet etaetam hepan, povoz parum ahop emapanen etet ahoam paru biñ ravapan. ³⁹ Met añomaz toh-mod epovoz ari tin homevai sohozei. Aban zeï namakez maupuhö aban givogip naratiam emat pimotü bapanezao hodad hatat hehatin pi homeme het aban givogï pop emapan hezavoz ñai bizat etet heh narab. ⁴⁰ Met povoz zut ne Añaraboz Nanë epop maot emomaz porahaz ari amun unun hepeken taput naratiam ne emomag, ari nemaz tinam ñai bizat etehot hezei.” Pot Iesu parun mañah.

Gog aban tinapur horipuz ñetiv

Matiu 24:45-51

⁴¹ Pot mañahan Pita hatevetehapuh Iesun epat at mañah, “Nem Amip ae, ñeti hañ-okov ni dei nenariz homet hañ, ma añarab maporiz homet okat hañ?” ⁴² Pot at mañahan Iesu hañiv parun maot epat mañah, “Met gog aban nap tair tapanen pim hodad tinao ou ravapan? Met aban ahö nap sapanez tat pim gog añaraboz korav ravat pi het gipiz gamö rezat manohopanez nap ba ou batat meñepanen, orah rezah pi poek het pim ahopuz mañat sapanez pot pi tin tohopan. ⁴³ Met aban ahö pop sat hepanezaekanañ maot emat etepanen garos mañat sahatam gog aban pop tohopan, povoz ahopuhö piin epat mañapan,

‘Ni hodad tinavonañ hez,’ pot mañapanen pi biñ ravat hepan. ⁴⁴ Tapanen aban ahö pop pim gog modañiz map piin au mañapanen korav ravat hepan. ⁴⁵ Oñ gog aban mod napuz hodad tinao bon hepan, povoz pim aban ahop sapanen pot homepan, Nem aban ahop pi sahaek zuam maot naemotü, pot homet pi gog añarab pim irih het gogot tohopanezari urovai gipizor iv kezao novai rumurat tohopan. ⁴⁶ Met pi pot tohot pim ahop emapanez homet naketuz porah ahop naratiam maot emapanepuh etet gog aban hori tohopanez pop ahoam urat bahori metapanepuh aban Godiz homeo badae navatotuz modarinañ honeo betepan.”

⁴⁷ Met Iesu pot mañat ñeti modao epat mañah, “Met gog aban nap pim aban ahopuz gizarop tapanezat mañapanen pi tin hatevetet hodad ravapanepuh pim hapanezat gogot nat betez hepanen aban ahop maot emat etepan, povoz pim tapanezavoz tin hodad haket nat hepaneavoz homet birepenañ ahoam urapan. ⁴⁸ Met gog aban modap pim aban ahopuz gogot tohopanezat tin hodad nat am hepanen aban ahop emat etet pot homepan, Met pi gogot tapanezat tin hodad nat am hez, pot homet birepenañ aviam urapan.” Pot mañat Iesu ñeti modao epat mañah, “Met tairari Godihö hodad tinao aviam manamah-pori pim gogot tin tovai sohopenez homeamah, met tairari hodad tin ahov manamah-pori pim gogot ahoam tin tovai sohopenez homeamah.” Pot Iesu parun mañah.

Añarab Iesuz hat main main ravapan

Matiu 10:34-36

⁴⁹ Pot mañat epat mañah, “Ne hamarrah itiñad rañizoman ñadohopanez hat ev eroh. Met it poñad zuam ñadat nonair nai horitü bavon batohopanez ne zait toh. ⁵⁰ Oñ garos ne kakam ahov hatevetem, met nem kakam hatevetemaz pov, Mai zuam bon tapan nak, pot homet nem lopori honoñaj ahoam tat hez. ⁵¹ Met ari añarab ev hamarrah het eñizat bahon avatoman tin honeo hepekez ne ev eroh, pot homeamegi? Evo, oñ ari añarab nem ñetivon hatevetet berat main main ravepekez hat ev eroh. ⁵² Povož petev ma tokat haomaz toh-epat tohopanezat ev. Met añarab nari mar nas paru kap honet zei honemakeh hepanepuh nem ñetiv hapanen hatevetepanezaek berat 2 main ravapanen 3 main ravat hepan. ⁵³ Met aňoh-epovož kapot pot hez. Aban ro nap hepanen pim papap nemaz homevai sohopenen aban ro pop pim pap popuz kaev ravapan. Ma ñari añ nap hepanen pim nonop nemaz homevai sohopenen ñari añ pop pim non popuz amun taput kaev ravapan. Ma añ nap hepanen pim añ lelapap nemaz homevai sohopenen añ pop pim añ lelapapuz amun kaev ravat hepan,” pot mañah.

Paru pimaz hodad natavož bar mañah

Matiu 16:2-3

⁵⁴ Iesu pot mañat añarab houlorin epat mañah, “Met ari mapori eteamegin univ emat abarah akak tat hezan kutur manamahan etet epat hameg, ‘Utar pelapanez tah,’ pot hamegin rotap utar pelamah. ⁵⁵ Ma ari eteamegin rouvav ahos

berevamahan etet epat hameg, ‘Git mid kezao ravapanez ev tah,’ pot hamegin gitao ravamah. ⁵⁶ Met ari aban lop houlorizaronañ hezari, ari abarah ma hamaraz tamahavoz tin et hareet hodad haravameg, oñ tairaiz ari petev nem gog tamohovon tin haetet kapotaz hodad narav am kut tameg?” Pot mañah.

Ñevok bizapanezapunañ honeo ravapan

Matiu 5:25-26

⁵⁷ Iesu pot mañat parun maot epat mañah, “Met tairaiz ari non horioror non tinaoroz tin etet hodad narav tameg? ⁵⁸ Met aban napunañ arip naiz ser nae nap hat ni ñevok nevizapanez hapanen, arip nonoroh sovai zuam aban pop bavizat arip ñetiv nae nap mañat bavon batat maot lop honerï ravei. Oñ ganö pot nat arip am sohot aban pop ni ñevok nevizapanen, ñe ahoñiz hateveteamah-ahopuhö pei du napun mañapanen ni navat sat kakam zeimakeh nemerizapan. ⁵⁹ Tapanen ni zuam poekanañ naverevotü, oñ poekam het nim hori teñivoz hañiv map bekepuhoh maot berevekë,” pot mañah. (*Met ganö God hañ horiv pot etapan hezavoz dari zuam pinañ maot honeo ravakaz homet Iesu ñeti epov hah.*)

13

Paru loporï borë naurari hori ravapan

¹ Met Iesu pot mañah-porah añarab poek hehnari epat piin mañah, “Met Galili aban nari bol sipsipihol Godiz hañiv metapanez bareñ elat

hehan aban ahop Pailat pim ñai abanari meehan sat paru hori tat men ñomah-ñeti pov ni hateveteñi?” ² Pot at mañahan Iesuhoen hañiv epat at mañah, “Met Galili aban men ñomah-poriz horiv ahoam hehan men ñomah, oñ paru Galili añarab nañom hez-modariz horiv aviam hez, pot homeamegi? ³ Evo, pot bon, met arim loporizaro boreurat arim horiñ navet tepek, povoz parum tat ñomah-taput ari tat ñomat hori ravepek. ⁴ Met Zerusalem zeitak abanari 18 ñomah-ñetiv ari hatevetegi? Met paru Siloam iv havevoz nakoe heleñinañ zeï tovemak demahan hehaek edat aban hamoh-pori totoï hehan urahan ñomah. Met poriz hori tah-povohö Zerusalem añarab modariz hori tah-pov ritou metat hehaek ñomah, homeamegi? ⁵ Evo, pot bon, met arim loporizaro borourat hori tameg-poñ navet tepek, povoz ari amun parum zut ñomat hori ravepekezari ok,” pot mañah.

Zi uloñ navadamedeti zut tat mañah

⁶ Pot hat Iesu zi namedeti bavatat ñeti nao epat mañah, “Met aban nap hehapuh pim avasik zi named ñedet sat hehan zi pomed ahö ravat hehan aban pop orah rezah uloñ badapanen tavat napan hat emat eteohan, zi pomed uloñ navad betezam heh. ⁷ Tahan aban pop pim avasiz korav ravat heh-gog aban napun epat mañah, ‘Erom ae, met krismasañ 3 ne zi epemedek uloñ badapanen tavat nom hat etevai emoohon uloñ navad hez, povoz zi epemed betezam het hamaraz haleñav bamahavoz ne homet kaev netamahag, ni men bet.’ ⁸ Pot mañahan avasiz korav hehap pim ahopun epat mañah, ‘Nem ahop ae, tin hañ, oñ

krismas mod epovok am hepanen ne korav het zi kapotak bol zañ bat em betet ked beiroman hamar haleñai tapan. ⁹ Pot tat eteman tin ravat zi uloñ badapan ma tair, deip am het etepain. Oñ am navad hepan, povozahoh nim hameñ-okot tat men betem, pot gog aban pop hah.” Iesu pot parun mañah.

Iesu añ nap batin batah

¹⁰ Met paru Zudaholoz gogot nat heh-aliz poñiz nasik Iesu parum topour zeï namakeh lokat añarabon ñetiv mañooh. ¹¹ Met poek añ nap pitup menat pim kokatarï bapekü tat hehan tin haeñ tapanez pap tat pekuam sooh-nap hehan krismasañ 18 bon tah. ¹² Met añ pop hehan Iesu piin etet epat mañah, “Eñarim ae, ni nem nakoe em.” Pot mañahan emahan epat mañah, “Nim tat hezao petev ok bavon batomaz toh.” ¹³ Pot haovai Iesu pim marañ añ popuh bizahan pim kokatarï pekü tat hehaek tin ravat opep ravahan pi Godiz biñ hahot heh.

¹⁴ Tahan topour zeï pomakez aban korav ravat hehap parum gogot nat heh-aliz posik Iesu gog pov tat añ pop batin batahavoze loporih kaev ravat añarabon epat mañah, “Met alizañ 6 darim gogot tovai sameg-poñik pi ari rekot batin avatohopan, oñ darim gogot nat hez-aliz nasik pi tovai ari batin avatapanez hat pihaz emotunei.” ¹⁵ Pot mañahan Iesu hatevetet hañiv epat mañah, “Met ari aban moregari, orah rezah arim kauholor donkihol hez-zeï poñik lokat bat iverihaz alizañik baeñat samegin ivov namah, met gogot nat hez-aliz poñik amun ari gog pov tamegin arim

kauholor donkihol ivov namah. ¹⁶ Met povoz zut aliz epesik ne añ epop meñizat batin batohoeck ne ganö toh, pot homeamegi? Evo, pot bon. Met pi Abraamiz iz mimip Setenihö pim heris bahori batat hehan pi krismasañ 18 hori hehaek ne pimaz zakep tat Seteniz kezao ritou metat batin batohovoz ari nemaz ñeti horiv ok hameg.” ¹⁷ Pot mañahan pimaz kaev ravat hehari paru hatevetet tu ravat ñeo nak hehan modari Iesuz tin tovai emoohavoz paru biñ ravat pim abatao bat hel batah.

Miz ul navoti bavatat mañah
Matiu 13:31-32; Mak 4:30-32

¹⁸ Met Iesu pot mañat maot epat mañah, “Met God arim korav maupuz masakavoz roketak hepekezao tair hez? Ma kapot ou ravapanez tairavoti zu tat arin añom? ¹⁹ Met zi namedez abatao mizimed hameg-pomedez bi ul nao nap bat ñedeamahan berevat ahö ravamahapuh zi modañ ritou metat mar arur ahö ravamahan idehol emat parum zezeñ bizat oramah.” Pot Iesu parun mañah.

Iesu ist povoti bavatat mañah
Matiu 13:33

²⁰ Pot mañat ñeti mod epov epat mañah, “Met Godiz masakavoz roketak hepekezavoz tairavoti zut tat añom? ²¹ Met ist parava botevonañ honeo biamah-pei povoti zu tat hez. Met añ nap pei pov aviam bat parava bot ahovonañ honeo bizat basat em tamahan map tu hat ahö ravamah,” pot mañah.

*Haitok goeoroz ñetiv ev
Matiu 7:13-14,21-23*

²² Met pot mañat bon tahapuh Iesu Zerusalem zeitak sapan hat zeï pot betet zeisizañ sovai zeï ahotakaror goetakaroh ñetiv mañovai sooh. ²³ Met mañovai soohan aban nap piin epat at mañah, “Deim ahop ae, met añarab honep honep God pimeri bavatapan, ma dei mapori pimeri ba avatapanen tin hek?” Pot piin at mañahan ²⁴ Iesu haniv epat mañah, “Met añarab tin pohao het hepanez zeï posiz haitok poorö ahö bon, oñ goeor rezahan hezaek añarab ahovokaro poek lokat hepanez zu tovai sohopenez bapap tat hez, oñ ari tapuek lokat hepekez hat boi tat rez kek tohot hepek, povozahoh rekot lokat poek hepek. ²⁵ Met tokat zeï posiz maup haitokor merizapanen hepanen ari añarab nari iñidoh emat kerë hapekepuh kad kad urovai, ‘Deim ahop ae, haitokor tezeken emak,’ pot hapeken pi epat arin añapan, ‘Met ne arimaz unun, oñ taekanañ emat ok hameg,’ pot arin añapanen ²⁶ ari epat mañepek, ‘Erom, met ni deimatak emat baiñetinao añooñin hateveteogporah dari honeo gipizor ivov nohot hegivoz ni unun manat heza?’ ²⁷ Pot hapeken epat añapan, ‘Ne arimaz ununug, ari taek epatari ok. Met ari hori tovai emoogiri okeg, nehanañ zeï nanat pataek sei.’ ²⁸ Pot kos rez anat añapanez porah aban Abraamir Aisakir Zekopor Godiz propet aban modari map pim zeï tinasik lokat hepanen, ari iñidoh het etet hepekezaekanañ iñ hahot het kakamao hatevetehot gitahav men tep hat hepek. ²⁹ Pot ari tat hepeken añarab gitap berevamahaek

zei posikarohanañari, ma gitap bañodamahaek zeï posikarohanañari, añarab map ahovokaro emat Godiz zeï tin posik kohat het biñ ravat gipiz nohopan. ³⁰ Met rotap epat arin añom, Met petev añarab abatañ bon hezarihanañ nari tokat porah abatañinañ ahoari ravat hepan, oñ petev añarab ahö abatañinañ hezarihanañ nari tokat abatañ bonori ravat hepan.” Pot Iesu parun mañah.

Iesu zakepivonañ het hahat ev

Matiu 23:37-39

³¹ Pot mañoohan tapuraham Parisi aban nari emat piin epat mañah, “Erom ae, met aban ahop Erod pi ni nemenapanen ñomekez hahan dei hat-evetegig, ni zeï epat betet pat naek sekez nañak hat ev emeg.” ³² Pot mañahan Iesu hañiv epat mañah, “Met Erod had bed ñaipuz zut tamah-okopun ari sat epat mañepeken hatevetep, ‘Petev ma zeirevai pi pituhol añaraboh menat hezaek ruovai añarab lamao tat hezari batin batohopan, met au aliz posikaro bon tapanez porah pim gogot bon hatapan, povoz pi nimaz ñaihet nat.’ Pot ari sat piin mañepeken hatevetep.” ³³ Pot parun mañat Iesu maot epat hah, “Met rotap aliz epesik ma zeirevai ma zeirevaizasik Zerusalem zeitak non somaz emamoh-epoorozañ sohom. Met batam propet aban pori Zerusalem zeï potak ur ñomovai emooh, povoz ne amun Godiz ñetiv arin añovai samohoek Zerusalem tapuek soman paru ne navat ur noñomapan.” Pot pi hah.

³⁴ Pot mañat maot epat mañah, “Mai zakep ari Zerusalem añarab, Godiz propet abanari

menoog, ma pim gog aban modari arihaz meehan emoohan heleñinañ ur ñomoog, povoz epat arin añom, Met hohorep pim rohol batopourat ñep mezat korav tin hezavoz zut orah rezah ne arimaz zakep tat tin korav aravat hemaz zait tat hez, oñ ari povoz kaev ravameg. ³⁵ Ae, God evetepanen arim zeï ahö epat betezat ravapan. Met zeirevai ari neen maot et nanereotü, oñ tokat ari, ‘Godihö okop pim abatavonañ meehan emah, povoz piin biñ mañook,’ pot ari nemaz hapekez porahoh maot neen et nereeppek.” Pot Iesu parun mañah.

14

Eñar mar bavelat hehapuz ñetiv

¹⁻² Met parum gogot nat heh-aliz poñiz nasik Parisi abanariz ahö nap Iesu pim zeïmakeh sat parunañ honeo gipiz napanez mañahan pi zeï pomakeh sat lokat hehan aban eñar mar bavelat hehap pim nakoe toutat hehan paru aban poek hehari piin etet, Met aliz epesik okop tair metapan batah, pot homet piin et bameet heh. ³ Tahan Iesu aban lam pov tat hehapun etet Parisi abanarir aban ñetï kateñiz mañairaholon epat at mañah, “Met dari ñetï kateñir ah ñeñ baval hat tovai dari rekot gogot nat hez-aliz epesiz zut nasik aban lam nao tat hepanez nap meñizat batin batah, ma tair menahan hez?” ⁴ Pot Iesu parun at mañahan paru hañiv Iesun namañ, oñ am toutat et nenañ tat hehan, Iesu aban horï ravat hehap bat batin batat meehan sah. ⁵ Tahan paru porin maot epat mañah, “Met arim ñaro nap ma bol kau nap darim aliz gogot nat hekaz-nasik iv havë

navok ñodat sapanen ari sat meñizat bepeke? Ma evo darim gogot nat am hez-alizas eveg, dari sat pi meñizat navotü, pot homet hepeke? Evo, oñ ari zuam sat meñizat bepekezavoz zut ne amun meñizamohop ev.” ⁶ Pot Iesu parun mañahan aban pori hañiv piin mañapanez bapap tat heh.

Parum abatañ bat hel navatotü

⁷ Met Iesu poekam het eteohan aban gipiz napanez emah-nari aban ahoriz tek tinañik toutat heh, povoz ñeti epov añarab poek heharin epat mañah, ⁸ “Met arim kapotak nari gipiz bareñapanez porah ari sat honeo hepekez añapanen ari sat ni nap aban ahoriz toutamah-tek tinatak ganö tat toutotun. Met aban mod as hapanen emapanez pop pi aban ahop, povoz ganö ni poek toutat heken aban ahö pot nap emat toutapanez kerë hapanen, ⁹ aban gipizoz maupuhö pi rouvaepanen emat etet niin epat nañapan, ‘Met aban ahö nap ev emat hezag, nim toutat hez-okoeck pi zei maneken toutap,’ ganö pot nañapanen ni añarab modariz etañik tu ahov ravat bal hat sat okoh tokaratü toutekë hezavoz homet ev bar añamoh. ¹⁰ Oñ paru nim modari gipiz bareñat nimaz as hapanez porah ni honeo gipiz nekez hat sat okoh tokaratü toutat hekë, povozahoh aban gipizoz maup emat niin etepanepuh epat nañapan, ‘Nem modap, ev nem totoi aban ahoriz tekeñiz natak emat tout.’ Pot nañapanen ni añarab modariz etañik hapanen sat pim nañapanez poek toutat biñ ahov ravat hekë. ¹¹ Met navotihanañ ñeti epov arin añoh hometunei, oñ tairap pimauz abatao bat hel batat hahopanez pop God bat hor batapanen pi abatao

bonop ravapan, oñ tairap pimauz abatao bat hor batat hepanez pop Godihö pi abatavonañap bavatapan,” pot mañah.

¹² Pot mañat Iesu maot gipizoz maupun epat mañah, “Met ni gipizoz gog ahov tat nim naner bos ma nim kapotak modari, ma monir zeirurumanañarin as haotun. Met porin mañooken emat honeo het nim gipiz nohopanezavoz hañiv tokat gipiz hañikap bareñat nimaz as hahopanezaek nim hañiv havookezat ok ravo-hopan hez. ¹³ Povož tovai ni pot totun, oñ ni gipiz bareñookez porah paru monir zeirurum bonori, ma eñañ hori ravat hepanezari, ma etañ kutari, porizahar as haoken emat nim gipiz potü nohopan, ¹⁴ povoz tokat paru rekot nim gipiz hañikap bareñ nananotü, oñ nim gipizoz hañiv paru poriti am hepan. Tapanen tokat añarab tinari ñomapanezaekanañ maot baval hapanez porah God pimauhö añarab bon pori tin metookezavoz hañiv ni nanapanen bekë.” Pot Iesu parun mañah.

Gipiz ahot napanez mañah-ñetiv

Matiu 22:1-10

¹⁵ Met Iesu pot mañahan aban pinañ honeo paru toutat gipiz nooharohanañ nap piin pot mañah, “Tokat añarab sat Godiz zei tinasik pinañ honeo het gipiz nohot hepanez pori biñ pimau ravat hepan.” ¹⁶ Pot mañahan Iesu navoti bavatat ñeti nao epat mañah, “Met aban nap het pot homeh, Met ne bolor gipiz ahö tomapuh añarab ahovokaroz asiv meeman sat mañapanen emat napan. Pot homehapuh pimeri map emapanen

paru gipiz napanez asiv meehan soohan pir pim gog abanari gipiz ahoam beirat bat emat bizahan oraeh. ¹⁷ Tahan pim gog aban nap meepanez tat epat mañah, 'Ni sat añarab gipiz epotü emat napanez porin pat, "Ari dari sat pim gipiz tezat nepekez hahan ne emoh," pot mañat bavizat em.' Pot mañat meehan aban pop sat pim hahat porin mañah. ¹⁸ Tahan paru kaev ravat napuhö piin epat mañah, 'Erom, ne ham nar petev zum tohoek sat etemag, nim hameñ-okotü ne sat rekot bat nainotü.' ¹⁹ Pot hahan met mod napuhö piin epat mañah, 'Met ne bol kauhol 10 bohoek paru gogot tin tohopan ma tair? Petev ne sat etemag, pim bolor gipiz tat hamah-okoek ne nasotü.' ²⁰ Pot hahan met mod napuhö piin epat mañah, 'Erom, ne añap magei boh, povoz pi ne soman kaev ravapan hezavoz ne pi betet nasotü.'

Met añarab emapanez mañat meehan sahpори potam hat nasotuz hahan ²¹ gog aban pop maot sat maupun parum hahat zu mañahan pi hatevetet mogao ahoam tat pim gog aban popun epat mañah, 'Gipiz añaraboz hat bizohotü ahoam oraez, povoz ni iñidoh berevat sat zei ahö epataz okat epat añarab togü manat hezaek moniñ bonori, ma eñañ pekü tat hezari, ma haeñat nasari, ma etañ kut tat hezari, map emat gipiz epotü napanez mañeken emat nap.' Pot mañahan sat iñidoh heharin hahat mañahan kohat lokat hehan ²² maot emat maupun epat mañah, 'Nim hañit mañohon añarab emat loka-han atalip nat, oñ zei teri nar upai am oraez.' ²³ Pot mañahan maup gog abanapun maot epat mañah, 'Povoz maot nonoroh ma avañik añarab

sat em tamahaek, sat modari emapanez mañeken emapanepuh nem zei epamak map atalip tapanen tin ravapan. ²⁴ Met garos emat napanez asiv meehon naem tah-poriz nap emat nem gipiz epat nainotü. ’ ” Pot Iesu ñetiv parun mañah.

Nap tin hometahoh pim eñatak sapan

Matu 10:37-38

²⁵ Met narah Iesur añarab ahovokaro sohot Iesu havoe tat parun etet epat mañah, ²⁶⁻²⁷ “Aban tairap nenañ honeo emohopanez pop pi ne lopori ahoam nanapan. Tat pim nonor papar pim añar ñaror pim naner bos lopori aviam manapan, ma parumaz aviam zait tapan. Tat pi pimauz zaitiv betet nem zaitivok tovai emohot epat homehopan, Met mod nari kakam nao netohopanezaek ne kaev naravotü, oñ am pimaz homevai sohom. Pot homet nem zaitivok emohopan. Met pot nat tohopanezap rekot nenañ honeo naemotuzap ok. ²⁸ Met arihanañ aban nap pim zeimak demapanez pi garos toutat het, Nem zeimak demomaz zir bi bizohon oraezaek demoman rekö ravapan, ma rekö naravotü? pot pi homepan. ²⁹⁻³⁰ Met ganö pi zol bah nenahav bareñat revahatü tat bavon navat hepanen hop hop tapanen añarab modari etet pi batiu tiu batat, ‘Met aban okop zeimak demapanezaorap kapot tat tohot am betehan oraet hop hop tah,’ pot hapan hezavoz aban pot tapanezap garos tinam hometahoh demapan. (*Met povoz zut dari tinam hometahoh Iesunañ honeo sohok.*)

³¹ Met ñeti modao ev, ñai aban ahö nap pim irih ñai abanari 10 tausen hepanen aban ahö pop hatevetepanen ñai aban ahö mod napuz irih

pim ñai abanari 20 tausen hepanez popur pimeri, ‘Ari nae nap menepekez hat paru emamah,’ pot hapanen garos pi epat homepan, Met nem ñai abanari aviam, oñ pimeri ahoam hezaek, ganö dei emenat bavon avatapan hezag, tair tak? ³² Pot pi homet ñai aban ahö modapur pimeri am hotoh heriam hepanen pi aban nari meepanen sat aban ahö popun ñetiv epat mañapan, ‘“Met ñai aban ahoñariv arip main toutat ñetiv tinam hat bahon batepek.” Pot pi hahan dei nihaz emeg,’ pot piin mañapan.” ³³ Pot mañat Iesu parun epat mañah, “Aban popuz tinam homeh-taput ari tinam homet nenañ honeo emohopekezari taput tepek. Met garos ari tinam hometahoh rekot arim nonair naitü kos rez manat maot potuz home midin natotuzat ravat hepek, povozahoh rekot nenañ honeo emohopek,” pot mañah.

*Guaiiv muz natotuzataz ñetiv
Matiu 5:13; Mak 9:50*

³⁴ Iesu pot mañat maot epat mañah, “Guaiivet tin nat ok, dari gipizoh beteamegin tin muz tamah. Oñ guaiivetaz muzeo bon tapan, povoz tair tat dari maot bamuz batak? Evo, pot nao takaz nonor bon. ³⁵ Met hamar haleñai tapan hat avasik guaiiv pot navetetü, oñ naek betekan betezam oraepan. Met ari hat koveñinañari okeg, nem hahö-epovon hatevetet tin hodad ravei.” Pot Iesu parun mañah. (*Ganö dari guaiiv potaz zut hori ravakan evetepan hezavoz homet Iesu ñeti epov hah.*)

15

Sipsip naputī bavatat mañah

Matiu 18:12-14

¹ Met narah Iesuz ñetiv hapanen hatevete-hopanez hat takes monis booh-narir hori modañ tovai emooh-nari pim nakoe emat het pim ñeti haohavon hatevetehot heh. ² Tahan Parisi abanarir aban ñeti kateñiz mañairahol honeo hehaek parun etet kaev ravat parumam epat nae nap mañooh, “Met aban epop añarab hoririz zait tat bat em batamah, ma parum zeñik sat parunañ honeo het gipiz namah.”

³ Pot paru haohan Iesu hatevetet bol sipsip naputī bavatat ñeti nao epat parun mañah, ⁴ “Met aban arihanañ napuhö pim bol sipsipihol 100 poriz korav ravat hepanen nap naek sapanen etet mod tin hepanez 99 pori pi betet naek sapanez popuz melahar sapan. Met aban pop bol naek sapanezapuz melahar sohot bar batapanepuh, ⁵ biñavonañ bañelet bat emat pimatak maot meñepan. ⁶ Tapanepuh pimeriz as hapanen emapanen epat parun mañapan, ‘Met nem bol sipsip epop naek sat hehaek petev ne melahar sohot maot bat emohovoz homet dari biñ ravat hekaz arimaz as hahon ok emeg.’” ⁷ Met ñeti pov parun mañat Iesu maot epat mañah, “Met bol sipsip nap naek sapanen maot bapan, pot aňohovoz zut aban nap ma añ nap pi hori tovai emohopanezaekanañ loporī borourat hodad tinao maot bapanez popuz abarah Godinañ hezari piin etet biñ pimau ravat hepan, oñ añarab heri kos nenañik tin tat, ‘Dei tinari ev,’ pot hat parum loporizaro borë naur

hepanez poriz paru biñ naravotü.” Pot Iesu parun mañah.

Monisiti bavatat hah

⁸ Met Iesu pot mañat moni nasiti bavatat ñeti modao epat mañah, “Met añ nap pim moni heleñ 10 bat hepanen nas naek ñodapan. Tapanen pi havoñad rañizat tinam etepanepuh marañinañ nonair nai map bahou batat ahoam mel tohot maot bar batapan. ⁹ Tat pinañ paru zeï honetak hepanezarin epat mañapan, ‘Met nem moni naek sahan mel toh-pos bar havatoh, povoz dari honeo biñ ravat hek.’ ¹⁰ Met rotap añoh-epovoz zut aban nap ma añ nap hori tooh-poñ betet maot pim loporï borourapanen Godiz enzolihol piin etet biñ pimau ravat hepan,” pot mañah.

Aban ro naputi bavatat mañah

¹¹ Met Iesu pot mañat ñeti mod epov añarabon mañah, “Met aban nap pim ro honeñariv batahan heh. ¹² Tahapuh parup ahö ravat het bosip pim papapun epat mañah, ‘Apai, nimotukanañ nem monisir mod natü ne petev nanekez zait toh.’ Pot mañahan papap hahat tat pimotoü baverat bamain batat ro ahop natü manat ro goep natü manah.

¹³ Met pot metahan ro goep aviam het hotoh pataekam sapanez pim monisir nonair naitü bahou batat bahapuh zeï hotoh nasik sah. ¹⁴ Tahapuh poek het añahol bovai monis manovai nonair nai mapotü zum toohan pim monis bon tah. Tahan zeï posik utar napel gitap kez mañat hehan gipiz map bon tahan pi gin ahoam ñomat heh, ¹⁵ povoz pi zeï posik aban napun gogot

tapanez sat mañahan aban pop pim boloholoz korav ravat het piuhö gipiz manohopanez mañah. ¹⁶ Tahan pi bol zeitak sat korav ravat gipiz manohot hehan aban maup pi gipiz naman tahan het gin ñomahapuh bolohol gipiz noohaek teritü bat pim nohopanez homet zait tat heh.

¹⁷ Pot toohapuh pi hodadeo bat epat homeh, Met nem papapuz gogot metamah-abanari gipiz ahoam manamahan namah, oñ ne ev gin ñomohot betezam hez, ¹⁸ povoz ne sat nem papapun, ‘Apai, ne ni hori ahov hanetoh, ma God amun horiv ahoam hametoh, ¹⁹ povoz ne nim rop ravat rekot naketü, oñ nim as rop ravat hem,’ pot mañom. ²⁰ Met pi pot homet pim papapuhaz sapanez hat bal hat sohot papapuz zeitaz nakoe honoohan pim papap hotohanañ piin etet pim loporih zakep ahov tat porü hat sat rop ba opitit tot nat iñ hah. ²¹ Tahan rop epat mañah, ‘Apai, ne ari God horiv ahoam haetoh, povoz ne nim rop rekot maot ravat naketü.’ ²² Pot mañahan papap mañah-pov barotap navat, oñ pim as roholon as hahan emahan epat mañah, ‘Ari zuam sat nem ro epopuz dimir giv tinatü, ma mar riñirar eñ suñ honeo bat emat ro epopuk memeepekepuh, ²³ sat bol kau goe obun tinap demat bat emat urat arö tepeken nem modarinañ dei biñ ravat nohot hek. ²⁴ Met etei, nem ro epop naek sat hehan hañomah homet hehon biririam het ev emah, ma pimaz bon hatah homet hehon ev maot haemahag, aliz epesik dari pimaz biñ ravat bolor gipiz tepeken nak.’ Pi pot hahan as rohol hatevetet pim hahat tat bol kau hah-pop sa bat emat urat arö tahan

paru topourat ro popuz bolor gipiz tah-potü biñ ravat nohot heh.

²⁵ Pot toohan ro ahop avasik gogot tohot hehaekanañ emat zeitaz totoi haret hatevetehan paru daas hat daat mezooh. ²⁶ Tahan pi pim papapuz as ro napun epat at mañah, ‘Met tairaiz paru daas hat daat mezamah?’ ²⁷ Pot mañahan as rop hañiv epat mañah, ‘Evo, met nim bosip sat hehaekanañ maot emat hezan aripim papap pimaz biñ ravat bol kau tinap urat bat emat manegin nohot het daat ak mezamah.’ ²⁸ Pot hahan nanep nag tat kohat zei giruvok daat mezooh-poek bosipuz nakoe sat nalok, oñ am iñidoh hehan papap pi nalok tat iñidoh hehavož loporih zakep tat berevat emat mañah. ²⁹ Tahan ro ahop pot mañah, ‘Met nehoh krismasañ ahoam nim gogot tinam tohot nim ñeo ne nael, oñ nim hameñitam baval hat asit netooh, met nem hatarinañ dei biñ ravat nakaz ni bol kau tin okat nap naur. ³⁰ Met nim ro akap pim monisir nonair naitü ahoam maneñin basat bogi tohot manohot hehan bon tahan maot ev emahan ni bol kau ro tinap tairaiz pimaz urapanez mañeñin paru bat emat urat arö tahan nameg.’ ³¹ Pot hahan pim papap epat hah, ‘Nem rop, ni nenañ orah rezah ahoam hez, povoz nemotü map nimotuhar ravat hez, ³² oñ nim bosip hañomah homet hehon sa hehaekanañ maot emahan eteohö, povoz aliz epesik biñ ravat bolor gipiz tat nameg-pov tin ok tameg.’ ” Pot ñeti epov Iesu añarab poek heharin mañahan paru hateveteh.

Aban hori toohapuz ñetiv

¹ Pot añarabon mañat Iesu maot pim mañairooh-abanarin ñetiv epat mañah, “Met aban moniñ ahö oraeh-nap pim nonair naituz korav hepanez hat aban nap meñehan korav hehan tokat aban mod nari emat ahopun pot mañah, ‘Met nimotuz korav hepanez aban meñeñin hez-pop nimotuz tin korav nakez, oñ natü betezam pim bamahaek bon tovai samah.’

² Pot mañat sahan ahö pop aban korav meñehan hehapun as hahan emahan epat at mañah, ‘Ni ganö teñin mod nari emat nim ñetiv nañahan ne hateveteohö, povoz ni okopuhö maot nemotuz korav ravat naketü, oñ gogot tovai emooñivoz ñetiv meneñin hez-tep poñ bat emeken ne etet nim gog tooñivoz kapotaz tin hodad tom.’

³ Pot mañat meehan aban pop berevat epat homeh, Kar, nem ahopuhö ne gogotak hehoek petev noruah, povoz ne tair tom batah? Met ne avas menat ñedemaz kez tat natotuzat hez, ma orah rezah gipizor nonair naituz nem modarin mañ mañohomaz ne tair mañom homet batu batamoh.

⁴ Pot homet maot epat homeh, Kar, met nem gog epov bon tapanen modari bat em navatat gipiz nanohopanez hat petev ne paru barekev metom.

⁵ Pot homehapuh aban nari parum aban ahopuhö pei nai manat, ‘Tokat maot monis nanekë,’ pot mañahan hehariz honep honep as hahan pihaz emah. Tahan garos emah-popun epat at mañah, ‘Met deipim aban ahop tairai ni nanahapuh tokat pi monis manekez nañah?’

⁶ Pot mañahan pi epat mañah, ‘Met gipiz arö tameg-oel dramuñ 100 nanahaek maot pi monis manomazat hez,’ pot

hahan aban pop epat piin mañah, ‘Povoz nim nanahan beñivoz tep poe bat 100 baolat 50 nen red men.’ ⁷ Pot mañahan mañahat tat sahan aban modap emahan korav heh-pop taputam piin at mañah, ‘Met deipim aban ahop ni tairai nanat hañ monis manekes nañah?’ Pot mañahan popuhoen pat, ‘Met uit ul bekitü batam 100 nanat monis hañ manomaz nañah,’ pot hahan epat mañah, ‘Povoz nim batam potü beñivoz tepae bat 100 olat 80 nen red men.’

⁸ Potam aban korav heh-pop tovai soohan tokat aban ahop hatevetet popuz hodadevonañ het pot tahavoz homet, ‘Auma, pi aban hori tahap ok, oñ modari tin metapanen tin hepan hat home tinavonañ het okat tah,’ pot modarin mañah.” Met Iesu pot ñetiv mañat maot epat mañah, “Ui, rotap ham eparahatuz homet hezari parumauz heriñiz homehot hez. Tat modari hañ tinao metohopan hat hodad ahovonañ het nae nap moreg metovai samah. Oñ Godiz alizavok hez-añarab pori parum hodad ahovonañ het tamah-okat nat.

⁹ Oñ epat añoman ari hatevetei. Met ari ham eparah hezarah arim monisir nonair nai modatunañ añarab mod bonori meñizohot parunañ ñod rezat hepekezaek tokat arim monis betet abarah sepekez porah God arimaz biñ ravat bat em avatapanen pohao het hepek.

¹⁰ Met aban tairap pi gog goevoz homet gog pov tin tapan, povoz pi gog ahovoz rekot tin korav ravat tovai sohopan, oñ aban tairap pi gog goevoz homet moreg tapanez pop gog ahovoz taputam pi tin korav naketü, oñ moreg tohopan. ¹¹ Met nap

ev hamarrah pim monisir pimotoü bat hepanezaek tin nat hepan, povoz abarah God pi naiz koravop ravat hepenez namañotü. ¹² Met napuhö pimotoü ni bat het korav ravat hekez nañapanen potuz ni tin korav narav hekë, povoz God nim pohao bat hekez potü nanapane? Evo, rekot nananotü.

¹³ Met gog aban nap rekot aban ahö houloñariviz gogot nametotü. Oñ pot tapan, povoz pi aban ahö napuz pim lopori manapanepuh popuz gogot tinam tohopan, met aban ahö modapuz kaev ravat hepanepuh pim gogot tin natotü. Met povoz zut ari rekot Godiz gogot tovai moni ahos bepekez homet zait natotü, met ni nap moni ahos nim bookez homet zait tookez pop zuamam monisiz homevai Godiz gogotaz kaev ravat hekë,” pot mañah.

Parisi nari kaev ravahan mañahat ev

¹⁴ Iesu pot hahan met paru Parisi aban honeo het hatevetehot hehari paru monisiz zaitiv ahoam tat heh, povoz pi pot hahan paru hatevetet giz meu metah. ¹⁵ Tahan Iesu parun epat mañah, “Met ari Parisi abanari arim añarab modariz etañik tinam tovai samegin arin etet, “Tin tamahari ok,’ pot arimaz hamah, oñ God arim loporizaroh hezat eteamahan tin narav. Ma rotap arim zait tat tamegiv God eteamahan betezao ravamah.

¹⁶ Met batam Mosesir propet aban modari amun Godiz ñetiv haohan ñeti poñ añarab haovai emoohan Zoan tokat berevah. Met pi berevahaekanañ ari Godiz masakavoz roketak hepekez ñeti tin pov dei haovai samegin añarab hatevetet

rok potak hepanež hat boi tat tovai samah. ¹⁷ Met tokat abarar ham eparar nonair nai map ev hež-epotü bon tapan, oñ Mosesir propet aban modariz ñeti menahan hež-poñiz nao aban napuhö rekot bavon navatotü.

*Añarab tat het maot navetetuz hah
Matu 5:31-32, 19:9; Mak 10:11-12*

¹⁸ Met aban nap pim añap betet añ modap bapan, povoz pi añ pop givogipuz zut bat hepanen piiti horiv am hepan. Met aban tairap pi aban modapuhö añ kaev metapanen hepanež pop bapanezaek aban pop amun givogipuz zut bat hepanen piiti horiv am hepan,” pot mañah.

Aban monisinañapur Lasarusiz ñetiv

¹⁹ Pot mañat pi maot epat mañah, “Met aban monir zeirurumanañap hehapuh orah rezah pi zei tinamakeh orohot gipiz tinatü nohot het dimir giv redevonañ tinatuhar tooh. ²⁰ Met aban mod nonair nai bon nap pim abatao Lasarus pop pim herisik obul uveo berevoohañ ahoam tat hehan modari pi bat emat monisinañ popuz ze i tinamakez temeraz haitokoroh meñehan heh. ²¹ Tahan pi poek het aban monisinañap gipiz nohopanen lopoñ ñodapanen bat emat manohopanen nohopan hat heh. Tahan hadehol emat tañañinañ pim obuloñ an nohot heh.

²² Pot tohot heh-aban pop ñomovaiam enzolihol emat pim pulip abarah basat Abraaminañ meñehan heh. Met aban monisinañap amun tokat ñomahan baveirah. ²³ Tahan horiek pi sat het kakam ahov hatevetehot hehapuh agarë revah pataek etehan Abraamir Lasarus tin heh.

24 Tahan pi Abraamin ñeo ñarah epat mañah, ‘Abraam nem izap ae, met ne ev it epañadek kakam ahov hatevetehot hez, povoz ni nemaz zakep tat Lasarusin mañeken pim marap havevok barizat emat nem tañarah bizapanen tamar tap.’ 25 Pot mañahan Abraam aban mod popun epat mañah, ‘Nem izap, ni irih hamarrah nonair nai ahotunañ het nen potuz biñavonañ heñ-pov ni hodad, met petev nim potü bon tahan ni kakamavonañ ok hez. Oñ aban epop hamarrah horivonañ heh-pov bon tahan petev pi nenañ honeo tinaek ev hez. 26 Met ev deim hezaek ma ok arim hezaek pavarah gup ahori hez-poek rekot ev hezari arihaz naemotü, ma ari okori amun rekot ev deihaz naemotü.’ 27-28 Pot mañahan pi iñivonañ maot Abraamin epat mañah, ‘Abizai, rotap ak hañ, povoz nem naner bos 5 hamarrah am hezaek, ganö paru amun nem tohot kakamavoz zei epesik emapan hezavoz, ni Lasarusin mañat meeken sat parun badede mañapanen paru hatevetet hodad ravap.’

29 Pot mañahan ñeti hañ epov Abraam piin mañah, ‘Met aban Moses ma Godiz propet abanariz ñeti hahan hez-poñ ok hakez, povoz nim naner bos rekot ñeti poñ hapanen hatevetet baval hahot hepan.’ 30 Pot mañahan aban pop maot epat mañah, ‘Evo abizai, ñeti poñin paru hat navet hez, oñ aban ñomah-napuhö sat parun mañapan, povozahoh paru hatevetet parum lo-porizaro borourat tin tovai emohopan.’ 31 Pot mañahan Abraam ñeti hañiv epat mañah, ‘Met Mosesir propet modariz hahan hez-poñ paru hat navet hezaek ne ñomah-nap maot meeman sat

ñetiv mañapanen paru am hat navetetü,' pot pi hah." Iesu parun pot mañah.

17

Modari moreg nametotuz ñetiv

Matiu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

¹ Met narah Iesu pim mañairooh-abanarin epat mañah, "Met ev hamarrah orah rezah añarab narihö modari moreg metat horiv tohopanez mañohopanen hori ravohopan, oñ modari hori tohopanez mañohopanez pori hañ hori ahov tokat bapan. ² Met aban nap tin het nemaz aviam homet hepanen mod napuhö moreg metapanen pop non horioroh maot sapan, povoz moreg metapanez pop hañ horiv tokat bapan. Met pi moreg namet hepandez poratiam mez kerë hat iv havevok sa ñodat emiv elat ñomapan, povoz tin ok ravapan. (*Met pi garos ñomapan, povoz pi Iesuz homeo badae batat hepandezap moreg metat bahori batapanezavoz tokat hañ horiv navotü.*) ³ Met ganö arim modari moreg metepeken hori ravapan hezavoz tinam homet arimauz tin korav ravat hezei.

Met nim mod nap hori nao tapanen tin bade de mañeken pim hori tapanen mañek ezavoz zakep tat loporï borourapan, povoz ni pim pov unun manek. ⁴ Met pi aliz nasik ni hori netapanepuh aliz tapusikam pim hori netapanezavoz zakep tat emat niin epat nañapan, 'Nem hori netoh-pov unun manek ezakep tat ev emat nañamoh.' Met pi pot niin nañat maot aliz hon tapusikam hori netovai nañovai sohopenen 7 ravapan, povoz pim

horï poñ ni am unun man.” Pot Iesu parun mañah.

Paru Godiz homeme hepanez mañah

⁵ Met pot Iesu mañahan aposor abanari piin epat mañah, “Deim ahop ae, met deim Godiz homeme hakez-epov ba ahö bateken nim añeñ-okat tovai sookë.” ⁶ Pot piin mañahan pi parun epat mañah, “Met zi miz pomedez uloñ goe hez-poñiz zut ari Godiz aviam homeo badae batovai sohopek, povoz ari rekot zi ev totoi hez-epemededen epat mañepek, ‘Nim oroñinañ hono tizat sat iv havë okovok rouvat hez.’ Pot mañepeken zi epemed taput tat tizat sat iv havevok rouvat hepan.” Pot pi parun mañah.

Gog abanariz tohopanezat mañah

⁷ Met Iesu pot mañat maot parun epat mañah, “Arihanañ nap pim añap meepanen pi adasik sat gogot tohopan, ma bolohol gipiz manohopanezakekanañ maot hapanezai emapanen pim abup, ‘Eñarim, ni gogot ahö teñ, povoz zuam emat toutat nim gipiz nohoz,’ pot mañapane? Evo pot namañotü, ⁸ oñ añ pop emapanen pim abup epat mañapan, ‘Zuam emat nem gipiz bareñat tezat naneken ne nomanahoh ni tokat nekë.’ ⁹ Pot mañapanen pim añap mañapanezat tapanen aban pop pim abatao bat hel batat, ‘Tin ok neteñ,’ pot mañapane? Evo, oñ añ pop pim gog nenaometohopanezap ok, povoz pi pot namañotü. ¹⁰ Met povoz zut ari Godiz gogot tohopekepuh epat homehopek, Met dei gog aban betezari ev, Godiz hahan hezatom am tovai sameg, povoz gog tameg-epovoz homet darimauz abatañ bat

hel navatotü, pot homehopek.” Iesu pot parun mañah.

Iesu abanari 10 batin batah-ñetiv

¹¹ Met Iesu Zerusalem zeitak sapan hat sohapuh Galili zeisir Sameria zeisiz bodorih ¹² zei nataz totoi honoohan abanari 10 obuloñ pohao tat heh-nari emat parum pot tat hehavoze homet pim totoi naem, oñ hotoh pataek rouvat het, ¹³ Iesun etet ñeo ñarah epat mañah, “Iesu deim ahop ae, ni deimaz zakep tat eñiz.” ¹⁴ Pot mañahan Iesu parun etehapuh epat mañah, “Ari borourat sat aban anumaihol bareñ elat mañaramah-poriz narin mañepeken arim heriñin etepan.” Pot mañahan aban pori borourat pim mañahat tapan hat nonoroh sohan parum heriñ tin ravah. ¹⁵ Tahan aban nari am sahan aban honep pim heris tin ravahavoze etet maot borourat ñeo ñarah hat Godiz biñar sos haovai emat, ¹⁶ Iesuz nakoe rariñ rez bareñat epat mañah, “Erom, ni tin tat ne batin navateñ,” pot mañah. Met aban maot emat piin mañah-pop Zuda aban bonop, oñ pi Sameria zeisikanañap, ¹⁷ povoz aban popuz tahavon Iesu etet pot hah, “Met abanari 10 ne batin batohog modari taek ok sah? ¹⁸ Tahan aban Sameria zei pat posikanañ nen epop Godiz biñar sos haovai maot borourat emah.” ¹⁹ Pot hahapuh Iesu maot aban popun epat mañah, “Petev ne ni batin navatomaz tin homet nehaz emeñ, povoz nim herisik obuloñ pohao tat heñiek batin hanavatohog, ni bal hat sa.” Pot mañahan sah.

Godiz roketak hepanevoz at mañah

Matu 24:23-28,36-41

²⁰ Met narah Parisi aban nari Iesun epat at mañah, “Met dari Godiz masakavoz roketak tin hekaz pov tairarah ou ravapan?” Pot at mañahan Iesu parun epat mañah, “Met arim hag-okov ari rekot arim etañinañ et nareetuzao ok, ²¹ oñ pov petev ev arim ñaravatak ou haravat hakez, povoz añarab nari, ‘Koin ok ou ravahan eteg,’ pot nari rekot nakaotü.”

²² Pot parun mañat Iesu pim mañairooh-abanarin epat mañah, “Met tokat ne Añaraboz Nanep maot eromaz aliz posin ari etepekez zait tat homehopek, oñ zuam et narezotü. ²³ Met tokat napuhö epat hapan, ‘Pi haemat hezag, emat etei,’ ma mod napuhö, ‘Pi ok emat hez,’ pot moreg hapanen ari barotap batat pot hapanezarinañ sotunei. ²⁴ Oñ uas abarah reamahan dari mapori eteamegivoz zut ne Añaraboz Nanep maot eroman ari neen etepeke, povoz napuhö, ‘Pi koin ev haemat hezag, emat etei,’ pot hapanen ari parum hapanevoz barotap batotunei. ²⁵ Oñ añarab petev hez-eperihö garos ne kos rez nanat kakam ahov netapanen hatevetem.

²⁶ Met batam Noa het sipimak demah-porah añarab horiam tooh-povoz zut ne Añaraboz Nanep ev hamarrah maot eromazarah añarab taputam tohot hepanen erom. ²⁷ Met iv havë ahov emat zeisikaro bamezapanez totoi ravahan paru unun het gipizor ivov novai añarab nae nari bovai soohan Noa sipimakeh lokahan iv haveo bamezahan añarab mapori emiv elat ñomat bon tah. ²⁸ Ma tokat aban Lot pop heharah,

añarab pinañ heh-pori amun taput gipizor ivov nohot haeñ tat parum modari natü manooohan paruhoen hañitü manoooh. Tat avañ menat ñedehot parum zeñ demohot heh. ²⁹ Oñ aban Lot tin pop Sodom parum zeñ pot betet pataek sahan añarab unun hehan it ahoñader heleñ utaraz zut abarahanañ ñodat ur ñomahan ñadat bon tah. ³⁰ Met povoz zut añarab ununuam hepanen ne maot erom.

³¹ Met maot eromaz porah añarab zeñ aropoñik* toutat hepanez pori maot kohat parum zeñnik sa lokat parumotü navotü, ma añarab avañnik sat gogot tohopanezari maot parum nai bapan hat zeñnikaz naemotü. ³² Met aban Lotiz añapuz metahavoz homet hodad ravei.† ³³ Met aban tairap pimauz heris tin hepanez homet tovai sohopenez pop ñomat hori ravapan, oñ aban tairap Godiz homeme hepanezaek pim heris tin hepanez hom namee hepanez pop pohao tin het hepan. ³⁴ Met ne emomaz porah zeñ namakeh aban nañariv orat hepanen God nap bapanen nap am hepan. ³⁵ Ma añ nañariv amun honeo het gipizoz gogot tohopanen God nap bapanen modap am hepan. [³⁶ Ma aban nañariv avasik hepanen God nap bapanen nap am hepan.]” ³⁷ Pot Iesu parun mañahan pim mañairooh-abanari epat piin at mañah, “Deim ahop ae, met nim hameñ-okov taek tapanezao ok hameñ?” Pot hahan Iesu naiti bavatat epat hah, “Met anumai nap ñomat hamarrah oraezan havı ahö duhol emat ñodat

* **17:31:** Pavar 31 -Mak 13:14 sat 23 akopun eterë. † **17:32:** Pavar 32 -Met Lotiz añap pimotoü betet nonoroh haemat maot pim potuz homet borourat etevaiam ñomah.

map togü manamahan dari eteameg.” Pot Iesu parun mañah.

18

Añ nap aban nap meñizapanez mañah

¹ Met Iesu pim mañairooh-abanari orah rezah Godin mañ mañohot het kaev naravotuz homet ñeti epov parun mañah, ² “Met zei natak aban añaraboz ñetiñ hatevetet an tooh-nap heh, met pop pi Godiz ñaihet nat, ma pi añaraboz amun zakep nat. ³ Met zei potak añ hapuri nap amun hehan pim añ mod napuhö hori nao am metovai emoohan añ pop orah rezah aban ñetiñ an tooh-pop meñizapan hat emat piin epat mañooh, ‘Erom, met añ okop ne bahori netamahaek ni neñizat pi ñevok bizat ñetiv hat ba oñ batekez zait toh.’ ⁴ Met pot mañoohan aban pop houloam hat navet, ma añ popuz mañahat nat hehan am mañoohan pimam epat hah, ‘Met ne Godiz ñaihet nat, ma añarab modariz zakep nat, ⁵ oñ añ okop ahoam nañamahavoz ne kaev ravat hezaek meñizom, ganö pi emat mañohot hepanen nem heris map kaev ravom hezag, pim nañamahat am tom.’” ⁶ Pot Iesu mañat maot epat mañah, “Pot aban hori okopuz hamahat ari hatevetei, ⁷ oñ God tin popuz añarab orah rezah alizañir kuturuñik meñizapanez hat rez kek tat mañohopanen pi am kaev ravat het nameñizotu? ⁸ Evo, rotap pi zuamam hatevetet zakep tat meñizohopanezap ok. Oñ tokat ne Añaraboz Nanë epop maot eromaz porah ne añarab hamaraharin eteman

paru Godiz homehot am mañ mañohopan, ma tair?” pot pi parun mañah.

Aban nañariv Godin mañ mañah-ñetiv

⁹ Met aban nari parumauz, “Dei tin tame-giri eveg,” pot hat parum abatañ bat hel batat modarizañ bat hor batooh-pori hehan Iesu ñeti epov parun mañah, ¹⁰ “Met aban nañariv parup Godin mañ mañapanez hat tup ahomakeh lokah. Met poñariviz nap pi Parisi abanap, met modap pi takes monis boohap. ¹¹ Parup poñariv lokat hehapuh Parisi abanap pim main rouvat het pimauz abatao bat hel batat Godin epat mañ mañah, ‘O God, met ne eteamohon aban modari hori tovai samah. Tat paru nari modarizatü givogü bamah, ma modariz añahol bamah, ma hori modañ amun tamah, oñ ne parum tamah-pot nat tinam tamohop ev. Oñ aban takes moniñ bamah-hori akapuz zut ne nakez, povoz niin biñ nañamoh. ¹² Met God, orah rezah sandeñik aliz nasikaro ne nimaz homet gipiz nain hez, ma orah rezah nem monisir nonair naituz gamoñ biivai samohon 10 ravamahan gamö honeo bat nim tup ahomakeh biamoh.’ ¹³ Pot pimauz abatao bat hel batat hat bon tovai aban mod takes moniñ boohap pataek rouvat het pim hori tovai emoohavoz homet zakep tat marañ teurat, ‘Mai oe,’ hat pim gagao tok rizat Godin epat mañ mañah, ‘O God, ne home horivonañap eveg, nemaz zakep tat neñiz,’ pot hah.” ¹⁴ Met Iesu ñeti epov parun mañat maot epat mañah, “Rotap epat añoman ari hatevetei. Met God parupim mañevokaron hatevetehapuh pi takes monis boohapuz zakep tat pim horiv

olahan maot pimatak sah, met modapuz zakep nat, pim home horiv am pinañ hehan sah. Met rotap aban tairap pimauz abatao bat hel batat hapanez pop God maot bat hor batapanen abatao bonop ravapan, oñ tairap pimauz abatao bat hor batat hepanez pop Godihö pi abatavonañap bavatapan,” pot mañah.

Iesuhaz ñaro goeri bat emah

Matiu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵ Met narah añarab nari parum ñaro goerih Iesu maras bizapan hat pihaz bat emah. Tahan pim mañairooh-abanari porin etet ñai mañat, “Sei, sei,” pot mañah. ¹⁶ Tahan Iesu hatevetet aban porin epat mañah, “Evo, ari tovai paru bagaa batotunei, oñ zeï manepken ñaro goe okori nehaz bat emap. Met ñaro goe okori, ma parum zut ravat hepanezi Godiz masakavoz roketak hepan, povoz nehaz bat emap. ¹⁷ Met rotap epat añoman ari hatevetei. Ñarohol parum papaholoz irih het tovai samahavoz zut aban tairap Godiz irih het natotuz pop pim masakavoz roketak rekot naketü,” pot hah.

Aban nonair naitunañapuz ñetiv

Matiu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸ Met Zuda aban ahö nap Iesun epat at mañah, “Añairameñ tinap ae, met ne tair tohoman nem tin pohao het hemaz pov nanapan?” ¹⁹ Pot mañahan Iesu piin epat mañah, “Met God nenap pi tinapug, ni tairaiz nemaz tinap neen nañeñ? ²⁰ Met ni ñeti kateñir ah ñe epeñiz hodad, Ni tovai aban modapuz añap botun, ma ni tovai mod nap men ñomotun, ma ni tovai givogï totun,

ma ni tovai aban modapuz ñeti moregao haotun, met nim nonopur papapuz abatañ bat hel batat tin metovai sohoz.” ²¹ Met pot mañahan aban pop Iesun epat mañah, “Met ne goerahanañ nim nañameñ-okat tin tovai emohot petev ñeti katë map hameñ-okon baval hat hatovai emamoh.” ²² Pot hahan Iesu piin etet epat mañah, “Met ni hon nen navoz tin homet nakez, povoz sat nimotü map bat gamö rezat modari maneken monis nanapanen ni moni pos bat paru añarab moniñ bonori manovai sekepuh ni emeken deip honeo sohopen. Met ni pot tekë, povoz tokat abarah seken Godihö pohao het hekez hañ tin pov ni nanapanen bat hek.” ²³ Pot mañahan aban pop ñeti povon hatevetehapuh pim nonair naitü ahoam oraeh, povoz pim lopori honoñai ahoam tat zakep heris ravat heh.

²⁴ Tahan Iesu pim loporih honoñai tahavon etet pot hah, “Met aban nonair nai ahoam biamahan oraezari kez tatahoh Godiz masakavoz roketak sat hepan. ²⁵ Met bol kamer ahö nap dimiñ meameg-ba napuz puoroh lip hat sapanez pap tat hepan, met povoz zut paru nonair nai aho-tunañari Godiz masakavoz roketak sat hepanez bapap tat honoñai ahov tapan.” ²⁶ Pot hahan pinañ honeo heh-añarab pori hatevetet at mañah, “Ui erom, povoz tairari God pimeri bavatapanen tin hepan?” ²⁷ Pot at mañahan Iesu parun epat mañah, “Met añarab parumauhö añoh-okat rekot natotü, on God nonair nai mapotü tin tamahapuhö rekot paru poek sapanez nonor ba ou batapan.”

²⁸ Pot hahan Pitahö Iesun ñeti hañiv epat

mañah, “Met ni hatevet, dei deimotur deimeri betet ninañ honeo dari ev emameg.” ²⁹ Pot mañahan Iesu parun epat mañah, “Ne rotap pima arin epat añamoh, Tairap Godiz masakavoz ñetiv modarin mañapanez hat, pim zeir hamar ma añar ñaro ma nonor papar naner bos betet sohopenezap, ³⁰ Godihö ev ham eparah mamog bat het betet sohopenez potü ritou metat mod tin bat hepaneze hañ potü ahoam pi manohopan. Tapanen pi tokat abarah pohao tin het hepan,” pot mañah.

*Iesu ñomapanez bar mañah-ñetiv
Matiu 20:17-19; Mak 10:32-34*

³¹ Met Iesu pim mañairooh-abanari bavizat pat naek honat epat parun mañah, “Erohol, arin epat añoman hatevetei. Met petev dari Zerusalem zeitak sakan ne Añaraboz Nanepuz ñetiv batam propet abanari menahan hez-potam netapanen rotapuv ou ravapan. ³² Met paru pot netapanez porah navat aban pat Godiz hodad nat heznari manapanen porihö nemaz ñetü horiv hat neen ñaike nañat gim lolov neñizat birepenañ nourat zirah nevizat ur noñomapan. ³³ Tapanen aliz nasikaro bon tapanen zeirevaizasik baviriri navatapanen ne maot bal haom.” ³⁴ Iesu pot parun mañah, oñ paru hatevete hapuh Iesuz pot mañahavoz kapot iz ravat hehan paru kut tat in balavü tat epat nae nap mañah, “Met ñetü tairao ok hamah batah,” pot hah.

*Etañ kutap batin batah-ñetiv
Matiu 20:29-34; Mak 10:46-52*

³⁵ Met nonoroh sohot Zeriko zeitaz totoi honoohan aban etañ kut tat et narë heh-nap non helevavok toutat pi añarab sat em toohan monis manapan hat mañ mañohot heh. ³⁶ Met aban pop poek het hatevetehan añarab ahovokaro nonoroh honohot haohan pi hatevetet epat at mañah, “Ae, met tairari ok emohot hamah?” ³⁷ Pot hahan paru narihö, “Iesu Nasaret zeitakap ok nim totoi emamah,” pot piin mañah. ³⁸ Tahan pi ñeo ñarah epat hah, “Iesu Devidiz ro iz mimip ae, ni nemaz zakep tat neñiz.” ³⁹ Pot ñeo ñarah hahan añarab Iesuz garos emooh-pori kaev ravat, “Erom ae, ni tovai okat haotun,” pot piin mañah, oñ pi maot ahoam epat hah, “Devidiz ro iz mimip, ni nemaz zakep tat neñiz.” ⁴⁰ Pot hahan Iesu gaa tat epat hah, “Ari piin ev nem totoi emapanez mañei.” Pot mañahan aban nari pim marasiz bat totoi emahan ⁴¹ Iesu piin epat at mañah, “Met neohö ni tair netomaz hat nem abatao hameñ?” Pot mañahan aban pop epat hah, “Nem ahop, nem etañ kut tat hezaek ni haken maot tin etemaz zait toh,” ⁴² pot mañahan Iesu epat mañah, “Met nim homeo neohö batin navatomaz badae bateñ, povoz ni ok tin haraveñig eterë.” ⁴³ Pot hahan pim etañ nen tapuraham ligilahan tin etehapuh pi Godiz biñ haovai Iesunañ honeo sah. Tahan añarab pinañ honeo hehari etet paru amun Godiz biñ ravah.

19

Sakiasiz tahat ñetiv

¹ Met Iesu Zeriko zeitak sa berevat am sapanez zeitazañ soohan, ²⁻³ met aban takes moniñ

boohariz aban ahö nap pim abatao Sakias pop pi monir zeirurumanañap, oñ pi aban tekíp, povoz añarab ahovokaroz ñaravatak Iesu emoohan Sakias amun Iesun etepanez zait tat pi mazeo tovë ravat etepanez pap tahapuh, ⁴ zuam garos ravat porü hat sahapuh zi namedek helat kañarah bahatak toutat het Iesu pim totoi emahan eteh.

⁵ Met etet hehan Iesu pim irih honat piin et revah tat etehapuh pot mañah, “Sakias, ni hamarrah zuam ereken deip nim zeimakeh sat hepain.” ⁶ Pot mañahan Sakias pi biñ ravahapuh zimedez bahatak toutat hehaekanañ maot hamarrah erat Iesun mañah, “Kar, emeken sopain.” Pot mañat parup bavizat pim zeimakeh sapanez soohan añarab ahovokaro hehaek etehapuh pot nae nap mañah, ⁷ “Ui, met aban akap aban hori tamahapuz zeimakeh parup sapanez sahad etei.” Pot hat paru loporizaro kaev ravah.

⁸ Tahan parup pim zeimakeh sa lokahapuh Sakias Iesun epat mañah, “Nem ahop, met nem nonair nai ahoam oraezaek baverat natü añarab bonori manom, ma añarab moreg metat monis givogï booh-pori moni posihar main ne namanotü, oñ neohö moni mod nasikaro nas revah bizoman ahö ravapanenahoh paru manom.” ⁹ Pot mañahan Iesu epat mañah, “Èrom, ni Abraamiz iz mimip non horioroh sooñiek petev beteñ, povoz nimerinañ ari zeì epamakeh hezari ne maot Godizari ba avatat non tinaoroh eñehog ari poek hezei. ¹⁰ Met ne Añaraboz Nanep paru tairari non tinaorö betet tokat hañ horiv bapanezat ravat samah-poriz ne mel tat paru maot nimeri bavatat

non tinaoroh meñeman sohopenez hat emoh,”
pot mañah.

Gog abanari monis manah-ñetiv

Matiu 25:14-30

¹¹ Pot mañahan añarab hatevetet epat homeh, Peti pi Zerusalem zeï ahö potak sapanen pi añaraboz aban ahop bavatat meñepanen dari-maz tin korav ravat hepan. Pot paru ganö homeoh, povoz Iesu parun ñetiv epat mañah,
¹² “Met aban abat ahovonañ nap pi zeï hotoh natak sapanez homet heh. Met poek sapanen gavman aban ahop pim zeï heh-posiz korav ahop bavatat meñepanen pi maot emat pim zeï posiz ahop ravat hepan. ¹³ Pot homeh, oñ garos pi poek nas heh-porah pim gog abanari 10 poriz as hahan emahan paru honep honep monis 20 kina 20 kinahar manat epat mañah, ‘Met ne sat hemaz porah moni anoh-epeñinañ gogoñ tohopeken tair ravapanen tokat ne maot emat moni revah bepekez poñ honeo epeñinañ ne bom,’ pot mañat sah. ¹⁴ Met pim zeitakari pimaz ahoam kaev ravat heh, povoz zeï hotoh potak sapanen parum ahop bavatat meñepanez hat sah-pov paru hatevetet aban modap pim tokat meehan sat gavman aban ahopun epat mañah, ‘Met dei aban okop deim korav ahop ravat hepanez kaeveg, ni deim ahop ravat hepanez bavatat meñetun.’

¹⁵ Pot sat mañahan aban paru pimaz kaev ravat heh-pop am parum korav ahop hepanez bavatat meñehan heh. Tahan pi maot pimatak emahapuh pim gog aban moniñ manat sah-pori

monï manah-poñinañ gogoñ toohan tair ravah-ñetiñ mañapanen hatevetepan hat asiv meehan sahan emah. ¹⁶ Met garos emah-pop ahopun epat mañah, ‘Erom ae, ni eterë, monis naneñin ne maot gogot tat monï 200 kina epeñ bat revah bizohon oraehaek ev.’ ¹⁷ Pot mañahan pi pat, ‘Erom, ni nem gog aban tinap, gog avit nanohon tin korav ravat heñ, povoz petev ni zei 10 potakaroh hez-añarab poriz korav ravat hekë.’ ¹⁸ Pot mañahan aban modap emat piin pot mañah, ‘Erom ae, met nim monis naneñin ne monï gogot tat monï 100 kina bat revah bizohon oraehaek ev.’ ¹⁹ Pot mañahan pim ahop pat, ‘Tin teñ, povoz ni zei 5 potakaroh hez-añarab poriz korav ravat hekë.’

²⁰⁻²¹ Pot mañahan modap emat epat piin mañah, ‘Nem ahop ae, met ni aban kez modariz zakep natap, ma modarihö gipiz mapotü ñedeamahan nimauhö emat belat bameñip, ma modarihö monï gogot tamahan nimam hañiv bameñ, pot nimaz mod narihö hahan ne hateveteohö, povoz monï gogot tomaz nañeñiek, ganö toman nim monis bon tapan hezavoz ne ñaihet tat monï 20 kina naneñ-pos am dim giv tet narah el hatat ba iz batohon hehaek eveg, nimau maot ba.’ ²² Pot mañahan pim ahop pat, ‘Met ni aban horï bisin gogot natap, met nimauhö okat nañeñivoz homet epat nañom, Met ni nemaz aban modarihö gipiz ñedeamahan nemauhö belamohop ev, ma modarihö monï gogot tamahan nemam hañiv bamoh, pot nañahan ni hatevetet barotap bateñ. ²³ Povoz bonaiz nem monï nanoh-okos am basat moniñ

biameg-zeimakeh bizeken oraepanen nemau emat moni okos bovai moni revahas honeo bom nak, oñ ni ganö teñ.’²⁴ Pot mañat totoi het hateveteoharin epat mañah, ‘Met ari pim moni bat hez-okos bat aban moni gogot tin tat moni ahos 200 kina bat hez-okop manei.’²⁵ Pot parun mañahan paru hatevetet epat piin mañah, ‘Erom ae, met moni 200 kina pi havat hezag, tairaiz okat hameñ?’²⁶ Pot hahan pi pat, ‘Met rotap epat añoman hatevetei. Met aban tairap ne nai manoman tin korav ravat hepanez pop mod nai amun manoman bat hepan, oñ tairap tin korav naravotuz pop manomaz poi pihanañ maot bat aban modap manom.’²⁷ Met nemaz kaev ravat ne ze i epesiz korav narav hemaz hah-pori ev nem havasiz nakoe bat emepeken ne etet heman men ñomei.’ Pot aban ahö pop hah.” Pot Iesu ñetiv parun mañah.²⁸ Met Iesu ñeti pov parun mañahapuhoh Zerusalem zeitak sapanez garos ravat soohan paru pim tokat sooh.

*Iesu Zerusalem zeitak sah
Matu 21:1-11; Mak 11:1-11; Zon 12:12-19*

²⁹ Met sohot dañ nao Oliv mañamah-povoz totoi Betpasir Betani ze i potakaroz nakoe sat hehapuh pim mañairooh-abanarihanañ nañariv garos sapanez meet³⁰ pot mañah, “Met arip ze i totoi aripim etet hez-okatak sat etepeken ze i namakez dorovok bol donki ro nap napuhö hel natout hezap kití urapanen hepanen etet bitom baviat ev bat emei.³¹ Met baviat bat emepekez tohopeken napuhö, “Tairaiz arip emat bol okop baviameg?’ pot at añapanen, epat mañei, ‘Darim

Amip bol donki epop bat sakan gog nav tapanez hahan deip ev emat bameg,' pot mañei." Iesu pot mañat meehan sah.

³² Met Iesu parup sapanez mañahan mañairooh-aban poñariv sat Iesuz hahat tahan hehan parup etet, ³³ bol donki rop baviloohan aban mauri etet epat at mañah, "Ae, met tairaiz ari deim donki okop bavilameg?" ³⁴ Pot at mañahan parup pat, "Met darim Amip epop bat sakaz hahan emeg." ³⁵ Pot hat donkip bavilat Iesuhaz bat emahapuh mañairooh-abanari parum dim revahari donki ropuz revah Iesu toutapanezaek bizahan pi helat toutah. ³⁶ Tahan añarab ahovokaro parum dimir giv revahatü taput tat nonoroh betevai soohan Iesu donkipuh toutat het potuz revah sooh. ³⁷ Met sohot pi Oliv dañevok hehaekanañ nonoroh er horat soohan añarab ahovokaro pinañ honeo emoohan ñetiñ mañovai emooh-pori Iesuz gog navor nao tovai emoohan eteohavoz homet Godiz biñ ravat pim abatao bat hel batat ñeo ñarah epat haovai emooh,

³⁸ "Darim Amip ev Godiz abat ahovonañ emamah-epop tin metohopan. Met abarah pinañ honeo hezari tin hepanen dari Godiz abatao bat hel batovai sook." *Buk Song 118:26*

³⁹ Met pot haovai soohan Parisi aban nari añarab poriz ñaravatak soohaekanañ kaev ravat epat Iesun mañah, "Erom ae, ni eperin mañeken bon tap." ⁴⁰ Pot mañahan Iesu pat, "Met rotap epat arin añom, añarab eperi nemaz hamah-okov

nak hepan, povoz heleñ bal hat parum hamah-okat hahopan,” pot Iesu parun mañah.

Iesu Zerusalem zeitakariz iñ hah

⁴¹ Met Iesu Zerusalem zeitaz totoi sa berevat zeipot an etehapuh pi añarab poek hehariz homet zakep tat iñ hah. ⁴² Tat epat hah, “Met ari añarab zeiepatakari, Godinañ tin honeo hepekez nonoroz hodad hegitin tin ravah narab, oñ petev pi ba iz batahan hezaek ari bapap tat hez. ⁴³ Povoz tokat arimeriz kaev ravat hepanez nari emat arim zeiepat barom emeet hel temerah hamar ahoam betevai sa em tapanen helat hel temeranañ karah karah ravapanen paru rao rao emat ⁴⁴ arim zeiokatakat lokat añarab okoek hepanezari map menñomat arim hel zeiokoñ ur edat heleñ map bavetepanen main main ravat oraepan. Met God pim nonoroh eñepanez hat emahan ari kos rez maneg, povoz tokat arimaz kaev ravat hepanez pori emat ev hahö-okat etapan,” pot mañah.

*Iesu aban nair nai biit zum toohari ruah
Matiu 21:12-17; Mak 11:15-19; Zon 2:13-22*

⁴⁵ Met Iesu Godiz tup ahomakez temeraz kohat lokat etehan aban nari ideholor anumaihol bizat zum tohot heh.* Met pot tahan hehan Iesu emat etet mogao tahapuh ruovai ⁴⁶ epat mañah, “Met Baiñetinavoz Tepatak epat menahan hez, Nem tup ahomak añarab nemaz homet mañeo nañohopanezamak ev. Pot menahan hez, oñ ari ñeti pov ba iz batat añaraboz moni ahos moreg

* **19:45:** Pavar 45 -Met pori añarab bat Godiz homet bareñ elohopanez hat bat em bizat zum tat monis bohoh heh.

metat bamegiek givogï tamegivoz zut ravamahan pim tup epamak bahorï batameg,” pot mañah.

⁴⁷ Met Iesu Zerusalem zeitak tup ahö po-makeh aliz mapoñik pi lokat Godiz ñetiv añarabon mañohot heh. Toohan paru aban anumaihol bareñ elat mañarooch-poriz ahorrir aban ñeti kateñiz mañairoholor aban korav ahö modari pi ur ñomapanez zait tat ⁴⁸ nonoroz mel tooh, oñ añarab ahovokarohö pi parun mañoohan zaitivonañ tinam hatevetehot heh, povoz aban ahori pi ur ñomapanez non naorö bon heh.

20

*Pim tovai emoohavoz at mañah
Matiu 21:23-27; Mak 11:27-33*

¹ Met aliz nasik Iesu Godiz tup ahomakeh het añarabon pim ñeti tinao mañohot hehan paru aban anumaihol bareñ elat mañaroohariz ahorrir aban ñeti kateñiz mañairaholor aban korav modari emat ² piin epat at mañah, “Erom ae, met tairapuhö ni ahop ba navatat gog tovai emameñ-okon tookez nañahat emat ok tameñ?” ³ Pot at mañahan Iesu pat, “Met ne garos arin amun navoz at añoman hañiv nañepek. ⁴ Met God Zoanin mañahan añarab ivov memeoh, ma hamarrah aban napuhö mañahan tooh?” ⁵ Pot at mañahan parumam giz ñun ñun epat nae nap mañah, “Met dari, ‘Godihö Zoanin mañahan tooh,’ pot hakan pihon, ‘Met tairaiz pi ñetiv haañoohan ari barotap navat toog?’ pot darin añapan hez. ⁶ Ma pin, ‘Aban napuhoam Zoanin mañahan tooh,’ pot mañakan añarab mod eperi hatevetet Zoan pi Godiz propet abanap ravat heh,

pot paru pimaz homet hez, povoz dari mogao etat heleñ bat ourapan hezavoz dari piin hameg-epat namañotü.” ⁷ Pot nae nap mañat Iesun hañiv epat mañah, “Met Zoaniz het toohavoz kapot dei unun.” ⁸ Pot mañahan pi pat, “Kar, ne arin Zoaniz toohavoz at añohon hañiv nanañ teg, povoz ne amun arim tairapuhö neen nañahan tamoh-kap pot arin bar naañotü,” pot Iesu parun mañah.

*Avasiz korav ravat hehariz ñetiv
Matu 21:33-46; Mak 12:1-12*

⁹ Iesu pot mañat maot aban nariti bavatat ñetiv añarabon epat mañah, “Met aban nap pim ham ahö nar hehaek avas menat greip mar nañ elat ñedeh. Tahapuh aban mod nari korav meñet pot mañah, ‘Met ari uloñ badat utap tapanen bain ivov matut tepekepuh nemaüz nao nevizat nao arim bei.’ Pot mañat paru korav meñet aban maup hotoh pataek sat heh. ¹⁰ Met sat hehapuh tokat aban mau pop pot homeh, Peti nem greip uloñ avasik utap hatahan bain ivov matut tahao ev, pot homet pim gog aban nap av posik korav heharihö bain ivov manapanen bat emapanez hat meehan sah. Tahan aban korav heh-porihö meehan sah-pop iv pov manapanez kaev ravat biñinañ urahapuh upaip meehan maot sah. ¹¹ Pot metahan emahan aban avasiz maup gog aban mod napuhoen meehan sahan aban korav hehari hori taput metat biñinañ urat bahori batat upaip meehan maot sah. ¹² Tahan tokat maup gog aban mod napuhoen meehan sahan aban korav heh-porihö taput urat betehan maot sah. ¹³ Tahan av posiz maup pot hah, ‘Tair tom batah? Met nem

ro tin ne pimaz ahoam zait tat hezap meeman sapanen paru, “Ae aban ahop ev,” pot hat pim ñeo hapanen paru hatevetepan.’ Pot hat pim rop meehan sah. ¹⁴ Tahan paru avasiz korav hehari ro popun etet epat nae nap mañah, ‘Ae, av epesiz maupuz rop ok meehan emahag, etei. Met papapuzatü pihar bapan hezag, dari pi zuam bat ur ñomakapuh av epes darim pohao bak.’ ¹⁵ Pot hahapuh pi basat avasiz bin binivok betet ur ñomah.” Pot ñetiv mañat aban poek hatevetet heharin epat at mañah, “Met tokat greip avasiz maup emat aban av posik korav hehari tair metapan ari homeameg? ¹⁶ Peti pi emat aban hori pori map men ñomapan. Tat aban tin av posik korav ravat hepanez nenari meñepanen hepan.” Pot mañahan añarab hateveteh, met pi parumaz homet ñeti epov hah, povoz epat paru hah, “Evo, hameñ-okat dei etapanez kaev.”

¹⁷ Pot hahan Iesu parun etet epat mañah, “Met Baiñetinavoz Tepatak ñeti epov menahan hezaek ari rekö hameg,

Met aban nari zeï namak demapanez bah nar bat etet, ‘Horir ev,’ pot hat betehan oraehan bah tapur zeïmakez tok bah kapot tatar bavatah. *Buk Song 118:22*

Met pot menahan hezavoz kapot tair homeameg?

¹⁸ Met aban nap bah porah baholat ñodapan, povoz pim aboi ur kelapan, oñ bah porahö aban napuz revah ñodat urapanenzaek map sak elapan,” pot mañah. *(Met Iesu pimaüz homet baharati bavatat parun pot mañah.)*

¹⁹ Met Iesu ñeti epov mañahan aban ñeti

kateñiz mañairaholor aban anumaihol bareñ elat mañaroorhariz ahoari hatevetet pot homeh, Peti pi darimaz homet aban korav hoririti bavatat ñeti okov hah, pot paru hodad ravah, povoz pi bat demapanez homet heh, oñ añarab poek hehari pimaz ahoam zait tah, povoz paru Iesu bapanen añarabohö paru bahori batapan hezavoz homet ñaihet tat pi nav, oñ am heh.

*Takes monis manoohavoz at mañah
Matu 22:15-22; Mak 12:13-17*

²⁰ Tahapuh met pi bapanez nonoroz am mel tovai aban mod nari pi hehaekaz meepanez tat parun epat mañah, “Met añarab modariz tamahavoz zut ari pim nakoe sat at mañohopeken pi ñeti hori nao hapan, povoz dari rekot pi bat gavman ahori haz basakan pi ñevok bizat pim ñetiv hatevetepan.” Pot mañat meehan paru aban moreg metapanez pori Iesuz nakoe sah. ²¹ Tat epat piin at mañah, “Añairameñip ae, met ni aban ñeti rotapuñihar hameñip. Tat ni dei añarab kaev ravakaz homet nakez, oñ aban ahö ravat hezarir betezari dei mapori ni Godiz nonoroh tin sookaz ñeti rotap povohar añaimeñip, povoz niin at nañakan hatevetet hañiv dein bar añ. ²² Met dari takes monis Sisa popuz gavman abanari manameg-pov tin, ma horiv ok tameg? Ni tair homeameñ?” ²³ Pot at mañahan Iesu parum pi moreg metapan hat at mañah-pov zuam hodad haravahapuh pi parun epat mañah, ²⁴ “Met moni hel nas bat neen nañairei.” Pot mañahan paru moni nas batezat piin mañairahan pi etet parun at mañah, “Met akö epopur abat epov tairapuzao ev?” Pot hahan paru epat hah, “Met

Sisaz akopur abatao ok.” ²⁵ Pot hahan Iesu ñeti hañiv parun epat mañah, “Met povoz tairatü Sisa aban ahö popuz au ravat hez-potü paru manei, oñ tairatü Godiz au ravat hez-potü pi manei.”

²⁶ Pot mañahan paru home midin tat heh. Met paru añaraboz ñaravatak hehaek pi ñeti hori nao hapanen ñevok bizapan hat at mañah, oñ pi ñeti tinao hahan paru hañiv mañapanezao bon, povoz paru ñeti hañiv piin namañ.

Añarab ñomat maot bal hapanez Iesun at mañah

Matu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷ Met paru Sadiusi aban porihö ñomamahari maot bal nakaotü, pot haoharimanañ-nari emahapuh, ²⁸ Iesun epat at mañah, “Añairameñip ae, Mosesihö ñeti darim tovai sookazao pot menahan hez, Met aban nap añap bat het ñaro navat hepanepuh ñomapanen aban popuz bosip hepanezaek añ hapuri pop bapanepuh ñarohol batapanen pim nanepuz ñarohol ravapan, pot menahan hez. ²⁹ Met ñeti nao epat amun niin nañakan hatevet. Met aban nari 7 batahan heh. Tat nané garosikap añap bat hehaek ñaro nap navat het abup ñomahan, ³⁰ pim bos tokatizapuhoz añ tapup bat pi amun ñaro navat het ñomah. ³¹ Tahan mod tokatip amun añ tapup bat ñaro navat het ñomah, met aban 7 pori añ nen popuam bat ñarohol navat bonoam het ñomovai sohot map bon tah. ³² Tahan tokat añ popuhoz ñomah. ³³ Met aban 7 porihö añ hon nen pop bat ñomovai soohan paru maporiz añap pot ravat heh, povoz

tokat ñomamahari bal hapanez ari hameg-porah añ pop abü tairapuz añap ravat hepan?”

³⁴ Pot at mañahan Iesu ñeti hañiv parun epat mañah, “Met petev ham eparah añarab het nae nari bamah, ³⁵ oñ tokat God hapanen ñomapanezaekanañ maot bal hat tin hepanez pori porah nae nari navotü, oñ am hepan. ³⁶ Met pori bal hapanezaek pim ñarohol ravat het enzoliholoz zut hepanepuh maot nañom pohao het hepan. ³⁷ Met ari añarab ñomat maot bal nakaotü, pot hamegivoz ne arin epat añom. Met Moses tepatak añarab ñomat bal hamahavoz ñeti nao pot menahan hezaek ari rekö hakameg, oñ tair tat ari tin hodad narav? Met zi namedek itiñad rai rai hat bon narav hehan Godihö Mosesin epat mañah, ‘Moses, ne nim iz mimihol Abraamir Aisakir Zekopoz korav ravat hezap ev,’ pot piin mañah. ³⁸ Met God ñomat bon tamahariz korav narav, oñ pi eteamahan añarab mapori biririam hezaek pi korav ravat hez. Povoz pori ñomahaekanañ sat pinañ biriri hez, pot arin ev añamoh.” ³⁹ Pot mañahan aban ñeti kateñiz mañairaholohanañ nari epat hah, “Okat hat ni ñeti tinao añeñ.” ⁴⁰ Pot hat paru at ñe modañ at mañapanez bapap tat am heh.

*Iesu Sadiusi narin Kristoz kapotaz at mañah
Matu 22:41-46; Mak 12:35-37*

⁴¹ Met Iesu añarab porin maot epat mañah, “Met aban nari arin epat añamah, ‘God Kristo ari eñizapanez au hahan hez-pop pi Devid ahö ravat heh-popuz ro mimip ou ravat hepan,’ oñ pot arin añamahavoz homet epat añoman ari homei.

- 42 Met mamog Devid Buk Song Tep potak epat menahan hez,
 Godihö nem Amipun pot mañah, ‘Nem mar giñasiz nakoe ev emat touteken,
 43 nimaz kaev ravat hepanez pori bat hor batat nim eñañiz irih neohö meñeman ni parum revah hekë.’ *Buk Song 110:1*
 44 Met ev Devid Kristo popuz homet, Nem Amip, pot hah-pop tair tat pim ro iz mim nenap ou ravapan?”* Pot pi parun at mañah.

*Aban ñeti kateñiz mañairoholoz mañah
 Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40; Ruka 11:37-54*

- 45 Met pot mañahan añarab hatevetet hehan Iesu pim mañairooh-abanarin maot epat mañah,
 46 “Met ari tovai parü ñeti kateñiz mañairaholoz tamahat totunei. Met parü pori parum dim tovë tinari meamahapuh añarab togü manat hezaek sat biñ ravat het sarem tamahan añarab parun etet, ‘Deim ahoari ae,’ pot mañohopanez parü zait tat het pot tovai samah. Met arim topour zeñnik lokat topourameg-porah parü pori sat garosik tek tinañnik toutapanez parü zait tat toutamah, ma gipizor anumai bareñat biñ ravat topourat nameg-porah parü bol ahö tinañihar parum bat napanez zait tat an tat bamah. 47 Met aban pori parü amun añ hapuriholoz zeñnik sat meñizamah bon, oñ parü sat añ hapurihol moreg metat

* **20:44:** Pavar 44 -Met Kristo pi pohao hezap ok, povoz Devidiz ahop heh, oñ hamarrah Maria batahan abanap ravahaek pi Devid tapupuz ro iz mimip ou ravah. Met Parisi aban pori, Iesu pi Kristo Godihö meepane au hahan heh-tapup ok, pot pimaz hom namee, povoz Iesu at ñe pov parun mañahan hañiv hapanez bapap tah.

parum nonair naitur zeĩñ parum bamahan añ porì betez hez. Met paru pot tamaharihö modari parun etet, ‘Mañeo tin hamahari ok,’ pot hapanez hat mañeo toveam beri haz hahot hez. Met paru aban pot tamah-pori tokat ñevok bizat hañ horì ahov manapan, povoz ari hodadeo bat parum tamahan añoh-epat tovai totunei.” Iesu parun pot mañah.

21

Añ hapurip moni bizahasiz ñetiv

Mak 12:41-44

¹ Met pot mañat Iesu etehan Godiz tup ahö pomakez romevok pimaz homet moniñ bat emat bizoohaek aban monir zeirurum ahotunañari moni ahoñ bat em bizooh. ² Tahan pi etet hehan añ hapuri monir zeirurum bon nap haret pim moni mav nasikaro nen bizahan oraehat bat emat bizah. ³⁻⁴ Tahan Iesu epat hah, “Met paru aban okori parum monis ahoam oraezaek nañ bat em bizahan ahoam am oraez, met añ hapuri okop pim monis oraepanez homet nakez, oñ am map bat em bizah, povoz añ okop moniñ ahoam Godiz taevavok ok bizah, oñ aban mod moniñ ahoam bizah-okori Godiz taevavok aviam ok bizah,” pot mañah.

Tup ahomak hori ravapanez mañah

Matiu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Met Iesu pot mañat bon tahan pim mañairooh-aban narihö epat piin mañah, “Añairameñip ae, met hel tin ahoñinañ tup tin demahan hez-epamaker nonair nai tinatü añarab

Godiz homet bizah-epotun ni eterë.” ⁶ Pot hahan Iesu ñeti hañiv parun epat mañah, “Erohol, ari tup ahö epamaken etet hamegivoz ne rotap arin epat añom. Met paruhö tup tovë epamak heleñinañ tin kez demovai helahan hezaek aban ñai narihö map ur edapanen ñodat, hel nao hel modavoz revah naoraetü, oñ map mainor pain ravat oraepan,” pot mañah.

Honoñai mapoñ ou ravapan

Matiu 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷ Met Iesu pot mañahan pim mañairooh-abanari piin epat at mañah, “Met tairarah nim tup epamakez ñeti hañ-okov tapan? Ma tairañ garos ou ravapanen etet dei hodad tat, ‘Rotap pim añah-pov totoi ravahan ev tah,’ pot hak? Povoz ni dein bar añeken hatevetet hodad tak.” ⁸ Met pot mañahan Iesu ñeti hañiv parun epat mañah, “Met ganö aban nari epat moreg arin etapan hezavoz tin homet etevai sohozei. Met tokat aban narizaro honep honep emat nem abatao hat pot moreg añohopan, ‘Met ne tapup ev,’ pot hapanen mod nari emat, ‘Kristo ou ravapanez hahan hehao ou haravah,’ pot hapanen ari barotap batat paru pot hapanez porinañ honeo ravotunei. ⁹ Met tokat zeï ñai ahov ou ravat nae nap menohopanen ari hatevetehopek. Ma aban nari ñai tat gavman aban ahoari menat ruohopanen ñetiv hahopanen hatevetehopek. Tat ari zuam zageri tat ahoam home midin totunei, oñ tapanez pov am tohop, met pot tapanez porah ne zuam naemotuzarah ok. ¹⁰ Oñ añarab nari zeï nasikanañ bal hat emat zeï modasikarinañ nae nap menohopan, ma aban togü nat bal hat sat

aban togü modatanañ nae nap menohopan. ¹¹ Ma zeisikaroh gin ahov berevohopan, ma hamarrah do do ahoñ tohopan. Ma añaraboh lam horiv ou ravat hepan, ma abarah red ahö navor nao ou ravapanen añarab etet ñaihet pimau tat hepan.

¹² Met garos pot natotuz porah ari nari avat sat paru ur kakam etohopan, ma arim topour zeinik ari nari lokepeken aban ahö ravat hepanez-pori avat ñevok evizat kakamavoz zeimakeh emerizohopan, ma paru ari nem abatao hahopekezavoz kaev ravat ari nari beri akahopanepuh avat sat gavman aban ahoriz nakoe eñehopanen hepek.

¹³ Tapanen arihö rekot nem ñeti tinao paru porin amun bar mañohopek. ¹⁴ Met paru ari avat sat ñevok evizohopanez porah ari ñaihet tat home midin tohopekepuh, ‘Dari hañ tairao hak?’ pot homehotunei, ¹⁵ oñ ne arim hahopekezat hodad tinao anohoman, ari hodadeo bat ñeti tin navor nao mañohopeken paru hatevetet, Ui ñeti hañ tairao eperin mañak batah, pot paru homet pap tat hepan.

¹⁶ Met aban nari parum naner bos tairari nemaz homet hepanezariz kaev ravat bat ñai abanari manohopanen paru bat men ñomohopan. Ma papahol amun taput parum ñarohol metohopan. Ma ñaro nari amun parum nonor papaz zu taput metohopanen men ñomohopan. ¹⁷ Met ari nemaz homevai emohopekezaek añarab mapori arimaz kaev ravat mogao etohopan. ¹⁸ Met pot etohopanen God arimaz korav ravat hepan, povoz ari tovai ñaihet totunei, ¹⁹ oñ rez kek tat kaev narav hepek, povoz ari nenañ honeo pohao tin het hepek.” Pot Iesu parun mañah.

*Honoñai ahov berevapanezao
Matiu 24:15-21; Mak 13:14-19*

²⁰ Met Iesu pot mañat maot epat mañah, “Met ñai abanari ahovokaro emat Zerusalem zeï epat barom meeapanen ari etet epat hapek, ‘Rotap emenat zeï epat map bahori avatapanez ev tah,’ pot hapek. ²¹ Met tokat pot etapanez porah añarab Zudia zeisik hepanezari parum zeïñ betet paru bareet dañeñik sapan. Ma paru Zerusalem zeï epatak hepanezari zeï epat betet sapan, ma añarab adasik hotoh sohopenezari maot zeï ahö epatakaz naemotü, oñ poekanañ am bareet naekam sapan. ²² Met pot tapanez hamoh-porah God hapanen Zerusalem añarab hori tovai emamahavoz hañiv bapan. Met batam aban nari ñeti epov Baiñetnavoz Tepatak menahan hez-povoz rotapuv tokat hamoh-porah ou ravapan. ²³ Mai zakep, met pot tapanez porah añ ñaro ñekeñinañ ravat hepanezari, ma añ ñarohol maok batat apetei manohopenezari paru bareet bar baram sapan, pot homeamoh. Met porah God mogao tat hapanen horivor honoñai ahö mapoñ Zuda añaraboti ou ravapanen hat-evetepan. ²⁴ Met ñai aban emapanez pori añarab nari en raveñinañ men ñomapan, met mod nari kez tat basat zeï patatak kakam zeimakeh memerizapan. Tat ñai aban pori Zerusalem zeit map ur edat mez hori batapanen betezam hepan. Oñ tokat God maot hapanen ñai aban pori zeï pos betet maot sapan,” pot mañah.

*Añaraboz Nanep maot erapan
Matiu 24:29-31; Mak 13:24-27*

²⁵ Met Iesu pot mañat maot epat mañah, “Met porah gitapur ñonisir zeizañ parum petev tamah-okat betet pat navor nao tohopanen añarab etet basat em tat hepan. Ma hamarrah iv haveñ ahö ravat ñai horiv tohopanen añarab ñaihet tat, ‘Tair tat okat tamah batah,’ pot hahopan. ²⁶ Tapanen abarah zeizañir nonair nai hezatü parum non samahañ betet patatï betez betez sohopenen añarab etet dei dei tat epat hahopan, ‘Met ham eparah hori tairao ou ravapanezavoz akat tamah batah?’ pot hahopan. ²⁷ Tapanen ne Añaraboz Nanep kez ahovor aliz ahovonañ unitak rouvat eroman paru neen etepan. ²⁸ Met nonair nai hori añoh-potü kapot tat ou ravohopenen ari ñaihet totunei, oñ tin bal haz rouvat epat homehopek, Met pi maot emat eñizat tinaek eñepanen tin hekaz hahan hez-pov totoi ev haravah.” Pot Iesu parun mañah.

Ziñin etet hodad ravameg-ñetiv
Matiu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹ Pot mañat Iesu ñetï modao epat mañah, “Met zi mapoñiz tamahat ari homei. ³⁰ Met zi geleñ berevat zi tae mageiñ meet het tor ravovai samahan ari etet epat hameg, ‘Git kezao ravapanez ev tah,’ pot hameg. ³¹ Povož zut tokat ari etepeken nonair nai añamoh-epotü ou ravapannen, ‘God añaraboz korav ravat hepanežao ev ou ravapanez tahan okat tah,’ pot hapek. ³² Met ari hatevetei, Zuda arim nari am hepanen hamoh-epotü ou ravapanen etepan. ³³ Met tokat abarar

hamarar nonair nai map bon tapan, oñ nem hao-vai emamoh-mapoñ pohao am het hepanepuh bon natotü,” pot mañah.

Parumauz tin korav hepanez mañah

³⁴ Met pot mañat Iesu maot epat parun mañah, “Erohol ae, arimauz tin korav ravat hezei. Met ham añarab nari gipiz ahotü novai iv kezañ nohot rumurovai ham eparaz nonair naituz ahoam homevai samah, oñ ganö ari unun hepeken ne maot emom hezavoz ari tovai parum tamahat totunei. ³⁵ Met nem emomaz pov, emap bivok mezamahan zuam pek hat bamahavoz zut zuamam zeir ham maposikaroh añarabotï ou ravapan. ³⁶ Povoz orah rezah ne maot emomaz homet etet hezei. Tat God ari kezao anohopanez hat mañ mañohopeken horivor honoñai tairañ ariti ou ravohopanez añoh-poñ ou ravapanen ari rez kek tat kez tovai sohot hori naravotü, oñ emomaz porah nem taevavok tin rouvat hepek,” pot mañah.

³⁷ Met Iesu orah rezah Godiz tup ahomakez temeraz kohat lokat het añarabon ñeti tinañihar mañohot hehan kutur ararao ravoochan pi poekanañ sat Oliv dañ povok orooh. ³⁸ Met pi pot tohot heh-porah añarab ahovokaro pataraham bal hat tup pomakez romevok sat hehan pi emat parun ñetiv mañoohan paru zaitivonañ het hatevetehot heh.

22

Zudas paru Iesu bapanez hah

Matiu 26:1-5,14-16; Mak 14:1-2,10-11; Zon

11:45-54

¹ Met berë tu nak hepanez poñ nohopanez aliz poñiz garosikas pim abatao Pasova mañoohpos totoi ravah. ² Tahan aban anumaihol bareñ elat mañarohariz ahorrir aban ñetī kateñiz mañairahol topourat paru epat nae nap mañah, “Met añarab mapori zeī epatak emat hezaek dari tair tat Iesu bat ur ñomak? Met dari pot takan añarab eperi etet kaev ravat ñai tat dari emenapan hez.” Pot paru hah.

³ Met porah Seten Iesuz mañairooh-aban nap Zudas pim abat modao Iskeriot popuz loporih hodadeo manah. ⁴ Tahan pi sat aban anumaihol bareñ elat mañarohariz ahorrir tup ahomakez korav hehari, Iesu mañairapanen bapanez parun bar mañah. ⁵ Tahan paru aban ahō pori ñetī povon hatevetet biñ ravahapuh paruhoen pi monī nas manapanen Iesun mañairapanez mañahan, ⁶ Zudas gu hat añarab bon hepanez narah Iesun mañairapanen, paru pi bapanez nonoroz mel tooh.

Mañair aban nañariv gipiz arö tah

Matiu 26:17-25; Mak 14:12-21

⁷ Met berë tu nak hepanez aliz poñiz garosizasik Zuda parumeri meñizahan tin hehavož homehopanez hat bol sipsip rop urapanen napanez pos* al tezahan ⁸ Iesu Pitar Zon meepanež tat epat mañah, “Met arip sat darimeri meñizahan tin heh-povož homet anumair gipiz nakaz potü arö tat bizohopeken dei emakan dari nak.” ⁹ Pot mañahan parup epat hah, “Met deip taek sat pot

* **22:7:** Pavar 7 -Met aliz posiz abatao Pasova pot mañooh.

tookan ari emepek?” ¹⁰ Pot hahan pi parupin epat mañah, “Met arip zeï ahö akatazañ sohot etepeken aban nap iv ñerë ahovok ivov holat nonoroh emat arip zeï anat mamog ravat sapan. Tapanen arip pim tokat sohot etepeken pi sat zeï tairamakeh lokapanez ¹¹ pomakeh arip amun sa lokat aban maupun epat mañei, ‘Met darim añairamahap epat hat deip emeehan emeg, “Nem mañairamoh-abanarinañ darimeri meñizohavoz homet toutat anumair gipiz nakaz zeï giruv taek ev hez?” ’ ¹² Pot piin at mañepeken pi zeï girü ahö agarë revah navok tin tapanen hepanezavon añairapanen arip zeï girü povok darim anumair gipiz nakazatü arö tat bihopeken dei emak.” ¹³ Met pot mañat meehan aban poñariv sat etehan Iesuz mañat meeh-pot ravahan parup tovai sahapuh parumeri meñizohavoz homet napanez anumair gipiz arö tat bizooh.

Iesu beretar bain ivov manah

Matiu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25

¹⁴ Tahan paru gipiz napanez Iesur pim aposor abanari emat togü manahapuh ¹⁵ pi parun epat mañah, “Met ne kakamao hatevetemaz pov narav hez-eparah arinañ honeo darimeri meñizohavoz homet gipiz epotü dari honeo nakaz neeh zaitiv ahoam hez. ¹⁶ Met rotap epat arin añom, Ne petev ev hamarrah arinañ het namoh-epotü maot nainotü, oñ tokat God añaraboz korav ahop ravapanez porahahoh darimeri metooh-epovoz kapot tin ou ravapanen ne maot nom.”

17 Pot mañat Iesu bain ivov kapurah mañar bizahan hehaek Godin biñ mañat pot hah, “Ari mapori epov bat novai sei, 18 met ne bain iv epov arinañ honeo ev het noh-epekanañ maot nain hemapuh tokat God añaraboz korav ahop ravapanez porah ne iv magei nao maot nom.” 19 Pot mañat pi beret bat maot Godin biñ mañahapuh bapezat pim mañairooh-abanari manat epat mañah, “Nem aboi ev, ari bat nei. [Met nem aboi arim horivoz hañiv ravapan, povoz petev kapot tat nat nemaz homet am tokat novai sohozei.” 20 Met pot mañat manahan nah. Tahan pi bain ivov kapurah mañar meehan hehaek bat epat mañah, “Met Godiz au hahan hezat non mageiorö ou ravapanez ne nourapanen nem uveo non hamoh-poorö ba ou batapanez homet bain iv epov ari anom.”] Pot pi parun mañah.

21 Tat maot epat mañah, “Met hatevetei, aban ñai abanarin mañairapanen navapanez pop ev dari arü epesik honeo toutat hez. 22 Met ne Añaraboz Nanep Godiz hahan hez-taput netapan, oñ ni aban tairap ne navapanezarin mañairekez pop zavaruzap ni hañ hori ahov bekë.” 23 Pot pi hahan paru mañairooh-abanari parumam epat nae nap mañah, “Met pim aña-okat darihanañ tairapuhö metapan batah,” pot hah.

Tairap ahop ravat hepan hah

24 Met Iesuz mañairooh-abanari paruhanañ tairap garos ravat modariz ahop ravat hepan, pot parumam kez ravat nae nap hahot heh. 25 Tahan Iesu parun epat mañah, “Met ham eparah aban

korav ahori kez tat modariz korav ravat parun tohopanezat mañamahan tovai samah. Ma korav porihö parum irih hepanezeri parum abatañ bat hel batat, Darim korav okori tinam eñizamah, pot parumaz homehopanez korav porihö zait tat pot tamah, ²⁶ oñ ari parum tamah-okat tovai totunei. Met arihanañ tairap ahop rava-panez popuhö modari gog tairao tohopanezaek sat meñizohopan, ma pim abatao bat hor batat modariz asit metohopan. ²⁷ Met ari hodad, ham eparahaz aban ahori gipizoz gogot nat, oñ am upai toutat hezan parum irih asit metamaharihö gipiz tezat manamah. Met ne arim ahop pot tamoh bon, oñ ari eñizohomaz asit ev etamoh.

²⁸ Met aban modari ne honoñgai nañ netovai emoohan ari nevetet soog bon, oñ nenañ honeo emoog. ²⁹ Met nem Papap ahop ravat hemaz hahan hezavoz zut ne amun arin ñeti tapuv epat añom, ³⁰ Met ne añaraboz ahop ravat hemaz porah ari nenañ honeo het gipiz nohot hepek, ma arim aban ahoriz tek tinañik toutat hepekepuh dari Israel añaraboz mimihol 12 poriz ro mim petev toguñ 12 ravat hez-pori ñevok bizapanen ari ñetiñ hatevetet an tepek,” pot mañah.

Pita Iesuz bavai mañapanez mañah

Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Zon 13:36-38

³¹ Met Iesu pot parun mañat Saimon Pitan epat mañah, “Saimon ae, ni hatevet, met Seten hori pop ari nemeri nehanañ bareet main ravat sepekez homet ari moreg etohopanez Godin at mañahan gu hakah, ³² oñ Saimon, God neñizohopanen ni nemaz homeme hez-pov bon

natotuz homet piin mañ mañamoh. Tapanen ni kos rez nanekezaekanañ maot nenañ honeo ravekez porah nemaz homet hezari bakez ba-tooken paru amun nemaz tin homehopan.”³³ Pot mañahan Pita epat hah, “Nem ahop ae, met paru ni navat kakam zeimakeh nemerizapan, povoz ne honeo navat am nemerizapan, ma ni ur noñomapan, povoz ne amun deip honeo ur oñomapan.”³⁴ Pot hahan Iesu piin epat mañah, “Pita, rotapuam niin epat nañom, Met kutur epatak id hohor bizap ñeo nakam hepanen navokaro nao nemaz niin at nañapanen, ‘Evo, ne pimaz unun,’ pot nemaz bavai mañekë.” Pot Iesu Pitan bar mañah.

Iesu ñeti navokaro parun mañah

³⁵ Pot mañat parun epat mañah, “Met batam ne ari emeehon arim monisir nonair naitü oraehan am soogipuh ari naiz tekī tat hegi?” Pot at mañahan paru epat hah, “Evo, dei naiz tekī nat tinam tovai soog.”³⁶ Pot hahan pi parun epat mañah, “Kar, batam añoh-okat ari hatoog, oñ petev epat arin añom, Met tokat nem gogov tohopekez porah arim moni nas oraepan, povoz pos honeo bat sohopek, ma arim kitü amun honeo bat sohopek, ma honoñai ahov ariti ou ravohopan hezavoz homet en kaizañ amun bat sohopek. Met ni nap kaizas bon hekë, povoz nim dim nap modap manat monis bekepuh en kaizas zum tek.”³⁷ Pot mañat Iesu epat mañah, “Met batam Baiñetinavoz Tepatak nemaz epat menahan hez, Met paru pimaz epat hapan, ‘Met pi aban horip ok.’ Pot hat aban hori tohopanezarinañ honeo

meñepanen hepanezap ok. Pot menahan hezavor met nemaz mod menahan hezañiz rotapuv petev ou ravapanez ev tah.” ³⁸ Pot hahan paru pim en kaizañiz mañah-povoz kapotaz hodad nat het epat hah, “Deim ahop ae, met en kaiz nasikaro ev dei bat hezag eterë.” Pot hahan pi badede namañ, oñ am epat mañah, “Kar, nen okeg, bat hezei.”

*Iesu Godin mañ mañahat ev
Matiu 26:36-46; Mak 14:32-42*

³⁹ Pot mañahapuh berevat pim toohat tat Oliv dañevokaz maot sahan pim mañairooh-abanari pinañ honeo sah. ⁴⁰ Met poek paru sa berevahapuh pi parun epat mañah, “Met Seten moreg etapanen ganö ñodepek hezavoz God eñizohopanez homet piin mañ mañofozei.” ⁴¹ Pot mañat paru hehan pi hotoh heriam hon ravat rariñ rez bareñat epat mañ mañah, ⁴² “Apai, niuhö rekot nem kakam hatevetemaz toh-epov nehanañ bazei manekez zait toh, met nem zaitivok homemaz pot ne natotü, oñ nim zaitivok hañin hezatam am tom.” [⁴³ Pot mañahan enzol nap abarahanañ pi bakez batapanez erah. ⁴⁴ Met Iesu map honoñai ahov tat Godin am kezao ahoam mañ mañohot hehan pim midir bavas uvevoz zut berevat hamarrah el ñodah.] ⁴⁵ Pot pi tat mañeo hat bon tahapuh bal hat mañairooh-abanari haz boreurat sahan pimaz homet paru zakep ahov toohaek gom tat au unun orat heh. ⁴⁶ Tahan pi honat parun epat mañah, “Ae, tairaiz ari au orat hez? Met ganö Seten moreg etapanen ñodepek

hezavoz homet bal hat Godin mañ mañohozei,” pot mañah.

Paru emat Iesu bah-ñetiv

Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Zon 18:2-11

⁴⁷ Met Iesu pot mañoohan abanari emahan Iesuz mañairooh-porihanañ nap Zudas popuhö parum garos emat pim nakoe haret batot napanez tovaiam ⁴⁸ Iesu epat mañah, “Zudas, met ne Añaraboz Nanep nemaz kaev ravat hepanezari navapanez hat ni emat ne tot neinekë hat ok teñi?” pot mañah.

⁴⁹ Met mañairooh-aban modari rotap paru Iesu bapanez emahan etet hodad tahapuh Iesun epat mañah, “Deim ahop ae, met deim en raveñinañ eperi menaka?” ⁵⁰ Pot mañoovaiam paruhanañ aban nap pim en raves bat aban anumaihol bareñ elat mañaroohariz ahopuz gog aban nap parum totoi hehaek menahan bazei manahan hat kap giñasiti poe men el beteh. ⁵¹ Tahan Iesu epat hah, “Erom nen okeg, ni gaa ta.” Pot hat pi aban popuz gagavok hat kapoe hehaek maras bizahan maot tin ravah.

⁵² Tahan paru aban anumaihol bareñ elat mañaroohariz ahorir tup ahomakez haitokoroh korav rouvat heharir aban korav ahö modari pi bapanez emah-porin Iesu epat mañah, “Met ne aban ñaip hat ari ñaitunañ ne navepekez hat emegi? ⁵³ Met ne Godiz tup ahomakez temeraz kohat het orah rezah arin ñetiv añoohon ari ne nanav, oñ petev arim tepekezat ev ravahan ari ne navepekez emegiek, Seten kutur ahovonañ hez-popuz kezao ahö ravat hepanezarah ev,” pot mañah.

*Pita Iesuz bavai hah-ñetiv
Matiu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Zon
18:12-18,25-27*

⁵⁴ Met paru Iesu bat marañiz demat aban anumaihol bareñ elat mañaroorhariz ahopuz zeimakehaz basahan Pita hotoh heriam parum tokat soohan basat lokah. ⁵⁵ Tahan Pita amun zeï pomakez romevoz kohat sat lokat itiñad mañarahan ñadoohaek añarab toutat heh-porinañ honeo ravat toutat heh. ⁵⁶ Met poek toutat hehan itiñad tin rai rai hahan as ñari nap emat piin etet epat hah, “Ae, met aban epop amun pinañ honeo hehap ev.” ⁵⁷ Pot hahan Pita epat hah, “Eñarim ae, ne nim hameñ-popuz unun.” ⁵⁸ Pot mañat paru am hehan aban nap emat piin etet epat mañah, “Met ni parunañ honeo heñip ev.” Pot hahan Pita epat hah, “Erom, ne nim hameñ-pop bon.” ⁵⁹ Pot mañat aviam hevai aban mod nap emat kez ravat epat hah, “Met aban okop ari hamegin pi Galili poriz ñevonañ hamahan dei hateveteamegiek, peti pi amun akapunañ honeo soohap emat ev hez.” ⁶⁰ Pot hahan Pita maot epat hah, “Evo erom, nim hameñ-okovoz ne hodad nat hez.” Met pot mañovaiam id hohor bizap ñeo hahan, ⁶¹ met Iesu rouvat hehaekanañ havoe tat Pitan et mereehan Pita pim, “Kutur epatak id hohor bizap ñeo nak hepanen ni nemaz navokaro nao bavai hakë,” pot mañahavoz pi maot homet, ⁶² iñidoh sat zakepiv ahoam tat kezao iñ hahot heh.

*Iesun ñebul mañovai uroohat ev
Matiu 26:67-68; Mak 14:53-65; Zon 18:12-14,19-
24*

⁶³ Met aban Iesuz korav heh-pori Iesun ñebul mañovai urooh. ⁶⁴ Tat pim etañik givor demahan pi et narë hehan paru urovai epat mañooch, “Met ne aban tairapuhö ni nouramoh-epopuz abatao haz.” ⁶⁵ Pot honep honep paru piin mañat met pi bahorï batat ñeti horï nañir nañ amun piin mañooch.

Iesu ñevok bizah-ñetiv

⁶⁶ Met zeit al teeahan paru Zudaholoz koravorir aban anumaihol bareñ elat mañaroohariz ahorir aban ñeti kateñiz mañairahol togü manat hehan paru Iesu bat emat meñeh. ⁶⁷ Tahan aban ahö porihö epat piin at mañah, “Met ni Kristo God eñizapanez hahan hez-tapupu?” Pot piin at mañahan pi epat hah, “Met arim neen nañeg-okovoz hañiv añoman ari barotap navatotü, ⁶⁸ ma ne arin at ñe nao añoman ari hañiv neen nanañotü. ⁶⁹ Oñ ne Añaraboz Nanep God map ahopuz mar giñasiz nakoe tek tinatak toutat hem.” ⁷⁰ Pot mañahan paru epat hah, “Ae, ni Godiz rop ma patap?” Pot mañahan pi epat hah, “Met rotap arimauhö ok hakameg.” ⁷¹ Pot hahan paru nae nap epat mañah, “Met pimauhö okat hakahan dari hat haveteg, povoz aban mod nari ñeti mod nañ hapanez hat dari ev naketü.” Pot paru hah.

23

Pailat gavman ahopuhaz Iesu basah

Matiu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Zon 18:28-40

¹ Pot haovai tapuraham bal hat Iesu bat gavman ahop Pailat popuhaz basat ² pi ñevok

bizapan hat kapot tat epat mañah, “Met aban epop dei Zuda añaraboz takes moniñ Sisa popuz gavman abanari namanotuz hori pov parun mañoohan dei hateveteogi. Met batam God Kristo eñizapanez au hahan hez-tapup ne ev, ma ne arim ahop, pot pimauz hori pov haohan dei hateveteogi. Met pot parun mañoohaek añaraboz homeo piuhö ba in balavi metooh, povoz nihaz ev bat emeg.” ³ Pot mañahan pi Iesun epat at mañah, “Met ni rotap Zudaholoz ahopu?” Pot mañahan Iesu hañiv epat mañah, “Ni rotap nemaz ok hameñ.” ⁴ Pot mañahan Pailat aban anumaihol bareñ elat mañaroohariz ahorir añarab modarin epat mañah, “Met ne hatevete-hon aban epop ur ñomapanez pim hori tah-nao ou narav hez.” ⁵ Pot hahan paru kez ravat maot piin epat mañah, “Met pi Galili zeisik kapot tat añarabon mañovai emoohaek ev ze i epesikahoe emat taputam mañoohan añarab hatevetet lo-porizaro hori ravat hezaek gavman abanarinañ nae nap menapanezat ravat hez.” Pot paru Pailatin mañah.

Erod ahö popuhaz pi basah

⁶ Tahan Pailat hatevetet epat at mañah, “Met aban epop pi Galili zeisikanañapu?” ⁷ Pot at mañahan paru gu hahan pi pot homeh, Met Erod pi Galili ze i posiz ahop ok, povoz petev pi ev emat Zerusalem ze i epatak hezaek epop meeman pihaz basat pim tahat ñetiv mañapanen hatevetepan. Pot pi homet meehan, ⁸ paru Iesu Erodihaz basahan Erod Iesun etet biñ ravat

heh. Met pi houloam Iesuz red navor nao tooh-ñetiñ hatevetevai emohot Iesu red nao tapanen pi etepanez homet zait tat heh, povoz pihaz basahan etet biñ ravahapuh, ⁹ pi Iesun ahoam at mañooñan Iesu hañiv nak am heh. ¹⁰ Tahan aban pi bat sah-pori maot Iesuz homet kez ravat, “Pi hori tovai emooh,” pot moreg poñ Erodir ahoam mañooñ. ¹¹ Pot mañooñan Erodir ñai aban pim irih heh-pori Iesun ñebul mañovai ñaike hat ñeti horiñ mañooñ. Tat paru aban ahopuz meamah-dim tin nap pi memeeet maot Pailatihaz meehan basah.

¹² Met Pailatir Erod nae nap mogao tat hehaek aliz posik Pailat Iesu pihaz meehan basahavoz Erod biñ ravahapuh parup maot ñod reet heh.

Pailat pi zirah urapanez gu hah

Matiu 27:15-26; Mak 15:6-15; Zon 18:13-19:1-

16

¹³ Met Iesu maot Pailatihaz meehan poek basat meñehan hehan Pailat aban anumaihol bareñ elat mañarooñariz ahori korav modarir añaraboz as hahan paru totoi em topourahan, ¹⁴ pi parun epat mañah, “Met ari aban epop nehaz bat emat neen epat nañeg, ‘Met aban epop añarabon mañooñhaek parum homeo ba in balavi metooh,’ pot nañeg, oñ ari hatevetet hegin ne piin at mañohon, ari pimaz hameg-povoz kapotaz rotapuv ou narav. ¹⁵ Met Erodir haz meehon basahan pi amun hatevetehan aban epopuz hori nao ou narav tahan maot meehan nehaz ev bat emeg. Povoz aban epop ur ñomapanezavoz hori nao nat, pot arin ok añamoh. ¹⁶ Povoz nem ñai abanarin mañoman pi birepenañ urapanen

baverevoman sapan.” Pot parun mañah. [¹⁷ Met Zudahol parum toohat Pasovaz homet gipiz arö tat nooh-porah orah rezah kakam zeimakeh heh-porihanañ nap añarabohö tairap baverevapanez haoh-pop Pailat hatevetet baverevoohan sooh.]

¹⁸ Met Pailat Iesu baverevapanez hahan paru añarab ahovokaro togü manat hehaek ñeo ñarah epat hah, “Evo, aban akap ur ñomap, oñ Barabas pop baverev meeken sap.” ¹⁹ Met Barabas pop pi batam aban hori modarinañ honeo ravat Roma gavmanihol ruapanen sapan hat paru zei ñai metovai pi aban nari men ñomovai toohavoz hat Roma ñai abanari pi kakam zeimakeh memerizahan hehaek baverevapanez Pailatin mañah. ²⁰ Met Pailat Iesu baverevapanen tin sapanez zait tah, oñ añarab pi ur ñomapanez hahan Pailat maot baverevapanez añarab porin mañahan paru hatevetet ²¹ kaev ravat map ñeo ñarah piin epat mañah, “Pi zirah ur ñomap, zirah ur ñomap.” ²² Pot hahan pi maot parun epat mañah, “Met pi hori tairao tahavoz homet ari okat hameg? Met piin at mañohoek ur ñomapanezavoz hori nao bon, pot arin ev añamoh. Povoze nem ñai abanarin mañoman birepenañ pi urapanen baverev meeman sapan.” ²³ Pot parun mañah, oñ paru hatevetet map gitait ravat hel hel haovai epat mañah, “Mañeken zirah ur ñomap.” Pot paru ahoam hahot hehapuh Pailat honep, povoz pimar hahan ritou metahaek pi am betezam gu hah. ²⁴ Tat epat hah, “Met arim hameg-okatam mañoman ñai abanari pi basat ur ñomapan.” ²⁵ Pot pi hahapuh Barabas

aban modari men ñomah, ma hori ahö modañ toohan memerizah-pop baverevahan sahan, pi ñai abanarin añaraboz hahat tapanez mañahan paru Iesu bah.

Iesu zirah urah-ñetiv

Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Zon 19:17-27

²⁶ Tahapuh paru Iesu nonoroh basoohan aban nap pim abatao Saimon pop pi Sairini zeisikanañap zeï ahö potakaz sapanez hat emoohan nonoroh paru bavizahapuh ñai abanari pi bahapuh Iesuz zir meñelet pim eñatak sohopenez mañahan ñelet tokat sooh.

²⁷ Pot tahan añarab ahovokaro Iesuz zakep tat pim tokat emoohapuh paruhanañ añ nari iñir zakep ahov tovai emooh. ²⁸ Tahan Iesu borourat epat parun mañah, “Zerusalem añ eperi, nemaz iñ okov haotunei, oñ arimauz iñ haovai arim ñaroholoz amun homet iñ hahozei. ²⁹ Hatevetei, met tokat honoñai nañ ariti ou ravapanez porah añ ñarohol batat hepenez pori parum ñaroholoz iñ hat epat hapan, ‘Met paru añ ñarohol navat het apetei naman hez-pori tin hez.’ ³⁰ Met pot hapanez porah honoñai nao añaraboti ou ravapaneñ ñaihet tat etet, ‘Ui, met dañ akañ tolat emat dari ba iz avatapan nak,’ pot hapan. ³¹ Met ne zi ñolomedez zut tin hez-epop hori epov netapan, povoz Zerusalem añarab zi loporih hop hop tat hezamedez zut ravat hezari tair metapan? Rotap hori ahoñ metapanen kakamao hatevetepan.” Pot Iesu parun mañat sah.

³² Met paru ñai abanari aban mod hori tooh-nañariv Iesunañ honeo ur ñomapanez basah.

³³ Met sohot ham naraz abatao Gag Hatai, pot mañooh-poek berevahapuh paru Iesu zirah urat aban hori tooh-nap pim mar giñasik zi porah urat modap pim mar gavenesik zi porah urah. Tat baval hat bareñah. ³⁴ Tahan Iesu epat hah, “Apai, parum tamah-epovoz kapotaz hodad nat het tamah, povoz hañ horiv metotun, oñ bavetet unun manekes ne ev nañamoh,” pot hah. Met ñai abanari pim dim batezah-pori heleñinañ ekerë nao* tohot paru tairari modari ritou metah-pori pim dimir giv nap nim main main gamö rezat bah.

³⁵ Met añarab etet hehan Zuda aban ahori Iesun etet kek haovai pimaz ñeti horiv epat hah, “Met pi modari batin batoohap ak, oñ pimauhö pim heris batin navat hez. Met pi Kristo batam God eñizapanez au hahan hez-tapupu? Povoz pimauhö pim heris batin batapanen dari etek.” Pot paru mañah. ³⁶ Tahan ñai abanari amun ñebul mañat pim nakoe emat bain iv sepeleo napanez manat ³⁷ epat mañah, “Met rotap ni Zudaholoz ahopu? Povoz nimauhö nim heris batin bateken dei etek,” pot hah. ³⁸ Met zi nasik epat menah,

ABAN EPOP ZUDAHOLOZ ABAN AHOP EV.

Pot menat pim gagaiz revah teritak urahan heh.

³⁹ Met aban hori toohañariv Iesuz nakoe urahan hehaekanañ napuhö Iesun epat ñebul mañah, “Met ni God dei eñizekes au hah-tapup pot haoñip eveg, nimauhö tin ravat er horekepuh deipihoen batin avateken erak.” ⁴⁰ Pot mañahan

* **23:34:** Pavar 34 -Met kasiv tamegivoz zut heleñinañ ekerë pov tah.

aban hori modapuhö piin ser mañat epat mañah, “Oir erom, okat haotun, met ni God hañ horiv netapanez homet ñaihet nata? Met darip karar ñomak, ⁴¹ deipim hori toogivoz hañiv paru tin etahaek bat ñomopainez ev teg, oñ aban deipim ñaravatak hez-epop pi horiv bonop ev.” ⁴² Pot hat aban nen tapupuhoam Iesun epat mañah, “Iesu, ni añaraboz korav ahop ravat hekez porah nemaz unun manotun.” ⁴³ Pot mañahan Iesu hañiv epat piin mañah, “Petev ñomopainez deip honeo abarah ham tinarah nem Papap hezaek sat hep-ain,” pot mañah.

Iesu ñomah-ñetiv

Matiu 27:44-56; Mak 15:32-41; Zon 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Met gitauputak 12 kirok ravoohan gitap mañat hehaek zeit kutur ravamahavoz zut hamar map rau rau tat hehan sohot hapanezai 3 kirok toohan zeit kutur manat hehaek maot al teet gitap mañah. Tahan Godiz tup ahomakez kohat zei girü goevor ahov bamain batat dim giv ahö tinar badahan hehaek pimauhö dimiez lopotak tok kelat emat ek narav main ek narav main ravah. ⁴⁶ Tahan Iesu ñeo revah ñarah epat hah, “Apai, nem pulip navat nemaz tin korav ravekë.” Pot hat pi ñomah.

⁴⁷ Met ñai abanariz ahop totoi hehaek pim tat ñomahavon etet Godiz abatao bat hel batat epat hah, “Met rotap pi aban tinap ak ñomah.”

⁴⁸ Met añarab metapanezat etepan hat poek sat hehari pim ñomahavon etehapuh borourat parum zeitakaz zakepivonañ parum uloñik urovai sah. ⁴⁹ Met paru aban Iesunañ ñod reet

heharir añ Galili zeisikanañ Iesunañ honeo emoooh-pori hotoh heriam rouvat het etet heh.

Iesu helevoz kohat bavizah-ñetiv

Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Zon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Met aban mod nap Zosep pi Arimatia zeitakanañ emat poek heh, met pi aban tinap, ma Godiz masakavoz roketak hekaz pov ou rava-panez zait tat homet hehap. Met pi Zudaholoz kaunsor aban ahop ravat hehaek kaunsor aban ahö modari Iesu ur ñomapanez hahan pi parunañ honeo ravat gu nak. ⁵² Met Zosep pop Pailat ahopuhaz sat Iesuz heris bapanez at mañah. ⁵³ Tahan pi gu hahan Zosep giv nar bat Iesuz heris zirah urahan hehaek bañizat bahapuh giv porah el hatat basat hel puiorö mamog paru hel ahovok menahan hehaek bizahan oraeh. Met hel pui poroh paru garos ñomah-mod nap poek basat naviz. ⁵⁴ Met basat bizah-aliz pos Praide, paru zeirevai gogot natotuz alizasiz homet añahol gipiz nohopanezatü bareñat bizahan oraehas ok, met hapanezai ararao ravoohan parum gogot natotuz pos totoi ravahan Zosep pot tah.

⁵⁵ Met Zosep pot tah-porah añ Galili zeisikanañ Iesunañ honeo emah-pori honeo sat hel puioroh heris bizahaekan eteh. ⁵⁶ Tat paru boreurat zeitak sat pim herisik ur memelapanez botevor uer ulagi tinavonañao bat bizahan oraeh. Tahan met parum gogot nat hepenez pov ravahan Baiñetinavoz Tepatak menahan hezatam tat paru gaa tat am heh.

24

Iesu maot bal hah

Matiu 28:1-10; Mak 16:1-8; Zon 20:1-10

¹ Met paru gogot nat heh-aliz pos bon tahan Sande aliz pos maok al teevaiam soohan añ Iesuz herisik ulagï tinavonañañ ur memelapanez hah-pori bal hat potü bat pi bizahan oraeh-poekaz sah. ² Tat etehan hel puiorö merizahan heh-hel ahö pos napuhö bahavoe tat betehan oraeh.

³ Tahan paru hel puioroh kohat lokat etehan darim Amip Iesuz heris bizahan oraehaek bon.

⁴ Tahan paru home navor nao homehot hehan, aban nañariv parupim dimir giv map peñ hat livaliv toohañariv parum nakoe ou ravahan, ⁵ añ pori ñaihet pimau tahapuh dei dei tat hamaran etet hehan aban poñariv parun epat mañah, “Met ari tairaz ñomamahari bizamahaek aban biriri haravat hezapuz emat mel tameg? ⁶ Met pi epekam hez bon, oñ bal hat hasah. Met batam ari pinañ honeo Galili zeisik heg-porah pi arin epat añoohavoz homei, ⁷ ‘Met ne Añaraboz Nanep navat aban horiri manapanen zirah nourapanen aliz nasikaro bon tapanen zeirevaizasik maot baviriri navatapanen bal haom.’ Pot arin haañahavoz homet hodad ravei.” Pot aban poñariv parun mañah.

⁸ Met pot aban poñariv mañahan añahol Iesuz garos mañahavoz maot homet hodad ravah.

⁹ Tat borourat kohat poek hehaekanañ berevat mañairooh-abanari 11, met añarab Iesuz homet heh-modari hehaek, sat abanañariviz mañahan hateveteh-pov parun bar mañah. ¹⁰ Met añ poriz nariz abatañ ev, Maria Magdala zeitakanañap,

met Zoana, met Maria modap pi Zemis popuz nonop. Met añ porir añ parunañ honeo sooh-modari aposor abanarin emat mañah. ¹¹ Tahan paru hatevetet barotap navat het epat hah, “Met añ eperi ñeti betez tairao ev emat dein añamah batah.” ¹² Pot hat modari am hehan Pita bal hat porü hat sat hel puioroh berevat pi kohat nas, oñ iñidoham het tok rizat etehan Zosepöhö dim Iesuz heris el hatat bizahan oraeh-nen por oraehan pi eteh. Tat pi maot borourat home midin tovai, “Tair tah batah?” pot hat pim modari hehaekaz sah.

Aban nañariv soohan Iesu emah
Mak 16:12-13

¹³ Met añahol parun pot mañah-aliz nen tapisik aban mañah-porihanañ nañariv Zerusalem zeitakanañ Emeas zei potak sapanez hat nonoroh sooh. Met Emeas zei pot Zerusalem zei potaz hotoh heriam 11 kilomitaz zut heh. ¹⁴ Met Iesu urahan tah-ñeti pov parup nae nap mañovai soohan, ¹⁵ Iesu emat parupinañ honeo soohan, ¹⁶ parup piin eteh, oñ Iesu ev, pot hodad nat am soohan ¹⁷ Iesu parupin at mañah, “Eroñariv ae, arip ñeti tairao haovai emoogin ne ev emoh?” Met Iesu pot at mañahan ñeti parupim haovai emoh-povoz parup zakep heris ravat gaa tat rouvat heh. ¹⁸ Tat aban poñariv napuz abatao Kliopas popuhö Iesun epat mañah, “Met aliz haopat epesikaroh Zerusalem zeitak map hezari poek tah-ñetiv hodad hez, oñ ni nenap hodad nata?” ¹⁹ Pot at mañahan Iesuhoe ñeti hañiv parupin epat mañah, “Met paru poek tair tahan haohao arip ok hameg?”

Pot at mañahan aban poñariv Iesu pimaun pim metah-ñetiv epat mañah, “Met Nasaret zeitakanañ aban napuz abatao Iesu pop propet aban God mañoohan hatevetet haoh-ñap Godiz taevavok añaraboz ñaravatak sohot kezavonañ red povor kao añairovai baiñeti tinao añovai sooh. ²⁰ Tahan aban anumaihol bareñ elat mañaroohariz ahorir aban ahö modarihö aban pop Pailatihaz basahan pi hatevetet gu hahan ñai abanari basat zirah urahan ñomah. ²¹ Met dei pimaz pot homeog, Pi Roma ñai abanari ruapanen Israel darim zeis betet sapan. Pot homet heg, oñ pi ur hañomah-ñetiv haovai emoogin ni ok emeñ. Met epovoz amun haovai emoog, Aliz haopat epesikaro bon tahan ²² petev aliz epes al teevaiam deihanañ añ nari Iesu bizahan oraehaek sat etehan, ²³ pi bon tahan borourat emat epat dein añah, ‘Dei sat etegin Iesu oraeh-teketak enzoliñariv het epat añah, “Iesu biriri haravah.” ’ Pot mañahan añahol emat dein añahavoz dei home midin tat hez. ²⁴ Met paru emat dein añahan aban nari sat Iesu bizahan oraeh-poek etehan pi bon tahan maot emat epat hah, ‘Ae, Iesu bizat merizahan hehaek bonon dei etegig, rotap añahol ok añah,’ pot paru dein añah.”

²⁵⁻²⁶ Parup pot hahan Iesu hañiv epat mañah, “Arip kut tat ok hameg. Batam God hahan hatevetet haoh-propet abanari pot hahan hez, “Tokat Godihö Kristo eñizapanez au hahan hezap meepanen erat kakamao hatevetet ñomat maot biriri ravapanepuh bal hat abarah helat Godiz redevor alizavok hepan.’ Batam pot hat menahan hez-pov arip rekö haovai emamegiek barotap na-

vat tegi?” ²⁷ Pot at mañat Iesu maot batam aban Moses ma Godiz propet aban modari pimauz ñeti mapoñ menahan hezavoz kapot parup tin hodad tapanez badede mañovai sooh.

²⁸ Met pot ahoam mañovai sohot zeï sapanez sooh-potak berevahapuh Iesu am sapanez toohan, ²⁹ parup rez kek tat piin epat mañah, “Erom ae, met zeit haravapanez tah, povoz ni emeken deipinañ darip orak.” Pot mañahan Iesu aban poñarivinañ parupim zeimakeh sa lokah. ³⁰ Tahapuh parupinañ het gipiz napanez tat paru toutat Iesu beret bat mañeo hat bapezat manah. ³¹ Tahan poekahoh parup piin etet pimaz hodad ravovaiam Iesu toutat hehaek bon tah. ³² Tahan parup epat nae nap mañah, “Ae, Iesu deipinañ emat Godiz ñetiv badede añaohan deip zakep horiv tat emoogiek maot lop tinarizaro ravat biñ pimau raveg.”

³³ Pot parup nae nap mañovai tapurah bal hat parupim zeit betet Zerusalem zeitakaz maot sah. Met poek sat berevahan Iesuz mañairooh-abanari 11 porir met Iesuz homet heh-modari paruparo karar togü manat hehaek, aban poñariv emah. ³⁴ Tahan parupin mod porihö epat mañah, “Met rotap darim Amip maot biriri haravahan Saimon piin et hareh.” ³⁵ Pot parupin mañahan parupihoen modarin Iesuz ñetiv haovai soohan Iesu emat parup bavizat sat tah-ñeti pov bar mañat epat mañah, “Met deipinañ gipiz nakaz tat Iesu beret bat bapezat Godin biñ mañat anahan deip poekahoh pimaz hodad raveg.” Pot parun mañah.

Iesu ou ravahan eteh-ñetiv
Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Zon 20:19-23;
Aposor 1:2-8

³⁶ Pot paru nae nap mañovaiam zuam Iesu parum ñaravatak ou ravat rouvat hehapuh epat parun mañah, “Ari lop tinarizaronañ hezei.”

³⁷ Pot mañahan paru piin etet ñaihet horiv taha-puh dei dei tat, “Ae ui arimau, rizop emah,” pot hah. ³⁸ Tahan Iesu parun maot epat mañah, “Evo eñarohol, ari tairaiz neen etet ñaihet tat hez? Ma tairaiz ari lop houlorizaronañ hez? ³⁹ Met ari nem eñar marah nourahaekan etei. Tat rotap pi tapup ev, pot hapek. Met epat añom, Rizopuz herisik rekot ari ut urat hatevetepeke? Evo pot bon, oñ ev nem herisik bat hatevetei. Tat rotap pi rizop bon, oñ ‘Tapup ev,’ pot nemaz hapek.”

⁴⁰ Pot mañovai pim eñar maran mañairahan paru pim urah-mormor poñin eteh. ⁴¹ Tat paru, Au tapup ev, pot homet biñ ravat barotap batapanez zait tah, oñ maot pot homeh, Rotap darim Amip ma patap ev, pot tinam barotap navat het home midin tat homeohan Iesu parun epat mañah, “Met nem gipiz nomaz natü oraeza?” ⁴² Pot mañahan paru pis arö tat bizahan oraeh-nap bat Iesu manahan ⁴³ bat nahan paru eteh.

⁴⁴ Tahan pi parun epat mañah, “Met batam ne arinañ het epat arin haañoh, ‘Met Mosesir, ma propet abanari, ma Buk Song ñetiñik nemaz menahan hez-poñiz rotapuv totoi ou rava-pan.’ Pot arin haañoo, met petev nemaz menahan hez-poñiz rotapuv ou haravahan ari ok et hareg.” ⁴⁵ Pot mañat parun Baiñetinavoz Tepatak pimaz menahan hez-ñeti poñiz parum

homeo kut hehaek tin hodad tat barotap bat-
 apanez badede mañah. ⁴⁶ Tat pi parun epat
 mañah, “Eñarohol, epat menahan hez, Kristo pop
 kakam ahov hatevetet ñomapanen aliz nasikaro
 bon tapanen zeirevaizasik maot bal hapan.
⁴⁷ Tapanen pim gog aban nari Zerusalem zeitak
 kapot tat añarabon pim abatao bar mañat
 epat mañovai sohopan, ‘Met arim loporizaro
 boreurepeken God hori tovai emameg-poñ ol
 betepan.’ Pot mañapanen modari hatevetet
 paru amun modarin mañovai sohopanen ze
 maposikaroh an pap manat sohopen. Pot tep
 potak nem ñetiv menahan hez. ⁴⁸ Met ari ev
 añamoh-map epeñin et haregiri eveg, modarin
 mañovai sohopek. ⁴⁹ Met garos ari Zerusalem
 ze epatak hep-eken nem Papap tairap ari
 anapanez au hahan hez-pop ne abarahanañ
 meeman arihaz emat arinañ honeo het
 eñizat bakez avatohopan.” Pot Iesu
 parun mañah.

Iesu abarah helah

Mak 16:19-20; Aposor 1:9-11

⁵⁰ Pot mañahapuh paru honeo ze pot betet sat
 Betani zeitak sah. Tat Iesu pim marañ mee-
 hapuh God paru meñizat masakao manohopanez
 mañovai ⁵¹ teri taputanañ God pi abarah bat
 helahan iz ravat sah. ⁵² Tahan paru etet biñ
 ravat pim abatao bat hel batahapuh Zerusalem
 zeitak maot boreurat sat heh. ⁵³ Tat aliz
 mapoñik Godiz tup ahomakeh lokat piin
 biñ mañohot heh.

(Iesuz ñetiv aban Rukaz menahat nen ev.)

Baiñetinavoz Tep Tokatit
The New Testament in the Kunimaipa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kunimaipa long
Niugini

copyright © 1989, 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kunimaipa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

d39747ff-5d8e-5f3a-b70c-bc47d226623d